

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ  
ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ  
กันยายน 2554

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ  
ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ  
กันยายน 2554  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ  
ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ  
กันยายน 2554

ชนัดถ์วันันท์ เอียดพวง. (2554). การประเมินโครงการเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ ศึกษาองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก. สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ).  
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา  
สารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. วรพิทย์ มีมาก.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ ศึกษาองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยใช้รูปแบบการ ประเมินของไทเลอร์ (RALPH W. TYLER)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการวิจัยไว้โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จะทำการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยมีการนำเสนอในรูปแบบของงานวิจัยเชิง คุณภาพตามลักษณะเชิงพรรณนา โดยมีกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ งานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน


ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีการปรับเพิ่มเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ในปัจจุบันที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ที่รับจริง จากสภาพทางเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่ใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีความยากลำบากเพิ่มขึ้นด้วยและ ยังส่งผลไปถึงทางด้านสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม ดังนั้นจะต้องมีการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้มีอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น จากเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุได้ทำอาชีพตามความถนัด ของตนเอง หน่วยงานต้องมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายใน ชุมชน ในส่วนของทางด้านเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น การนำเบี่ยยังชีพไป มอบให้ผู้สูงอายุถึงบ้าน การดูแลเอาใจใส่ การพูดคุยสนทนา การสร้างความไว้วางใจ อีกทั้ง หน่วยงานยังถือเป็นแกนนำสำคัญในการเสริมสร้างความรักและความเข้าใจให้แก่คนใน ครอบครัวได้ดูแลผู้สูงอายุไปตราบนานวาระสุดท้ายของชีวิต

2. เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุที่มีความลำบากเป็นอย่างมาก ในการ ดำรงชีวิตประจำวัน จากการไม่มีรายได้จากแหล่งใด เบี่ยยังชีพที่ได้รับหากมีความเหมาะสมกับ ค่าใช้จ่ายจริงก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้การสนับสนุนจากรัฐยังคง ต้องดำเนินต่อไปเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ โดยเฉพาะการสนับสนุนด้าน สาธารณสุขเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ การ ได้รับการดูแลถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงทำให้ผู้สูงอายุได้รู้ว่าตนเองยังมีคุณค่าใน ด้านจิตใจที่รู้สึกว่าคุณยังเป็นร่วมโพธิ์ร่มไทรให้กับคนในครอบครัวและสามารถอยู่ร่วมกับคนใน ชุมชนได้อย่างมีความสุข

AN EVALUATION OF CASH ALLOWANCE PROJECT FOR THE ELDERLY, A CASE STUDY  
OF PHO-TAN TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NAKHONNAYOK PROVINCE.

AN ABSTRACT  
BY  
TANATWANUN AIADPOUNG

A large, faint watermark of the Srinakharinwirot University seal is centered on the page. The seal is circular with a scalloped outer edge. It features a central emblem consisting of a grid with a cross and a crescent moon. The Thai text 'มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ' (Mahavithayalai Srinakharinwirot) is written around the inner perimeter of the seal.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the  
Master of Public Administration Degree in Public Policy  
at Srinakharinwirot University

September 2011

Tanatwanun Aiadpoung .(2554). *An Evaluation the Cash Allowance Project for the Elderly, a case study of Pho-Tan Tambon Administration Organization, Nakhonnayok Province*. Master's Project. M.P.A. (Public Policy).Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Project Advisor: Assoc. Prof. Dr. Worapit Meemak.

This research was aimed at Evaluating the Cash Allowance Project for the Elderly, a case study of Pho-Tan Tambon Administration Organization, Nakhonnayok Province. The model of Ralph W. Tyler was applied for this evaluation.

This research project utilized the qualitative, research method. Research material was drawn from interviews, where a qualitative approach was used. The informants used in this research project consisted of nine officials working with cash allowances for the elderly, and twenty recipients of the cash allowance for the elderly.

The research results can be summarized as follows :

1. The cash allowance for the elderly has to be adjusted and increased to meet the current needs of the elderly, as their expenses presently outweigh their earnings. Due to the rising cost of living, the hardships suffered by the elderly in their daily lives have increased as well, leading to deterioration in their physical condition. Therefore, there must be a means to generate income from the cash allowance for the elderly by enabling the elderly to work in an familiar occupation. Public agencies have to support the elderly in taking part in community activities. Officials must accommodate the elderly by, for example, delivering the elderly cash allowance to their homes, taking care of, conversing, and building trust with them. The public agencies are still the main care in promoting affection and understanding towards the elderly till the remainder of their life.

2. Cash allowance for the elderly is tremendously important for the poor elderly during their daily lives. The cash allowance for the elderly, if adequate to their real expenses, can improve upon their living conditions. Support from the state, including health-related support, must continue so that the elderly will be able to support themselves. Looking after is very important for the elderly, including letting the elderly know that they still have value, as the family guardian, and so do a part of the community, enabling them to continue to live on in happiness.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ  
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์  
แทน จังหวัดนครนายก ของ ธนัตถ์วันันท์ เอียดพวง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ  
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของ  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....  
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

.....  
(อาจารย์ จักราทิตย์ ธนาคม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.สุรพล จรรยากุล)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา  
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

วันที่.....เดือน กันยายน พ.ศ. 2554

## ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์และได้รับความรู้วิธีการทำงานวิจัยที่ถูกต้อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่ได้รับเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุ ในการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมพงษ์ เอียดพวง คุณแม่สุณีย์ เอียดพวง คุณย่าพ่วน เอียดพวง พี่ชาย รวมถึงพี่ ๆ เพื่อน ๆ ปริญญาโท ภาคพิเศษ รุ่น 5 ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และเป็นแรงผลักดันอันดีเยี่ยม ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือจนกระทั่ง ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งใจไว้

ธนัตถ์วันันท์ เอียดพวง



# สารบัญ

บทที่	หน้า
<b>1 บทนำ</b> .....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	9
ความสำคัญของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
<b>2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b> .....	13
ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	14
ที่มาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	14
วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	15
คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	15
วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	15
การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ.....	16
กระบวนการหลังเบิกจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุแล้ว.....	17
แนวคิดทฤษฎีสวัสดิการสังคม.....	17
ความหมายของสวัสดิการสังคม.....	20
แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ.....	24
การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศและไทย.....	31
นโยบายการสร้างหลักประกันด้านรายได้ผู้สูงอายุของประเทศไทย.....	35
หน่วยบริการของรัฐ.....	36

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
<b>2 (ต่อ)</b>	
แนวคิดการประเมินโครงการ .....	37
ความหมายของการประเมินโครงการ.....	37
แนวคิดการประเมินโครงการของไทเลอร์ .....	40
รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย.....	40
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	42
<b>3 สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน.....</b>	<b>46</b>
ประวัติความเป็นมา.....	47
สภาพพื้นที่ทั่วไป.....	47
ประชากร.....	48
ประชากรผู้สูงอายุ.....	49
สภาพเศรษฐกิจรายได้ประชากร.....	53
รายได้โดยเฉลี่ยของประชากร.....	54
สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหา.....	59
การพัฒนางบประมาณ.....	61
แนวโน้มการพัฒนาชุมชน.....	65
<b>4 วิธีดำเนินการวิจัย.....</b>	<b>66</b>
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	66
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย.....	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การนำเสนอผลการวิจัย.....	71
<b>5 นำเสนอผลการวิจัย.....</b>	<b>72</b>
การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่ได้รับ เบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	73

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
<b>5 (ต่อ)</b>	
การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามแนวทางการประเมินของ ไทเลอร์.....	91
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการ และการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข โครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น.....	115
<b>6 บทสรุป และอภิปรายผล.....</b>	131
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	152
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	153
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวิจัย.....	157
<b>บรรณานุกรม.....</b>	158
<b>ภาคผนวก.....</b>	164
ภาคผนวก ก.....	165
ภาคผนวก ข.....	167
ภาคผนวก ค.....	169
ภาคผนวก ง.....	175
<b>ประวัติย่อผู้ทำวิจัย.....</b>	196

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนผู้สูงอายุที่ควรได้รับความช่วยเหลือเบี้ยยังชีพ คำนวณจากรายได้ต่อปี และเกณฑ์เส้นความยากจนของผู้สูงอายุ.....	5
2 แสดงข้อมูลการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของกระทรวงมหาดไทย.....	6
3 แสดงรายละเอียดการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 ปีตาม งบประมาณ พ.ศ.2550 – 2552.....	8
4 แสดงประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน.....	48
5 แสดงการจำแนกประชากรผู้สูงอายุ.....	49
6 แสดงการจำแนกประชากรที่อาศัยอยู่จริง โดยจัดเป็นรายหมู่บ้าน.....	51
7 แสดงจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง.....	52
8 แสดงสภาพทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน.....	53
9 แสดงรายได้โดยเฉลี่ยของประชากร.....	54
10 แสดงสภาพปัญหาและสาเหตุที่พบในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน.....	59
11 งบประมาณหมู่บ้านที่ได้รับในการสนับสนุนการ ลงทุนประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน.....	61
12 โครงการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนตำบลโพธิ์แทน.....	62
13 โครงการออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	63
14 โครงการกองทุนหมู่บ้าน และในชุมชนเมือง.....	64
15 จำแนกเพศของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	73
16 จำแนกตามอายุของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	73
17 จำแนกตามสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	74
18 จำแนกระดับการศึกษาของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	75
19 จำแนกอาชีพของผู้สูงอายุ.....	75
20 จำแนกรายได้ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	76
21 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	76
22 ระยะเวลาของการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	77
23 ค่าอาหารและค่ากับข้าว.....	78
24 ค่ารักษาพยาบาล.....	79
25 ค่าทำบุญ.....	79
26 ค่าพาหนะเดินทาง.....	80

## บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
27 ให้หลาน.....	81
28 ประกอบอาชีพ ซื่อปู้ย และเมลิตพันธ์พีช.....	81
29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามเพศของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	84
30 เปรียบเทียบช่วงอายุบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	85
31 สถานภาพสมรสจำแนกตามเพศของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	85
32 ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	86
33 จำแนกประเภทตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	86
34 ลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	87
35 ประสบการณ์ทำงานในชุมชนของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	87
36 อายุราชการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	88
37 ประสบการณ์ทำงานด้านเบี่ยงชีพผู้สูงอายุของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	88
38 อัตราเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	89
39 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อนำไป ปรับปรุงการให้บริการการจ่ายสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	118
40 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงการให้บริการการจ่ายสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ.....	125

# บัญชีภาพประกอบ

## ภาพประกอบ

## หน้า

1 แผนภูมิแสดงประชากรของประเทศไทย ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2578.....	2
2 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	11
3 รูปแบบการประเมินโครงการที่ยึดจุดมุ่งหมาย ของไทเลอร์.....	41
4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการ ผู้สูงอายุในชนบท.....	45
5 กลุ่มทอเสื้ออก OTOP 3 ดาว หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน.....	55
6 กลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4.....	55
7 กลุ่มเพาะเห็ด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8.....	56
8 กลุ่มตัดเสื้อผ้า หมู่ที่ 1.....	56
9 กลุ่มเลี้ยงปลา หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 9.....	57
10 กลุ่มเพาะชำต้นไม้ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9.....	57
11 กลุ่มผลิตบ้านเรือนไทย หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน.....	58

# บทที่ 1

## บทนำ

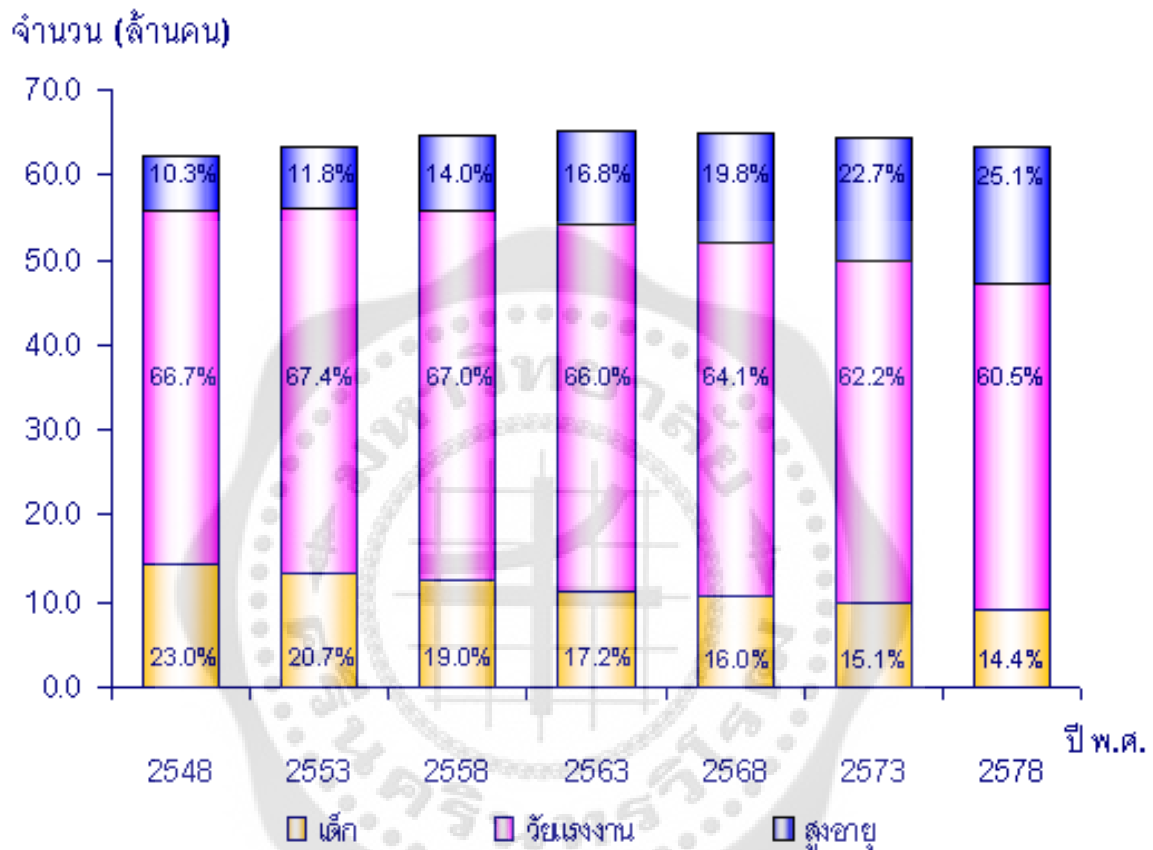
### ภูมิหลัง

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกโดยสัดส่วนของผู้สูงอายุ หรือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะมีอัตราเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 5.9 ในปีพ.ศ. 2523 และเพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 9.7 ในปีพ.ศ. 2568 โดยเฉพาะภูมิภาคของเอเชีย จะมีอัตราของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 4.4 ในปีพ.ศ. 2523 และเพิ่มขึ้นเป็นอัตราร้อยละ 10 ในปีพ.ศ. 2568 ดังนั้นประชากรผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นหลักที่มีความสำคัญทางด้านประชากรผู้สูงอายุประเด็นหนึ่งของโลก จากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุนั้นไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วง สำหรับประเทศต่างๆ ทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่นี้สืบเนื่องมาจาก โครงสร้างของอายุของประชากรส่งผลให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในขณะที่สัดส่วนของประชากรวัยเด็กลดลง การเปลี่ยนแปลงของประชากรดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม และโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้อาจจะส่งผลไปถึงการพัฒนา และความมั่นคงของหลายประเทศทั่วโลก (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.2540.หน้า 1)

สำหรับประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรไปอย่างรวดเร็ว โดยประชากรผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นปัญหาเชิงนโยบายหลายประการที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ ประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้น จะใช้ชีวิตอยู่อย่างไรมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างไร ผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีรายได้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายหรือไม่ และแหล่งรายได้มาจากที่ไหน รวมไปถึงประเด็นปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาพยาบาลหรือการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะก่อให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่มีผลต่อสังคมไทยอย่างมากนั่นคือ การมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นจากจำนวนเด็กที่ลดลงในขณะที่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกประมาณ 15 ปี ข้างหน้าจำนวนเด็กจะพอๆ กับผู้สูงอายุ และหลังจากนั้นจะเกิดปรากฏการณ์มีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. 2549.มหาวิทยาลัยมหิดล.ไม่ระบุเลขหน้า)

จากการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด หากดูที่จำนวนประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2578 จะมีจำนวนลดลงจาก 14 ล้าน (ร้อยละ 23 ของประชากรทั้งหมด) เหลือ 9 ล้านคนเศษ (ร้อยละ 14) ส่วนประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 – 59 ปี) นั้นมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย กล่าวคือในช่วง พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2558 จำนวนจะเพิ่มขึ้นจาก 41 ล้าน เป็น 43 ล้านคน หลังจากนั้นจะลดจำนวนลงเหลือ 38 ล้านคนในปี พ.ศ. 2578 อาจกล่าวได้ว่าจำนวนประชากรวัยแรงงานในอนาคตอีก 30 ปีข้างหน้าเกือบไม่เปลี่ยนแปลงเลยก็ว่าได้ อย่างไรก็ตาม การที่จำนวนประชากรวัยเด็กจะลดลงอย่างมากจะมีผลทำให้จำนวนประชากรในวัยเรียน (อายุ 6 – 21 ปี) ลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 16 ล้านคนในปี พ.ศ. 2548 เป็น 11 ล้านคนในปี พ.ศ. 2578 เมื่อเปรียบเทียบกับประชากร

ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) คนกลุ่มนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2548 มีประชากรสูงอายุอยู่ 6 ล้านคนเศษ (ร้อยละ 10) เมื่อถึงปี พ.ศ. 2578 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 16 ล้านคน (ร้อยละ 25) เท่ากับเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวในเวลาราว ๆ 30 ปีเท่านั้น จะเห็นได้จากแผนภูมิ แสดงจำนวนประชากรวัยต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2578 ดังนี้



ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงประชากรของประเทศไทย ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2578

ที่มา : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. การฉายภาพประชากรของประเทศไทย ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2548 – 2578, มหาวิทยาลัยมหิดล. (2549).



รัฐบาลจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายให้กรมประชาสงเคราะห์ จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราขึ้นในปี พ.ศ. 2496 เพื่อดูแลผู้สูงอายุ ต่อมาสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2525 อนุมัติและประกาศให้วันที่ 13 เมษายน ของทุกปีเป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” เพื่อให้ลูกหลานเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุมากขึ้น มีกิจกรรมและส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ถูกทอดทิ้ง และยังได้รับการเลี้ยงดูจากลูกหลาน แต่ยังมีผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับความดูแล ถูกทอดทิ้งอีกเป็นจำนวนมาก และไม่มีรายได้เลี้ยงตนเองได้

นอกจากนั้นสำหรับในประเทศไทยเรายังได้มีกฎหมายที่ได้บัญญัติถึงพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ระบุสิทธิผู้สูงอายุไว้ตามมาตรา 11 กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม (4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแก การข่มขู่หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง (9) การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครบครัว (10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง (11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ.2546)

ตามหลักการของพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ ในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและหน้าที่ชนชาวไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ดังนี้ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ปัจจุบัน รัฐบาลได้กำหนดให้การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2564) การที่รัฐต้องกำหนดแผนงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้นั้น เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของประเทศ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ของประชากรสูงอายุ ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการ

ด้านหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้นในอนาคต (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ : 2551)

หลังจากนั้นทางรัฐบาลได้มีนโยบายให้กรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพมาให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครดำเนินการ แทนรัฐบาลจึงมีแนวคิดในการให้บริการโดยสถาบันบริการสถานสงเคราะห์คนชรา และศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นบริการภายนอกสถาบันแต่อยู่ภายใต้หลักการชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชนนั้นก็คือ บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีหลักประกันด้านรายได้มากขึ้น จึงได้จัดตั้งโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพและได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ในช่วงแรกอยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์จัดสรรให้ผู้สูงอายุทุกจังหวัด ต่อมาเมื่อกรมประชาสงเคราะห์ได้เข้าไปรวมอยู่ในสังกัดใหม่ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2536 ส่งผลให้บริการดังกล่าวถูกโอนงานไปให้แรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นผู้ดูแลร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ.2551)

ภายใต้กระบวนการ การถ่ายโอนภารกิจ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพในแต่ละท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตั้งอยู่ โดยยึดถือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 อันจะทำให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ และผู้สูงอายุที่อยู่ในท้องที่ทุรกันดาร ยากแก่การเข้ารับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ ได้รับการพิจารณาดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง โดยให้จ่ายในอัตรารายละ 300 บาทต่อเดือน โดยใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ การจ่ายเงินในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าอัตราที่รัฐกำหนดให้กับผู้สูงอายุตามบัญชีรายชื่อที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่นนั้น สามารถจ่ายได้ไม่เกินกว่า 2 เท่าของอัตราที่กำหนดไว้และต้องไม่เกินกว่า 1,000 บาท โดยให้เสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติด้วย ซึ่งต้องคำนึงถึงสถานภาพทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันจาก มติคณะรัฐมนตรีการปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ได้มีการอนุมัติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2549 โดยให้มีมติปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุจากเดิมคนละ 300 บาทต่อเดือน เป็นคนละ 500 บาทต่อเดือน ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ เพื่อให้เพียงพอต่อสภาวการณ์ดำรงชีพในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าเดิม (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2552)

เมื่อพิจารณาถึงรายได้ของประชากรผู้สูงอายุจะมีรายได้อยู่ระหว่าง 0 – 19,999 บาทต่อคนต่อปี มีจำนวนประมาณ ร้อยละ 34 ในปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นจำนวนประมาณ 2,386,800 คน ในขณะที่เส้นความยากจนในปีเดียวกันอยู่ที่ 1,443 บาทต่อคนต่อเดือน (17,316 บาท /คน/ปี) ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐเป็นเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ 1,763,178 คนทั่วประเทศ แสดงข้อมูลคาดการณ์ได้ตามตาราง 1

**ตาราง 1** จำนวนผู้สูงอายุที่ควรได้รับความช่วยเหลือเบี้ยยังชีพ คำนวณจากรายได้ต่อปี และเกณฑ์เส้นความยากจนของผู้สูงอายุ

ปี	จำนวนผู้สูงอายุ <sup>1</sup> (ล้านคน)	จำนวนผู้สูงอายุมี รายได้ 0 – 19,999 บาท/คนปี <sup>2</sup>	จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับ การสงเคราะห์เบี้ยยัง ชีพผู้สูงอายุ	จำนวนผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับความ ช่วยเหลือ (เบี้ยยังชีพ)	
				จากการคำนวณ	จากผลแจ้งใน พื้นที่
2550	7.02	2,386,800	1,763,178 <sup>3</sup>	623,622	-
2551	7.23	2,458,404	1,774,992 <sup>4</sup>	683,412	-
2552	7.44	2,528,750	2,362,101 <sup>5</sup>	166,649	1,109,392 <sup>6</sup>
2553	7.65	2,601,000	ไม่น้อยกว่า 2,362,101	238,899	-
2554	7.87	2,675,800	ไม่น้อยกว่า 2,362,101	313,699	-

ที่มา : เมธี ถูกแบบ. (2552); อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2550.

**หมายเหตุ** <sup>1</sup>คำนวณโดยใช้สูตรอัตราการเพิ่มที่ร้อยละ 2.87

<sup>2</sup>จำนวนผู้สูงอายุ มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/คน/ปี คิดเป็นร้อยละ 17

จำนวนผู้สูงอายุ มีรายได้ 10,000 – 19,999 บาท/คน/ปี คิดเป็นร้อยละ 17

<sup>3</sup>จำแนกเป็นผู้สูงอายุใน กทม. 7,912 คน, ในภูมิภาค 1,755,266 คน

<sup>4</sup>จำแนกเป็น \* เงินอุดหนุนจากรัฐบาลใน กทม. 8,700 คน, ในภูมิภาค 1,755,266 คน

\* เงินรายได้จาก อปท. ใน กทม. 11,026 คน, ในภูมิภาค - คน (ไม่มีข้อมูล)

<sup>5</sup>จำแนกเป็น \* เงินอุดหนุนจากรัฐบาลใน กทม. 19,726 คน, ในภูมิภาค 1,828,456 คน

\* เงินรายได้จาก อปท. ใน กทม. - คน, ในภูมิภาค 513,919 คน

<sup>6</sup>จำแนกเป็น \* ผู้สูงอายุใน กทม. ประมาณ 8,000 คน, ในภูมิภาคประมาณ 1,101,392 คน

จากตาราง 1 จำนวนผู้สูงอายุที่ควรได้รับความช่วยเหลือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/คน/ปี คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนผู้สูงอายุที่มีรายได้ 10,000 – 19,999 บาท/คน/ปี คิดเป็นร้อยละ 17 มีการจำแนกผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ จำนวน 7,912 คน ในส่วนภูมิภาคจำนวน 1,755,266 คน มีการจำแนกเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในกรุงเทพฯ และในภูมิภาค เงินได้จากองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น จากตารางดังกล่าวทำให้ทราบถึงข้อมูลประชากรผู้สูงอายุที่ควรได้รับความช่วยเหลือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเป็นประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีได้อย่างพอเพียงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อปัจจัยการครองชีพของผู้สูงอายุในปัจจุบันและระดับค่าครองชีพมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้สูงอายุยังประสบปัญหาไม่มีรายได้เลี้ยงดูตนเอง ขาดคนอุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถประกอบอาชีพ และถูกทอดทิ้ง อัตราค่าเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุที่ได้รับอยู่ไม่เพียงพอกับการยังชีพ กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีการอนุมัติหลักการจากคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากอัตราเดิมคนละ 300 บาทต่อเดือนเป็นอัตราคนละ 500 บาทต่อเดือน และให้ปรับตามหลักการที่กระทรวงมหาดไทยที่เสนอ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ปีงบประมาณ	หน่วยงาน	ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ (คน)	รวมเงิน (บาท)
พ.ศ. 2549	กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (300 บาท/คน/เดือน)	1,073,190 คน	3,863,484,800
	กรุงเทพมหานคร (500 บาท/คน/เดือน)	6,647 คน	39,882,000
<b>รวม</b>			<b>3,903,366,800</b>
พ.ศ. 2550	กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (500 บาท/คน/เดือน)	1,755,266 คน	10,531,596,000
	กรุงเทพมหานคร (500 บาท/คน/เดือน)	7,912 คน	47,472,000
<b>รวม</b>			<b>10,579,068,000</b>

ตาราง 2 (ต่อ)

ปีงบประมาณ	หน่วยงาน	ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ย ยังชีพ (คน)	รวมเงิน (บาท)
พ.ศ. 2551	กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (500 บาท/คน/เดือน)	1,755,266 คน	10,531,596,000
	กรุงเทพมหานคร (500 บาท/คน/เดือน)	8,700 คน	52,200,000
<b>รวม</b>			<b>10,583,796,000</b>

ที่มา : เมธี ฎุกแบบ. (2552); อ้างอิงจาก กระทรวงมหาดไทย: 2552.

จากตาราง 2 ข้อมูลการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้มีอัตราการเพิ่มจำนวนขึ้นในแต่ละปี ซึ่งในแต่ละปีจะมีจำนวนเงินของการจัดสรรเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุทางกระทรวงจึงปรับเพิ่มอัตราค่าเบี้ยจากคนละ 300 บาท/เดือน เพิ่มเป็นคนละ 500 บาท/เดือน และเพื่อให้เพียงพอกับการยังชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีอัตราเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ทำให้มีผลต่อการเพิ่มงบประมาณการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่งผลให้ทางกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดดำเนินการสำรวจข้อมูลเพื่อดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ ประจำปี พ.ศ. 2553 โดยให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยกว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งให้รับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุใหม่ และรายงานข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณตามโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ ประจำปี พ.ศ. 2553 กระทรวงมหาดไทยได้ทำหนังสือแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบว่า หากจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลไม่เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติได้รับเบี้ยยังชีพตามระเบียบฯ ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถตั้งงบประมาณสมทบให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติข้างต้นได้ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเดิม ในการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยเพื่อการยังชีพเป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์สำหรับผู้มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป ที่ประสบปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่ ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพหรือถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ เพื่อให้เพียงพอกับการยังชีพในปัจจุบันได้จ่ายเงินสงเคราะห์ให้กับผู้สูงอายุคนละ 500 บาทต่อคน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อ

การยั้งชีพ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยั้งชีพผู้สูงอายุ เป็นภารกิจที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่เดิมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และทุพพลภาพ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยั้งชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : 2553)

เพื่อตอบสนองต่อนโยบายข้างต้นเกี่ยวกับการดำเนินการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก ได้กระทำตามนโยบายของรัฐบาลในสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ดังตาราง 3 ตาราง 3 รายละเอียดการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 ปีตามงบประมาณ พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2552

ปีงบประมาณ	เจ้าของงบประมาณ	จำนวนราย	จำนวนเงิน / ปี	หมายเหตุ
2550	นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล	245	1,470,000	
	องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน	-	-	
รวม		245	1,470,000	
2551	นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล	-	-	
	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	230	1,380,000	
	องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน	18	108,000	
รวม		248	1,488,000	
2552	นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล	313	1,878,000	
	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	228	1,368,000	
รวม		559	3,354,000	

ที่มา : รายงานการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในช่วง 3 ปี ตามงบประมาณ พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2552 ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน. (2552), จังหวัดนครนายก.

จากตาราง 3 บทบาทของการจัดสรรเบี้ยยังชีพ จะเป็นในเรื่องของส่วนกลาง ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อาจจะมีบทบาทค่อนข้างน้อยกว่า เมื่อเปรียบจากตารางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนเริ่มมีบทบาทในการจ่ายเบี้ยยังชีพตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 และมีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงถึงผลกระทบต่อกรจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล และช่วยเป็นแนวทางแก่บุคคลที่จะศึกษาหรือสนใจนำไปศึกษาต่อไป

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

เพื่อประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

### ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ครั้งนี้จะทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการ พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

### ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก

### ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน และบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จำนวน 9 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งหมด 29 คน

### เนื้อหาประกอบด้วย

การประเมินโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน โดยใช้รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินเป้าหมาย
2. ประเมินจุดประสงค์
3. ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม
4. ประเมินวิธีเื่อต่อความสำเร็จของโครงการ
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

## นิยามศัพท์เฉพาะ

**ผู้สูงอายุ** หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552

**เบี้ยยังชีพ** หมายถึง การจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเงินสงเคราะห์ที่รัฐจัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุได้มีหลักประกันรายได้ที่ดีขึ้น

**การประเมินโครงการ** หมายถึง กระบวนการวัดที่มีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

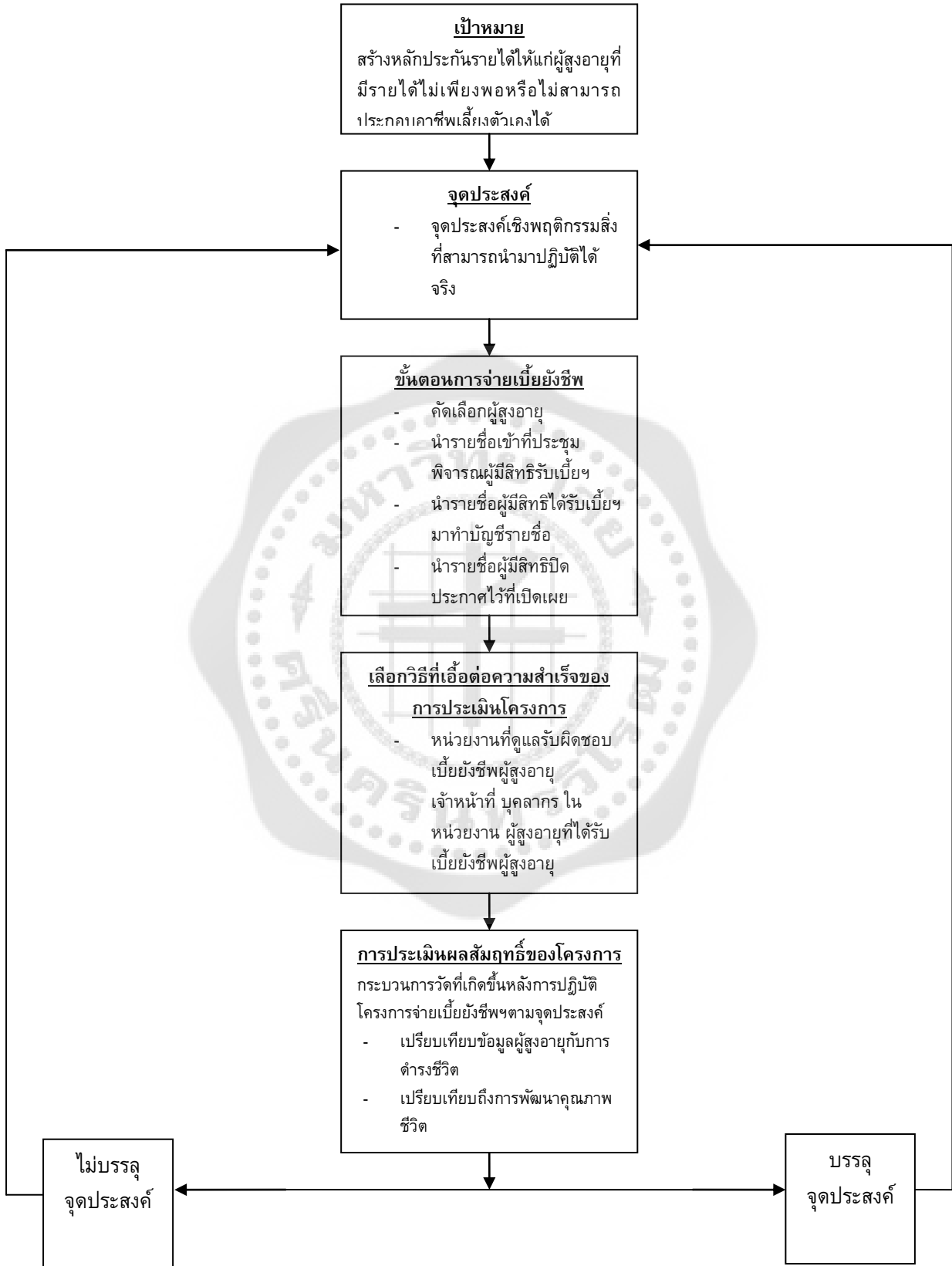
1. ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้
2. ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้น
3. ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ มาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย
4. ประเมินวิธีเื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลัง การปฏิบัติ ตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก เพื่อนำไปเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงถึง การปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งศึกษาข้อเท็จจริง ปัญหา และอุปสรรค ในการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้



กรอบแนวคิดการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก



ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

## สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

1. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุที่มีความลำบากเป็นอย่างมาก ในการดำรงชีวิตประจำวัน จากการไม่มีรายได้จากแหล่งใดเบี้ยยังชีพที่ได้รับหากมีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริงก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การสนับสนุนจากรัฐยังคงต้องดำเนินต่อไปเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ อีกทั้งการสนับสนุนด้านสาธารณสุขผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ การได้รับการดูแลถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงทำให้ผู้สูงอายุได้รู้ว่าตนเองยังมีคุณค่าทางด้านจิตใจความรู้สึกว่าตนเองยังเป็นร่วมโพธิ์ร่มไทรให้กับคนในครอบครัวและสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. ต้องมีการปรับเปลี่ยนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุในปัจจุบันที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ที่รับจริง จากสภาพทางเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นทำให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่ใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีความยากลำบากเพิ่มขึ้นด้วยและยังส่งผลไปถึงทางด้านสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม ดังนั้นจะต้องมีการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุได้มีอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุได้ทำอาชีพตามความถนัดของตนเอง หน่วยงานต้องมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในชุมชน ในส่วนของทางด้านเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น การนำเบี้ยยังชีพไปมอบให้ผู้สูงอายุถึงบ้าน การดูแลเอาใจใส่ การพูดคุยสนทนา การสร้างความไว้วางใจ อีกทั้งหน่วยงานยังถือเป็นแกนนำสำคัญในการเสริมสร้างความรักและความเข้าใจให้แก่คนในครอบครัวได้ดูแลผู้สูงอายุไปตราบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทร จังหวัดนครนายก ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กล่าวถึงแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะแบ่งแนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - 1.1 ที่มาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - 1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
  - 1.3 คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - 1.4 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - 1.5 การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ
  - 1.6 กระบวนการหลังเบิกจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุแล้ว
2. แนวคิดทฤษฎีสวัสดิการสังคม
  - 2.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม
  - 2.2 แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
  - 2.3 การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศและไทย
  - 2.4 นโยบายการสร้างหลักประกันด้านรายได้ผู้สูงอายุของประเทศไทย
  - 2.5 หน่วยบริการของรัฐ
3. แนวคิดการประเมินโครงการ
  - 3.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
4. แนวคิดการประเมินโครงการของ ไทเลอร์
  - 4.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## 1. ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

### 1.1 ที่มาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

โครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุในทุกจังหวัด หมู่บ้านละ 3-5 คน คนละ 200 บาทต่อเดือน ต่อมาได้มีการขยายกลุ่มและงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในช่วงวิกฤตด้านเศรษฐกิจรัฐบาลได้มีการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพิ่มให้อีกเป็นคนละ 300 บาทต่อเดือน ในระยะแรกของการเริ่มโครงการอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานประชาสงเคราะห์ในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อกรมประชาสงเคราะห์ได้เข้ามารวมอยู่กับสังกัดของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2536 ส่งผลให้การบริการดังกล่าวถูกโอนงานไปให้แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเป็นผู้ดูแล กับกรมประชาสงเคราะห์จะถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

การกระจายอำนาจสู่ภาคท้องถิ่นของรัฐบาล ส่งผลให้เป็นปีพุทธศักราชให้ในปี พ.ศ. 2544 กรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับกรุงเทพมหานครดำเนินการแทน โดยให้ถือแนวปฏิบัติตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2543 และมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 และวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ได้มีการอนุมัติเปลี่ยนแปลงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นราย 6 เดือนๆ ละ 2 งวดๆ ละ 1,800 บาท รวมเป็นเงินทั้งหมด 3,600 บาท(เดือนละ 300 บาท) ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 งบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปอยู่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการแทนสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ.(2546). ในปีพ.ศ. 2546 งบประมาณเบี้ยยังชีพได้ถูกถ่ายโอนไปอยู่ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ โดยให้มีการประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดไปก่อน แต่คงใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ ปีพ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปีพ.ศ. 2545 เช่นเดิม ต่อมาเพื่อให้การโอนงานดังกล่าวมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ รัฐจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ควบคู่กับระเบียบประชาสงเคราะห์ และตามมาตรา 11 ได้กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิรับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

- (1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
- (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
- (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

(4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

(5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

(6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

(7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

(8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

(9) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครบครัว

(10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

(11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าภายในชุมชนได้อย่างมีความสุข

1.3 คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 ได้ระบุคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) การใช้เกณฑ์อายุของผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป
- 2) ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือ
- 3) ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง หรือ
- 4) ผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ
- 5) ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

1.4 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีดังนี้

- 1) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และส่งรายชื่อผู้สูงอายุให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ที่เรียกว่า คณะกรรมการระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้แทนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หรือชุมชน หรือคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุในชุมชน ผู้แทนองค์กรประชาสังคม และบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชน

โดยในเขตกรุงเทพมหานครให้มีผู้แทนสำนักงานประชาสงเคราะห์เขตพื้นที่เป็นคณะกรรมการด้วย

หน้าที่ของคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น คือ การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุรายใหม่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามหลักการที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนด ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุ ส่งรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วจึงจะสามารถเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้สูงอายุโดยให้คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเป็นพยานในการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้สูงอายุ (กรณีจ่ายเป็นเงินสด)

3) การจ่ายหรือโอนเงินผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพรายละ 300 บาท ต่อเดือนโดยจำแนกเป็นเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 200 บาทต่อเดือนเงินเพิ่มพิเศษในภาวะถดถอยอีก 100 บาทต่อเดือน ให้เบิกจ่ายแก่ผู้สูงอายุปีละ 2 ครั้งๆ ละ 300 บาทเป็นเงิน 1,800 บาทต่อครั้ง (ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2544) ส่วนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนให้จ่ายเป็นเงิน จำนวน 500 บาท

4) ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตในระหว่างงวดก่อนที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจะวางฎีกาการจ่ายเงินแล้ว แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินหรือโอนเงินให้ผู้สูงอายุ ให้เป็นสิทธิของทายาทตามพินัยกรรมที่ผู้สูงอายุระบุไว้ หรือหากไม่มีพินัยกรรมก็ให้เปลี่ยนแปลงรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่

5) ในกรณีที่ไม่มีผู้สูงอายุรายใหม่มีคุณสมบัติตามระเบียบฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเงิน ส่วนที่เหลือคืนกลุ่มส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด ส่วนงบประมาณสมทบให้คืนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามที่ขึ้นทะเบียนสำรองในพื้นที่อื่นต่อไป

#### 1.5 การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถดำเนินการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

1) โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงินนี้ หรือจัดส่งโดยทางธนาคาร

2) โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิหรือจัดส่งให้แก่ผู้รับมอบอำนาจนั้นโดยทางธนาคาร

3) จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิด้วยเงินสด

4) จ่ายเป็นเงินสดให้แก่ผู้รับมอบอำนาจจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิสำนักงานต้องเลือกวิธีการจ่ายเงินตาม ข้อ (1) , ข้อ (2) , ข้อ (3) , ข้อ (4) ตามลำดับ

5) เมื่อดำเนินการจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุตามรายชื่อแล้ว ให้ท้องถิ่นเก็บหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อการตรวจสอบ โดยกรณีโอนเงินเข้าบัญชีผู้สูงอายุให้ใช้หลักฐานใบสำคัญการโอนเงินของธนาคารเป็นหลักฐานการจ่าย กรณีจ่ายเป็นเงินสดให้ใช้ใบสำคัญ (แบบ 5) โดยมีคณะกรรมการการระดับท้องถิ่นลงนามเป็นพยานด้วย

1.6 กระบวนการหลังเบิกจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุแล้ว ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานผลการดำเนินงานรายเดือนให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอ / จังหวัด ทราบตามแบบรายงาน ส่ง ป.ก.2 ภายในวันที่ 1 ของทุกเดือน (เมธี ฎุกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์: 2543. ไม่ปรากฏเลขหน้า)

## 2. แนวคิดทฤษฎีสวัสดิการสังคม (Social Welfare Theory)

แนวคิดสวัสดิการสังคม เกิดครั้งแรกที่ประเทศเยอรมัน เกิดขึ้นเนื่องจาก 2 ปัจจัย คือ เงื่อนไขของการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม จากสภาพทางเศรษฐกิจและความแปลกแยกของ ระบบอุตสาหกรรมและการจ้างงาน ที่เห็นว่ารัฐต้องดูแลปัญหาการถูกคุกคามของแรงงาน และ เงื่อนไขความจำเป็นในการดำรงชีวิต คือ การตายก่อนวัยสมควรของหัวหน้าครอบครัวทำให้ ครอบครัวมีปัญหาการชราภาพทำให้หมดรายได้ ทั้งที่ต้องดำรงชีพอยู่ การว่างงานทำให้ขาด รายได้ ทำให้เกิดความสูญเสียทางสังคม เป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดอาชญากรรม ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ มีผลกระทบต่อรายได้บุคคลและผลผลิตมวลรวมของประเทศ อัตราค่าจ้างต่ำ ไม่พอแก่ การดำรงชีพ เป็นเหตุให้แรงงานขาดคุณภาพ การประสพภัยธรรมชาติทำให้ช่วยเหลือตนเอง ไม่ได้ เป็นต้น

ตามเงื่อนไขของการเกิดสวัสดิการทางสังคม จึงได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยนโยบาย สวัสดิการสังคมแห่งสหพันธรัฐเยอรมนีขึ้น ซึ่งมีทั้งด้านการส่งเสริมการมีงานทำ การดูแล แรงงาน การประกันสังคม ทั้งในมิติของสุขภาพ อุบัติเหตุ ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ และคลอดบุตร การตาย ทูพลภาพ รวมถึง การว่างงาน เป็นต้น และในปีคริสต์ศักราช 1883 ได้ออก พระราชบัญญัติประกันสุขภาพ (Health Insurance Act) ขึ้น ถือเป็นประเทศแรกที่มีระบบ ประกันสังคม โดยสรุปแล้วสวัสดิการสังคมของเยอรมนีแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ สังคมสงเคราะห์ ประกันสังคม และบริการสังคม

แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดการสวัสดิการสังคมในระยะแรกนั้นเป็นการเกิดขึ้นเพราะ สถานภาพปัญหาทางสังคม มิใช่เพื่อการช่วยเหลือคนงานโดยตรง แต่เป็นการป้องกันแรงงานไป ร่วมกับขบวนการต่อต้านรัฐบาล ต่อมาแนวคิดเรื่องสวัสดิการสังคมก็แพร่หลายยังประเทศแถบ ยุโรปและอเมริกา แนวคิดเรื่องสวัสดิการทางสังคมในกลุ่มประเทศสังคมนิยมเห็นว่า รัฐมีหน้าที่ที่ ต้องจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนทุกคน เพราะระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมนั้น ปัจจัยการผลิตเป็นของส่วนรวมกล่าวคือเป็นของชนชั้นแรงงานโดยรวม จึงถือว่าประชาชนมี สิทธิสมบูรณที่จะได้รับผลจากผลผลิตที่พวกเขาสร้างขึ้น แต่ระบบการแจกจ่ายก็มอบหมายให้รัฐ เป็นผู้แจกจ่ายจากส่วนกลาง หลักคิดของกลุ่มนี้จึงอยู่บนฐานของเพื่อความมั่นคงทางสังคม

(Social Security) เป็นหลัก (เมธี ถูกแบบ.2552: หน้า 21; อ้างอิงจาก ระเบียบพรณ คำหอม : 2549)

ในกลุ่มประเทศสวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ หรือที่รู้จักกันในนามกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวีย มีแนวคิดที่รัฐต้องส่งเสริมบริการประชาชนในทุกกลุ่มคนทุกชุมชน ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านรายได้ การศึกษา สาธารณสุข ความมั่นคงปลอดภัย เสรีภาพ การกินดีอยู่ดี ซึ่งระบบ ดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ที่ดีที่สุดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทำให้ ประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และมีเสรีภาพสูงสุด ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานโดยผ่าน กระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม แรงงาน ศาสนา สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ทำให้การกระจาย ทรัพยากรเป็นธรรม ทำให้การสลายความแตกต่างระหว่างชนชั้นอย่างสันติวิธี

แนวคิดเรื่องสวัสดิการทางสังคมในอเมริกา ในความต้องการป้องกันการแพร่ขยาย ลัทธิสังคมนิยม และเพื่อการแก้ปัญหาจากระบบการขยายภาคอุตสาหกรรมที่เสียสมดุล ก่อให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำ และเพื่อต้องการเพิ่มกำลังซื้อ (Effective demand) จึงได้มีบัญญัติ ความมั่นคงทางสังคม (Social Security Act) เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาทางสังคม ในช่วงแรกๆ เน้นไปที่สวัสดิการสังคมเพื่อความมั่นคงของประเทศ ต่อมา มีการขยายแนวคิด ซึ่งส่วนใหญ่ได้ ปรับรูปแบบตามลักษณะการเมืองการปกครองหรือระบอบการปกครองเป็นหลัก เช่นแนวมาร์ก ซิสต์ และแนวเฟเบียนที่เกิดจากการบูรณาการของกลุ่มลัทธิมาร์กซ์ และลัทธิเสรีนิยม ซึ่งแนวคิด ของกลุ่มสังคมนิยมก็เน้นแบบรุนแรง โดยเห็นว่ารัฐต้องแทรกแซงและควบคุมกลไกตลาดเพื่อ ป้องกันการเอาเปรียบของชนชั้นสูง เป้าหมายสูงสุดคือการดำรงไว้ซึ่งระบบรัฐสวัสดิการ กล่าวคือ การต่อสู้ของชนชั้นแรงงานทำให้นายทุนต้องยอมลดการขูดรีดโดยจัดสวัสดิการให้ช่วย ลดต้นทุนการพัฒนาและการฝึกอบรมในกระบวนการผลิตของเอกชน เป็นกลไกรักษากองทัพ สำรองของแรงงานเพื่อการแก้ไขภาวะคนล้นงานและงานล้นคน เป็นการลดความขัดแย้งระหว่าง นายทุนกับแรงงาน เป็นระบบสร้างปทัสถานของระบบทุนนิยมเดียวกันไว้ ดำเนินแบบค่อยเป็น ค่อยไปตามแนวทางของมาร์กซ์แต่ผ่านกระบวนการยกระดับสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อความ เท่าเทียมระหว่างชนชั้นตามแนวของพวกเสรีนิยม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความนิยมอย่างมากใน อังกฤษ (เมธี ถูกแบบ. 2552: หน้า 22; อ้างอิงจาก ระเบียบพรณ คำหอม : 2549)

ความเป็นรัฐสวัสดิการในยุคนี้จึงมีลักษณะสวัสดิการสังคมเพื่อประชาชน เป็นสิทธิ พื้นฐานทางสังคม (Social Basic Rights) แนวเสรีนิยมและอนุรักษนิยม เห็นว่าสวัสดิการทาง สังคมควรเป็นไปตามกลไกตลาดเพื่อไม่เป็นการขัดขวางพลังการผลิต และประสิทธิภาพการใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และรัฐไม่ต้องใช้เงินเพื่อสวัสดิการมากโดยกลุ่มนี้เห็นว่า ความ ยากจนและความทุกข์ยากเป็นปัญหาของบุคคลที่เกิดขึ้นเพราะความล้มเหลว หรือความด้อย ศักยภาพของคนๆ นั้น ไม่ใช่ปัญหาของระบบหรือโครงสร้าง ระบบตลาดเสรีปัจเจกต้องแข่งขัน เสรีตามความสามารถของตน จึงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะเท่าเทียมกัน และทุกคนมีสิทธิในชีวิต ตนเอง สิทธิจึงไม่ใช่ของสังคม ดังนั้นสวัสดิการทางสังคมของพวกเสรีนิยมจึงเห็นว่าเป็นเรื่อง ของความมีบุญสุนทรทานของคนในสังคมที่มีให้แก่กัน มากกว่าเป็นเรื่องของรัฐ หลักแนวคิด



ของกลุ่มนี้จึงเน้นไปที่ความเป็นปึกแผ่นของสังคม (Solidarity) และคำนึงถึงสิทธิของประชาชน (Civil rights) ที่เน้นความเสมอภาค ความยุติธรรม บนฐานของระบบทุนนิยมที่อาศัยกลไกระบบตลาดเสรีเป็นตัวกำหนดสวัสดิการสังคมได้พัฒนามาเป็นลำดับโดยมีหลักสำคัญ (Titmuss : 1974) คือ

1. การจัดสวัสดิการการต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็น (Needs)
2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะให้ครอบคลุมและตามหลักสากล (Universal coverage)
3. ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบริการสังคมเพื่อความมั่นคงของสังคมในฐานะ

ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

4. จัดระบบบริการทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ สังคมสงเคราะห์ (Social assistance)

ประกันสังคม (Social service)

5. คำนึงถึงความรับผิดชอบ สิทธิ ความเสมอภาค และความยุติธรรม

(Responsibility, rights, equity and fairness) (Bradshaw : 1972)

ในระบบเศรษฐกิจการตลาด นโยบายสวัสดิการการสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมได้เปลี่ยนแบบแผนการใช้ชีวิตของประชาชน จากสังคมครอบครัวและเครือญาติมาเป็นสังคมของการทำงาน (Civil rights) ที่ก่อให้เกิดปัญหาการขยายตัวของเมือง ความแออัดของประชากรในเมือง ความเห็นต่างแปลกแยกของสมาชิกครอบครัว อุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพของประชาชน และเนื่องจากรัฐสมัยใหม่มีแนวคิดที่ว่า ประชาชนมีศักยภาพในทางการผลิตและมีโครงการที่จะสร้างผลผลิตให้แก่สังคมได้ รัฐก็จำเป็นต้องดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ให้เป็นปัญหาต่อสังคม รัฐจึงต้องจัดระบบการให้บริการและการดูแลปัญหาดังกล่าวของประชาชนในประเทศ

คำว่า “สวัสดิการ” ในประเทศคนส่วนใหญ่มักคิดว่าเป็น การให้ฟรีหรือหยิบยื่นผลประโยชน์ให้ แต่ในความจริงแล้ว “สวัสดิการ” มีความหมายและลักษณะในมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองการปกครอง เป็นงานหรือกิจกรรมที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนในประเทศ อาจดำเนินการได้ทั้งฝ่ายรัฐซึ่งเรียกว่า “กรมประชาสงเคราะห์” และฝ่ายเอกชนซึ่งเรียกว่า “การสงเคราะห์เอกชน” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในแง่คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เพราะสวัสดิการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม จึงเป็นหน้าที่ทั้งของรัฐและคนในสังคมให้สามารถเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมร่วมกันต่อการใช้สิทธิสวัสดิการให้ถูกต้อง (เมธี ถูกแบบ.2552: หน้า 23; อ้างอิงจาก ระพีพรรณ คำหอม : 2549)

## 2.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม (Social Welfare)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ได้ให้ความสวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษาสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและมีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

### การใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดสวัสดิการ ได้ดังนี้

(1) การใช้เกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดี หรือการอยู่ดี กินดี (Quality of Life or Well-being) มาริสสา ภูเพ็ชร (2535), หน้า 6; อ้างใน ระพีพรรณ คำหอม: 2549. ได้กล่าวว่า “นักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยได้นิยามไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535 ซึ่งสะท้อนองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมว่า เป็นงานที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในยามปกติ และในยามที่ประสบปัญหาการให้ความช่วยเหลือมีหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นเงิน สิ่งของการดูแลและการให้บริการ (cash, kinds, care and services) โดยมีองค์ประกอบของกิจกรรมด้านการศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ การจ้างงาน และบริการสังคม

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ. (2545 : น.4). ได้ให้คำนิยามความหมายของสวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ในแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549) ระบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการ และบริการทางสังคมทั่วไปโดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการทางสังคมในทุกระดับ

(2) (Aims) การใช้เกณฑ์สวัสดิการสังคมเป็นวัตถุประสงค์ ความหมายนี้เชื่อว่าสวัสดิการสังคมเป็นเป้าหมายการทำงานเพื่อใช้สวัสดิการสังคม เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยรวมนักวิชาการที่ให้ความหมายนี้ ได้แก่ วิจิตร ระวิวงศ์. (2532: หน้า 3-4); อ้างใน วันทนี วาสิกะสิน และคณะ, (2541: หน้า 2.) ให้ความเห็นว่า สวัสดิการสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในฐานะที่เป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาสังคม ดังนั้นสวัสดิการสังคมยังอาจหมายถึงการกำหนดนโยบายสังคมโดยรัฐที่จะมีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 บริการ ได้แก่

- 1) บริการประกันสังคม (Social insurance)
  - 2) บริการสงเคราะห์ประชาชน / การประชาสงเคราะห์ สาธารณูปการ (Public assistance)
  - 3) บริการสังคม (Social services)
- (3) การใช้เกณฑ์ความหมายเฉพาะเจาะจงในรูปของโครงการหรือกิจกรรมหรือบริการ นักวิชาการที่ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมโดยใช้เกณฑ์ความหมายเฉพาะเจาะจงในรูปของโครงการหรือกิจกรรม (Project or activities or services) ได้แก่

Encyclopedia of Social Work : (1977) ให้นิยามว่า “สวัสดิการสังคม” หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและอาสาสมัครเพื่อมุ่งเน้นและขจัดปัญหาสังคม หรือปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลกลุ่ม และชุมชน กิจกรรมดังกล่าวนี้ใช้บุคลากรนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอย่างมากมาย อาทิ แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย นักการศึกษา วิศวกร นักบริหารนักสงคมสงเคราะห์ ตลอดจนนักวิชาชีพในสถาบันต่างๆ

(4) การใช้เกณฑ์สวัสดิการสังคมเป็นสถาบันทางสังคม นักวิชาการที่นิยามความหมายสวัสดิการสังคมเป็นสถาบันทางสังคม (Social institution) ได้แก่

เฟอเดอริโก (Federico, 1980, pp.5-6; อ้างใน วันทนีย์ วาสิกะสิน 2541; หน้า 1.) อธิบายว่า สวัสดิการสังคม เป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในสังคมในขณะนี้ทุกสังคมมักจะประกอบด้วยอย่างน้อย 5 สถาบันหลัก ได้แก่

- 1) สถาบันครอบครัว
- 2) สถาบันการศึกษา
- 3) สถาบันศาสนา
- 4) สถาบันการเมือง
- 5) สถาบันเศรษฐกิจ

สวัสดิการสังคมถือเป็นสถาบันที่หก ที่มีการทำหน้าที่อย่างสำคัญและเด่นชัดในสังคม และมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแยกไม่ออกกับสถาบันทางสังคมทั้ง 5 สถาบันข้างต้น

Cary S.Kart. (1981: P. 22.) กล่าวว่า การศึกษาเรื่องผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ หลายด้าน ได้แก่ ศาสตร์ทางกายภาพ ศาสตร์ทางสังคมวิทยา มนุษยวิทยา ศิลปะ ธุรกิจ การศึกษา ประชากร สวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์เป็นการเรียนรู้ในลักษณะของสหศาสตร์ แต่โดยขอบเขตเนื้อหาของงานแล้ว การศึกษาเรื่องผู้สูงอายุมีขอบเขตที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ขอบเขตด้านทฤษฎี (The Theoretical Task) เป็นการศึกษาด้านทฤษฎีครอบคลุมถึงการศึกษเกี่ยวกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่อธิบายถึงการเป็นผู้สูงอายุ
- 2) ขอบเขตด้านระเบียบวิธี (The Methodological Task) เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมกระบวนการทางสังคมของผู้สูงอายุ

3) ขอบเขตด้านการประยุกต์ (The Applied Task) เป็นการศึกษาที่มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมการป้องกัน การทำให้ปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อผู้สูงอายุลดน้อยลง รวมทั้งการฟื้นฟูและพัฒนาให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

การแบ่งขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มนี้ ทำให้นักวิชาการและนักวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุสามารถกำหนดขอบเขตด้านวิชาการและกำหนดบทบาทของตนเองได้ชัดเจน สามารถพัฒนาความรู้ และงานไปในขอบเขตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้อย่างลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

(5) การใช้เกณฑ์ความเท่าเทียม (ศ.ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ : 2530) ได้เขียนบทความเรื่อง “จากกรรมมารดาสู่เชิงตะกอน” ซึ่งกล่าวถึงชีวิตคนแต่ละคนจะต้องได้รับการสวัสดิการสังคมตั้งแต่เมื่ออยู่ในครรภ์มารดา การได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ การคลอดกรรมมารดาอย่างปลอดภัย จากบทความดังกล่าวสะท้อนสวัสดิการสังคมที่คนไทยพึงได้รับจากรัฐ

(วันทนี วาสิกะสิน .2541; หน้า 2.) เห็นว่า สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม เพราะคำว่า สวัสดิการหรือสวัสดิภาพมีความหมายในแง่การอยู่ดีกินดี (social well-being) ของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้น คนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ตามปรัชญาสากลขององค์การสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนจะต้องได้รับ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดบริการต่างๆ ไว้ให้ และความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งทุกคนรู้ว่า หมายถึง อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นปัจจัยพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำเพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถานพยาบาลสำหรับประชาชนเมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าประชาชนคนนั้นจะอยู่ในเมืองใหญ่หรือในชนบทที่ห่างไกล

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่นๆ ที่ได้ให้ความหมายสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุไว้หลากหลาย ดังนี้

Martin O.Brien, (1998 : PP. 7 – 8.) กล่าวว่า ในขอบเขตการประยุกต์นั้น ถือได้ว่าเป็นขอบเขตที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงวิธีการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งงานสวัสดิการสังคม ถือได้ว่าเป็นลักษณะงานหนึ่งที่มีมุ่งให้เกิดการกินดีอยู่ดีของประชาชนในสังคม ทั้งนี้หากพิจารณาถึงความหมายว่าของคำว่า สวัสดิการสังคมแล้ว อาจพิจารณาได้หลากหลายความหมาย พื้นฐานของความแตกต่างทางทฤษฎีที่นำมาอธิบายคำศัพท์นี้ ซึ่งในความหมาย “เน้นที่การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ในด้านของสุขภาพความมั่นคงปลอดภัย ความสมบูรณ์ด้านวัตถุ การมีส่วนร่วมและปัจจัยอื่นๆ การวัดระดับความอยู่ดีกินดีสามารถกระทำได้โดยใช้ข้อมูลร่วมกับข้อมูลทางสถิติ เช่น การกระจายรายได้ จำนวนการเกิดและการตาย ร่วมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทัศนส่วนตัว เช่น ความพึงพอใจ ความปลอดภัย ซึ่งจะรวบรวมมิติของอารมณ์และความรู้สึกเข้ามาไว้ด้วยกัน ส่วนอีกความหมาย ได้รับการอธิบายในเชิงระบบความสัมพันธ์ของสังคมกับองค์การ วิธีการและเงื่อนไขที่จะทำให้สุขภาพความมั่นคงทางรายได้และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความปลอดภัยไม่ขาดแคลนและถูกสร้าง

ขึ้นมทดแทนอยู่ตลอดเวลา ในทางปฏิบัติความเป็นระบบสามารถอธิบายได้จากการทำหน้าที่สนับสนุน ปรับความสมดุลของทรัพยากร และบริการจากองค์การภาครัฐและเอกชน ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเชื่อมโยงของโครงสร้างทางสังคม ระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม”

บีเวอร์ (Beaver : 1983) กล่าวว่า การสนับสนุนค่านิยมพื้นฐานในเรื่องสถานที่พักอาศัย โดยกล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ควรจะต้องยึดหลักความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจเจกบุคคล โดยเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนนั้นมีความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนและตระหนักได้ว่า ในการดำรงชีวิตของตนนั้นยังคงอยู่บนพื้นฐานของความคาดหวังของสังคม การทำความเข้าใจถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ ควรทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกของผู้สูงอายุแต่ละคนซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไป

อีฟริง (Erving Goffman : 1961) กล่าวว่า เป็นการจัดบริการสังคมขั้นพื้นฐานให้บุคคลเป็นการชั่วคราว เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีที่พักอาศัย มีกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นภายในสถาบันรวมทั้งการให้การดูแล และปกป้องให้ความคุ้มครองปลอดภัย แต่เข้ามาใช้บริการในสถาบันมักทำให้สูญเสียบทบาทและสถานภาพของตนมาสูบทบาทของผู้รับบริการในสถาบันเท่านั้น

นาโอมิ (Naomi Gottlieb : 1980) กล่าวว่า เป็นวิธีการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยการจัดที่พักอาศัย หรือศูนย์เพื่อให้การดูแลสุขภาพอนามัย การให้คำแนะนำปรึกษาการจัดกลุ่มเพื่อให้การสนับสนุนและแก้ไขปัญหา การจัดการฝึกอาชีพ และเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับบริการสามารถใช้เครือข่ายสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม

แคทเธอริน และเอ เจ (Kathleen Jones and A. J : 1984) ได้กล่าวว่า บริการในสถาบันเป็นสถานที่พักอาศัยที่อยู่ร่วมกันมีบริการและกิจกรรมที่จัดขึ้น มีนักวิชาชีพเป็นผู้คอยดูแล และมีระเบียบกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน

Chong let. Sieu, (1999 :P. 67.) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพนั้น จากสถิติการมีอายุเฉลี่ยเมื่อ 60 ปีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เช่นปัจจุบันนี้ ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่า ผู้สูงอายุในอนาคตจะมีอายุยืนยาวถึง 85 ปี และไม่ใช่เพียงแต่มีอายุยืนยาวมากขึ้นเท่านั้น แต่ผู้สูงอายุอาจกลับเป็นหนุ่มสาวได้อีกด้วยวิทยาการทางการแพทย์สามารถตัด ปรับ เปลี่ยนอวัยวะที่เสื่อมสลายของผู้สูงอายุให้กลับสมบูรณ์เช่นเดิมได้ นอกจากนั้น การศึกษาทำให้ผู้สูงอายุปัจจุบันมีการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุได้อย่างเหมาะสม ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การมีจิตใจที่สงบเพียงพอ และมีการสร้างหลักประกันในชีวิตอย่างเหมาะสม ดังนั้น คาดว่าในอนาคตโรคเรื้อรังต่างๆ ที่กระทบต่อผู้สูงอายุจะลดลง ผู้สูงอายุในอนาคตจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

พัฒนาพร กิตติวิบูลย์.(2543; หน้า 18). กล่าวว่า การดูแลในครอบครัว (Home Care) ถือเป็นลักษณะการจัดบริการตามแนวคิดการให้บริการโดยใช้ครอบครัวเป็นพื้นฐานรูปแบบหนึ่ง การดูแลในครอบครัวสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การจัดบริการเข้าถึงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ การดูแลครอบครัว ยังเป็นบริการสวัสดิการครอบครัวที่พยายามใช้ความแข็งแกร่งของครอบครัว การให้อำนาจครอบครัวเข้าไปมีส่วนต่อการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้ปฏิบัติงานทำหน้าที่เพียงผู้สนับสนุนบริการ จึงเป็นการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงพื้นฐานหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวที่พึงมีต่อครอบครัวด้วยกันเอง

## 2.2 แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

### 1) แนวคิดสิทธิมนุษยชน / ปฏิญญาผู้สูงอายุ / หลักการสหประชาชาติ

ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีทิศทางการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุตั้งนั้นการดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นหน้าที่หลักของบุตรหลานได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต อันเนื่องจากบุตรหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และนิยมแยกครอบครัวออกไปอยู่ตามลำพัง จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สังคมไทยจึงได้ตระหนักถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ และได้มีการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขึ้น โดยมีแนวคิดพื้นฐานในการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุ ดังนี้

#### (1.1) แนวคิดสิทธิมนุษยชนและแนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติ

สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรอง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) โดยเรียกร้องให้ประเทศสมาชิก ปฏิบัติตามข้อบัญญัติอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่เคารพในเกียรติยศและศักดิ์ศรี ความมีเสรีภาพ ความยุติธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ทางการเมืองของแต่ละประเทศ ซึ่งในบทบัญญัติ ของปฏิญญาดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิของผู้สูงอายุไว้ในมาตรา 25 (1) คือ

“มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการครองชีพที่เหมาะสมเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและครอบครัว อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและบริการทางสังคมที่จำเป็นและมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันความมั่นคงในกรณีการว่างงาน การเจ็บป่วย การเสื่อมสมรรถภาพ การเป็นหม้ายหรือการขาดความไม่สะดวกในการดำรงชีวิตอื่นที่นอกเหนือจากการควบคุม”

แต่เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองและการปกครองของแต่ละประเทศมีสภาพแตกต่างกัน ประกอบกับความไม่มั่นคงทางการเมือง จึงส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทั่วโลก มีขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการระหว่างประเทศฉบับแรกที่ได้มีการวางแนวคิด หลักนโยบาย และโครงการที่

เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นรูปธรรม และในปีเดียวกันที่ประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้มีมติรับรองแผนดังกล่าว ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จึงมักเรียกแผนดังกล่าวว่า Vienna Plan โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในศักยภาพของรัฐและสังคมในด้านความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเด็นต่างๆ คือ สุขภาพและโภชนาการ การคุ้มครองผู้บริโภคที่สูงอายุ ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ครอบครัว สวัสดิการสังคม การประกันรายได้และการจ้างงาน การศึกษา ซึ่งมาตรฐาน และยุทธวิธีเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสิทธิที่ปฏิบัติและความรับผิดชอบของแต่ละรัฐ

#### (1.2) หลักการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของสหประชาชาติ

สหประชาชาติได้รับรองหลักการสำหรับผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้ใช้หลักสำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ ดังนี้

##### หลักการที่ 1 การมีเสรีภาพ

ความเป็นอิสระ หมายถึง ผู้สูงอายุทุกคนควรจะได้รับอาหารและเครื่องดื่ม ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลด้านสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ มีโอกาสได้ทำงาน และควรได้รับการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ผู้สูงอายุจะต้องได้อาศัยอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีความปลอดภัยและสามารถอยู่ในบ้านให้นานที่สุด รวมถึงการได้รับประโยชน์จากแผนงานด้านการฝึกอบรมและการศึกษาที่มีความเหมาะสม ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุควรได้รับ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ โดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน
- 2) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่นๆ
- 3) ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน
- 4) ผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาตามความเหมาะสม
- 5) ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัยด้วยความพึงพอใจ ตามกำลังความสามารถ
- 6) ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในบ้านของตนเอง ตลอดระยะเวลาอันเท่าที่เป็นไปได้

##### หลักการที่ 2 การมีส่วนร่วม

1) ผู้สูงอายุควรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้

- 2) ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชนและเป็น

อาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตน

3) ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

#### หลักการที่ 3 การได้รับการดูแล

- 1) ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชนและได้รับการคุ้มครอง
- 2) ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น
- 3) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสังคมและกฎหมาย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน การเป็นอิสระ การคุ้มครองและการได้รับการดูแล
- 4) ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแล คุ้มครอง ฟื้นฟูและส่งเสริมทางด้านสังคมและจิตใจอย่างเหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคง
- 5) ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

#### หลักการที่ 4 การบรรลุความพึงพอใจของตนเอง

- 1) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ
- 2) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา วัฒนธรรม จิตใจ และกิจกรรมนันทนาการของสังคม

#### หลักการที่ 5 ความมีศักดิ์ศรี

- 1) ผู้สูงอายุควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและความปลอดภัย โดยปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ
- 2) ผู้สูงอายุควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพและภูมิหลังและมีอิสระ ในการช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

นอกจากหลักการต่างๆ ที่กล่าวมา ในปี พ.ศ. 2542 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปีนั้นเป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ (International Year of Older Persons) และได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกได้ร่วมจัดกิจกรรมและเฉลิมฉลองปีดังกล่าว โดยมีหลักการของสหประชาชาติในการจัดกิจกรรม “มุ่งสู่สังคมเพื่อคนทุกวัย” (Towards a Society For all Ages) เพื่อลดช่องว่างสังคมระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลวันอื่นๆ โดยมีหลักการว่า ผู้สูงอายุได้รับการเอาใจใส่ในสังคมด้านต่างๆ ดังนี้

- ความเป็นอิสระ (Independence)
- การมีส่วนร่วม (Participation)
- การดูแลเอาใจใส่ (Care)
- ความพึงพอใจในตนเอง (Self-Fulfillment)
- ความมีศักดิ์ศรี (Dignity)



(1.3) นโยบายและมาตรการผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2554) มาตรการดังกล่าวถูกจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ ระเบียบฯ คำหอม.(2547; หน้า 27).

- 1) ส่งเสริมและให้บริการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้จักการปรับตัวการป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ
- 2) จัดให้มีบริการพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคมและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและไม่มีผู้อุปการะ
- 3) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามความสามารถและความถนัด
- 4) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและผู้สูงอายุ
- 5) สนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทในการเป็นที่พึ่งพาทางใจแก่ผู้สูงอายุ
- 6) ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้าร่วมจัดบริการและสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ
- 7) สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแลรักษาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

#### (1.4) ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (พ.ศ. 2542)

เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้แผนงาน นโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ได้นำไปสู่การปฏิบัติ ในปี พ.ศ. 2542 ผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรผู้สูงอายุ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยขึ้น เพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รัฐบาล องค์กรเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่างๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้น จึงควรได้รับผลในฐานะเป็น “ผู้รับ” จากสังคมด้วย

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเป็นพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จึงได้กำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้และผู้พิการที่สูงอายุ
- 2) ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่กันอย่างมีความสุข
- 3) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับตัวของตนให้สมวัย

4) ผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

5) ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

6) ผู้สูงอายุควรมีบทบาท และส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

7) รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุตามเป้าหมาย

8) รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครอง สวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

9) รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญู กตเวทิตะและความเอื้ออาทรต่อกัน (ระพีพรรณ คำหอม, 2547; โครงการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ: หน้า 27 – 28.)

#### (1.5) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2564)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2544; หน้า 7-8.) ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2564) ได้กำหนดให้แผนฉบับนี้ เป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 หมวด ได้แก่

- 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
- 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
- 3) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- 5) ยุทธศาสตร์การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุปรากฏอยู่ใน 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเมื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุและยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเมื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ได้ประกอบด้วย 3 มาตรการเดี่ยวที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะยาว คือ มาตรการหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่

- ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
- ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยต้น
- ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมเมื่อชราภาพ

2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุประกอบด้วย 6 มาตรการ มีมาตรการที่สำคัญ 3 มาตรการได้แก่

2.1) มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย
- สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

2.2) มาตรการส่งเสริมด้านการงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ
- ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะกับวัยและความสามารถ
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย

2.3) มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

- ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมต่างๆ

3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย 4 มาตรการมี 3 มาตรการที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อคุ้มครอง สร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุในระยะยาว ได้แก่

3.1) มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ที่สำคัญ เช่น

- จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ
- ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมผู้สูงอายุ
- ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ

3.2) มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพให้ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน

3.3) มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองที่น่าสนใจ ได้แก่

- ลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ดูแลผู้ที่ช่วยตัวเองไม่ได้
- เร่งรัดให้มีกฎหมายและ แนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับการทารุณกรรม หรือ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือถูกทอดทิ้งจนเกิดผลเสียร้ายแรงทางสุขภาพกายและ/หรือสุขภาพจิต

3.4) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

- รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ
- ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้และเรียนรู้วิธีการขอความช่วยเหลือ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2564) ให้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ภายใต้ปรัชญาการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุที่เน้นกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยให้ผู้สูงอายุช่วยตนเอง ครอบครัวเกื้อหนุน ชุมชนช่วยเหลือสังคม รัฐเกื้อหนุน การตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุ การสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชน ดังนั้นร่างแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ผู้สูงอายุมีสถานะดี ทั้งสุขภาพกายและจิต อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น มีหลักประกันมั่นคง อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของครอบครัวและชุมชน (ระพีพรรณ คำหอม, 2547. โครงการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ. หน้า 30).

### 2.3 การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศและไทย

บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของต่างประเทศ

มัทนา พานานิรามย์ (2546) สังเคราะห์รายงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 5 ประเทศในอาเซียน คือ มาเลเซีย เกาหลี ฮองกง สิงคโปร์ และไทย ในเรื่องนโยบายและทิศทางนโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคต (National Policy and Future Direction) และการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long-Term Care for The Elderly) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

#### (1) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดราว 6.4 จะไม่มีนโยบายด้านผู้สูงอายุที่แน่ชัด บริการที่รัฐเป็นผู้จัดหาให้ เช่น การดูแลภายในสถาบัน มีจำนวนน้อยมากเพราะถือว่าการดูแลผู้สูงอายุควรเป็นหน้าที่ของครอบครัวโดยมีสังคมเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายแห่งชาติว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความรู้สึกมีศักดิ์ศรีและมีโอกาสได้รับหลักประกันและบริการอย่างทั่วถึง

หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ รัฐได้จัดให้มีขึ้นเฉพาะในกลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหาร ในรูปของเงินบำนาญรายเดือน โดยที่ข้าราชการเหล่านี้ไม่ต้องจ่ายเบี้ยประกันและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในกลุ่มลูกจ้างเอกชนซึ่งลูกจ้างต้องจ่ายเงินสมทบร้อยละ 12 เงินสมทบจะถูกนำไปออมไว้ในนามของลูกจ้างในระบบบัญชี 3 ประเภท โดยมีวัตถุประสงค์ของการออมเพื่อการลงทุน การซื้อบ้านและการรักษาพยาบาล ส่วนเงินที่เหลือจากกิจกรรมทั้งสามประเภท ผู้ประกันตนสามารถถอนออกไปได้เมื่อเกษียณอายุ แต่โครงการดังกล่าวยังคงครอบคลุมลูกจ้างเอกชนได้ไม่มากนัก ระบบประกันสุขภาพยังไม่แพร่หลาย ในประเทศมาเลเซีย เข้มงวดมาก ผู้สูงอายุจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายของตนเองถึงร้อยละ 75 ดังนั้น นโยบายของประเทศในอนาคตจึงมุ่งเน้นการเพิ่มหลักประกันด้านรายได้และการแก้ปัญหาด้านการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

#### (2) ประเทศเกาหลี

นโยบายการพัฒนาประเทศเกาหลีในอดีตมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคม ประกอบกับวัฒนธรรมประเพณีในประเทศเกาหลีเองที่เคารพนับถือบรรพบุรุษ ดังนั้น สังคมและบุตรหลานจึงมีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ มาตรการและนโยบายของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นการจัดบริการเพื่อผู้สูงอายุที่ยากจน และเป็นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการมุ่งเน้นการป้องกันหรือแผนระยะยาว จึงส่งผลให้ปัญหาผู้สูงอายุทวีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสวัสดิการการสังคมสำหรับผู้สูงอายุใน 4 ลักษณะคือ การประกันรายได้ การบริการด้านสุขภาพ หลักประกันด้านที่อยู่อาศัย และบริการอื่นๆ

หลักการประกันรายได้ของเกาหลีมีอยู่ 5 ประเภท คือ (1) บำนาญของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยบำนาญที่จ่ายให้ให้แก่ข้าราชการทั่วไปและครูโรงเรียนเอกชน และเปิดโอกาสให้ผู้

ประกอบอาชีพอิสระสามารถเข้าสู่การประกันดังกล่าวได้โดยการจ่ายเงินสมทบเป็น 2 เท่าของ ลูกจ้างทั่วไป และลูกจ้างในภาคเกษตรและประมงจะจ่ายเงินสมทบร่วมกับรัฐในอัตราคงที่อัตรา หนึ่ง (2) โครงการความช่วยเหลือของรัฐ เพื่อช่วยเหลือชาวเกาหลีให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำโดยผู้สูงอายุที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐจะต้องเป็นผู้ขาดการอุปการะ หรือผู้อุปการะมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางร้อยละ 80 รัฐบาลท้องถิ่นร้อยละ 20 (3) บำนาญแสดงความเคารพต่อผู้สูงอายุ โดยจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้ต่ำเท่านั้น (4) โครงการให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยให้นายจ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนเกษียณอายุปีละหนึ่งเดือนของค่าจ้างทุกปีสำหรับลูกจ้างที่ทำงานเต็มเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี และจะจ่ายเงินก้อนนี้ให้แก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุ (5) โครงการเพื่อสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสดำรงชีพต่อไปได้ เช่น การสร้างศูนย์อำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน บริการสวัสดิการสังคมที่จัดขึ้นในประเทศเกาหลีมักมุ่งเน้นการ บริการไปที่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เช่น โครงการประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการ สงเคราะห์ซึ่งมีตั้งแต่การให้บริการฟรีจนถึงการให้กู้ยืมเงินโดยไม่คิดอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น โครงการตรวจสุขภาพ เป็นต้น โดยยังไม่มีหลักประกันสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะระดับปานกลาง ซึ่งมักจะประสบปัญหาทางด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากขนาดของครอบครัวที่เล็กลงและความเสื่อมลง ของคุณค่าของความกตัญญูต่อครอบครัวและผู้สูงอายุ

### (3) ประเทศสิงคโปร์

ปรัชญาพื้นฐานของสิงคโปร์ คือ การเน้นการพึ่งพาตนเองมากกว่ารัฐ ดังนั้นนโยบาย ด้านผู้สูงอายุจึงมุ่งเน้นความมีศักดิ์ศรีและการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัว โดยการออกกฎหมาย และส่งเสริมให้บุตรต้องดูแลพ่อแม่ ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับบุตรหรือคู่สมรส ของบุตรให้มากที่สุด และสนับสนุนให้บุตรได้มีบ้านพักอาศัยที่อยู่ในละแวกเดียวกับพ่อแม่ โดย รัฐจะเป็นผู้จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่บุตรที่ดูแลพ่อแม่ ลดภาษีให้กับผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ และลดค่าเช่า บ้านให้แก่บุตรที่พ่อกอยู่ละแวกเดียวกับพ่อแม่ เป็นต้น

หลักประกันด้านรายได้ของผู้สูงอายุ คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยแรงงานชาว สิงคโปร์จะต้องสะสมเงินในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ใน 3 บัญชี คือ บัญชีทั่วไป บัญชีเฉพาะและ บัญชีเพื่อการรักษาพยาบาล ซึ่งเงินสะสมใน 2 บัญชีแรกจะสามารถแบ่งถอนออกมาเพื่อใช้ในการ ลงทุน ซื้อที่อยู่อาศัยและเพื่อการศึกษาของบุตรได้บางส่วน และสามารถถอนออกได้หมด เมื่อมีอายุ 55 ปี ส่วนในบัญชีรักษาพยาบาลนั้นมักไม่เพียงพอสำหรับค่ารักษาพยาบาลที่ต้องจ่ายจริง นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือโดยการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้ที่มีรายได้ ต่ำและคนยากจนที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้อีกด้วย การเข้าถึงบริการพื้นฐานที่ จำเป็นของสิงคโปร์จะเน้นให้มีการนำเงินออมของตนเองออกมาใช้ก่อน หากไม่เพียงพอ ก็ สามารถใช้ประกันสุขภาพและการสงเคราะห์ได้ตามลำดับและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอิสระ สามารถเข้ากองทุนค่ารักษาพยาบาลได้โดยสมัครใจ เนื่องจากโครงการสร้างประชากรผู้สูงอายุ

ในอนาคตของสิงคโปร์มีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้น ฐานะดีและความคาดหวังในคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงหันมามุ่งเน้นการสร้างระบบ ตลอดจนบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการที่ตรงกับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น และจำนวนบุตรที่จะดูแลผู้สูงอายุจะมีจำนวนลดลงจึงต้องพิจารณาการให้องค์และพี่หรือญาติดูแลญาติแทนการดูแลผู้สูงอายุจากบุตรให้เพิ่มมากขึ้น

#### (4) ประเทศฮ่องกง

นโยบายด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเมื่อครั้งฮ่องกงอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ มักมุ่งเน้นการจัดบริการในเรื่องที่ผู้สูงอายุขาดแคลน แต่ขาดการประสานงานในการจัดบริการดังกล่าวในเชิงการบูรณาการ และเมื่อฮ่องกงกลับไปอยู่ใต้การปกครองของจีนในปี ค.ศ. 1997 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุขึ้น โดยมุ่งเน้นการจัดบริการเรื่องที่อยู่อาศัย และด้านการรักษาพยาบาลเป็นสำคัญ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตบริการด้านสาธารณสุขรายใหญ่ของประเทศ และให้บริการในราคาถูกลง ประกอบกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีการศึกษาดำเนินเงินออมน้อย ไม่ได้ทำงานและไม่เงินบำนาญ แม้จะได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลอยู่บ้างก็ยังมีจำนวนผู้ได้รับบริการเพียงเล็กน้อยและเงินที่ได้ก็มีจำนวนไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่หันมาใช้บริการสุขภาพจากโรงพยาบาลของรัฐจนก่อให้เกิดการขาดแคลนบริการด้านสาธารณสุขอย่างมากในฮ่องกง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุชาวฮ่องกงมีความมั่นคงในชีวิต มีสุขภาพที่ดีและมีคุณค่า นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงมุ่งเน้นให้ตนเองและครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงดังกล่าว โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนโดยการบังคับให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อเป็นหลักประกันด้านรายได้ และการให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ

#### (5) ประเทศไทย

บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย ส่วนใหญ่มีบริการหลักๆ สำคัญอยู่ 3 รูปแบบ ดังนี้

(5.1) การดูแลผู้สูงอายุในสถาบันเป็นหลัก (Institution Care Model) ได้กล่าวถึงบริการสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานที่ดูแล คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ บริการและสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บริการสถานสงเคราะห์ เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เช่น ถูกทอดทิ้ง ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะดูแล บริการที่จัดให้ ได้แก่ บริการด้านปัจจัยสี่ บริการตรวจสุขภาพทั่วไป การรักษาพยาบาล บริการด้านกายภาพบำบัดบริการให้คำปรึกษา แนะนำ และการปรับตัว ปัจจุบันสถานสงเคราะห์ของรัฐจำนวน 20 แห่งกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ สามารถรับผู้สูงอายุได้ประมาณ 3,000 คน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 สถานสงเคราะห์จะถูกโอนภารกิจ

ไปห้องคัดกรองส่วนท้องถิ่นดูแลดำเนินการจำนวน 13 แห่ง ศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุ (Day Center) เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวได้มาใช้บริการและกิจกรรมภายใน ศูนย์ในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ บริการที่จัดให้ภายในศูนย์ได้แก่ บริการตรวจรักษาโรค บริการร้านกายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ บริการให้คำปรึกษาแนะนำบริการนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้ บริการหน่วยงานเคลื่อนที่และบริการบ้านพักฉุกเฉิน ปัจจุบันประเทศไทยมี ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุจำนวน 18 แห่งทั่วประเทศและหน่วยบริการ 1 แห่งสามารถ ให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ประมาณ 330,000 คนในปีงบประมาณพ.ศ. 2546 จะโอนภารกิจไปให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลดำเนินการจำนวน 9 แห่ง ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยวัดหรือ สถาบันทางศาสนา เช่น โบสถ์ มัสยิด เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามความต้องการของ ชุมชน ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์ประมาณ 200 แห่งทั่วประเทศ นอกจากบริการหลักดังกล่าวแล้วยัง มีการให้บริการสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภคเครื่องช่วยความพิการอื่นๆ บริการหน่วยเคลื่อนที่ และการจัดอบรมดูแลผู้สูงอายุ

(5.2) การดูแลผู้สูงอายุโดยลดการพึ่งพาสถาบัน (Deinstitutionalization) บริการดูแลผู้สูงอายุโดยลดการพึ่งพาสถาบันที่สำคัญ คือ บริการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัว ในชุมชนโดยไม่ต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ บริการนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุยากจน ไม่มีรายได้ ไม่มีผู้ดูแล เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2536 โดยรัฐจัดสรรให้เป็นเงินช่วยเหลือรายเดือนๆละ 200 บาท/คน แบบทดลองชีพ ระยะแรกจัดสรรให้ 20,000 คนใช้งบประมาณจำนวน 12 ล้านบาท (3 เดือน) และขยายเพิ่มขึ้น เรื่อยและในปี พ.ศ. 2542 เมื่อประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ รัฐได้เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ เป็นเดือนละ 300 บาท/คน มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 400,000 คนใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,101.6 ล้านบาท เมื่อรัฐมีการปฏิรูประบบราชการส่งผลให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 ได้มีการโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรม ประชาสงเคราะห์เดิม) ไปให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายให้กับ ผู้สูงอายุแทน

(5.3) บริการประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากสภาพปัญหาด้านรายได้ถือเป็น ปัญหาหลักของผู้สูงอายุไทย และบริการที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุมักเป็นบริการที่มุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุ ที่ยากจน ขาดการอุปการะและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ในรูปของการให้สิ่งของและบริการ และใน ระยะหลังเปลี่ยนมาในรูปของเงินในโครงการเบี้ยยังชีพ เมื่อคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเงินแล้วจะมีจำนวนน้อยมากและไม่สามารถกระจายไปยังผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความ ต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละสถานภาพได้ รัฐบาลจึงได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดย สร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในตลาดแรงงานช่วยกันออมเพื่อสร้างหลักประกันชราภาพสำหรับ ตนเองและบุคคลภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจาก



เดิมก่อนที่จะกลายเป็นผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากความสูงอายุ (มรกต สิงหะเซนทร์, 2546; หน้า 4-5)

#### 2.4 นโยบายการสร้างหลักประกันด้านรายได้ผู้สูงอายุของประเทศไทย

ประเทศไทยมีนโยบายเพื่อผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2529 โดยได้มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. 2529 – พ.ศ. 2544) ปรัชญาสำคัญของการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 คือ ผู้สูงอายุเป็นที่เคยทำประโยชน์ให้สังคม สังคมจึงต้องทำหน้าที่ตอบแทนบุญคุณของผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์ของแผนเน้นที่ผู้สูงอายุโดยตรง เน้นการให้ความรู้และการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะ “ผู้รับ” และ “ผู้ให้” แก่สังคม (คณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ, 2525; หน้า 1 – 2.)

ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ขณะที่แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2554) เป็นแผนยุทธศาสตร์เน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุ หากพิจารณาโดยรวมแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 เน้นบริการด้านสุขภาพมากกว่าบริการสวัสดิการผู้สูงอายุด้านอื่นๆ ประกอบกับนโยบาย การปฏิรูประบบราชการที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และกำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในท้องถิ่นมากขึ้น ทิศทางของนโยบายดังกล่าวย่อมส่งผลให้สวัสดิการผู้สูงอายุเป็นภารกิจของครอบครัวและชุมชนมากกว่าภาครัฐ รัฐบาลพยายามลดบทบาทของหน่วยงานลงมาทำหน้าที่เพียงการสนับสนุน ส่งเสริมบริการด้านวิชาการด้านกำกับดูแลมากขึ้น นโยบายสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยได้ดำเนินการตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2554)

บทสรุปการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั้ง 5 ประเทศมีปรัชญาทางตะวันออกที่เหมือนๆ กัน คือ การเคารพให้คุณค่าในความเป็นผู้สูงอายุ การให้เกียรติ ยกย่อง นับถือ โดยเฉพาะการดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นเรื่องของลูกหลาน ญาติ ครอบครัวและชุมชน ครอบครัวยังสามารถทำหน้าที่การดูแล คุ้มครองสวัสดิภาพให้ผู้สูงอายุ สามารถรองรับปัญหาของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้ปัญหาผู้สูงอายุจึงมิได้ถูกจัดเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้นๆ ที่รัฐต้องรับดำเนินการ เท่ากับปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติดและปัญหาคอร์รัปชัน บริการที่รัฐจัดให้จึงเป็นบริการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยนโยบายรัฐจะเข้าแทรกแซงดูแลเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุยากจน ขาดผู้ดูแลบริการในสถาบันของรัฐส่วนใหญ่จะเป็นบริการในเมืองใหญ่ ไม่สามารถกระจายเข้าถึงผู้สูงอายุที่ยากจนได้อย่างแท้จริง สำหรับประเทศฮ่องกงและสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีโครงการบริการที่ตอบสนองต่อผู้สูงอายุได้หลากหลายรูปแบบกว่าประเทศอื่นและเป็นการเลียนแบบมาจากประเทศอังกฤษ ขณะที่เกาหลีและไทยจะมีทิศทางนโยบายใกล้เคียงกันคือ เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักมากกว่าการพัฒนาสังคม สำหรับบริการเบี่ยยังชีพพบว่า ประเทศเกาหลี สิงคโปร์ ฮ่องกง และไทย มีการจัดบริการเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุยากจนทั้งสิ้น มีเพียงประเทศ

มาเลเซียเพียงประเทศเดียวที่ไม่มีบริการเบี้ยยังชีพ ข้อเสนอแนะพบว่าใน 3 ประเทศไม่มีรายงาน ประสิทธิภาพของบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแต่อย่างใด ยกเว้นประเทศไทยที่มีการศึกษา ประเมินผลโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (อภิญา เวชชชัย, 2542) ที่พบว่า วิธีการคัดเลือกยังไม่ ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง กลไกการบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล การตรวจสอบยังทำ ได้ได้น้อยมาก ข้อเสนอแนะประการหนึ่งคือ บริการเบี้ยยังชีพเป็นเครื่องมือทางอำนาจของ นักการเมืองที่ใช้ในการหาเสียงในการเลือกตั้งอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้กลไกของรัฐ ข้อเสนอของ บริการเบี้ยยังชีพที่สอดคล้องกันทั้ง 4 ประเทศคือ ทุกประเทศต้องดำเนินการโครงการเบี้ยยังชีพ อย่างระมัดระวัง เพราะเงินที่ให้กับผู้สูงอายุอาจจะถูกผู้สูงอายุหรือสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ได้ง่าย การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพจึงมักกำหนดไว้ให้ต่ำมากและยัง กำหนดเงื่อนไขการสงเคราะห์ที่ค่อนข้างเข้มงวด ดังนั้นหลายประเทศจึงมักจะใช้วิธีการให้เงิน สนับสนุนกับผู้ใช้บริการมากกว่าการให้เป็นเงินแก่ผู้สูงอายุข้อเสนอแนะของบริการเบี้ยยังชีพคือ ควรพิจารณาให้การอุดหนุนผ่านเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งและมีศักยภาพให้ทำหน้าที่ดูแลจัด สวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน และปรับปรุงกลไกการดำเนินงานเบี้ยยังชีพให้เหมาะสม เป็นธรรม กับผู้สูงอายุยากจน ขาดผู้ดูแลมากขึ้น

## 2.5 หน่วยบริการของรัฐ

สวัสดิการบริการผู้สูงอายุที่ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจ หลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหน่วยงานดูแลคือ กรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการ ดังนี้

1) การบริการสถานสงเคราะห์คนชรา เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้ผู้สูงอายุที่ ประสบปัญหาความทุกข์ยาก เช่น ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้เลี้ยงดู โดยรับชายชราที่อายุ 65 ปีขึ้นไป และหญิงชราที่อายุ 60 ปีขึ้นไปบริการที่จัดให้จะเป็นบริการด้านปัจจัยสี่ประเภทต่างๆ ได้แก่ บริการรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด ให้คำปรึกษาแนะนำ ฯลฯ ปัจจุบันสถานสงเคราะห์ของรัฐ จำนวน 20 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ สามารถรองรับผู้สูงอายุได้ประมาณ 3,000 คน ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 ได้โอนภารกิจไปให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล จำนวน 13 แห่ง

2) ศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุ เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่ อยู่กับครอบครัว มาใช้บริการและกิจกรรมภายในศูนย์ในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ บริการที่จัดให้ ภายในศูนย์ เช่น บริการตรวจรักษาโรคกายภาพบำบัด ให้คำปรึกษา กิจกรรมเสริมรายได้ บ้านพักฉุกเฉิน ฯลฯ ปัจจุบันประเทศไทยมีศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุจำนวน 18 แห่งทั่ว ประเทศ สามารถให้บริการผู้สูงอายุได้ประมาณ 330,000 คน ในปีงบประมาณพ.ศ. 2546 ได้ โอนภารกิจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล จำนวน 11 แห่ง

3) ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยวัดหรือสถาบันทางศาสนา เช่น มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น

เหล่านี้ถือเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน เช่น กิจกรรมส่งเสริมรายได้ กิจกรรมด้านการเกษตร กิจกรรมด้านการศึกษา เป็นต้น ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุประมาณ 200 แห่งทั่วประเทศ ในปีงบประมาณพ.ศ. 2546 จึงได้โอนภารกิจไปให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลทั้งหมด

### 3. แนวคิดการประเมินโครงการ

#### 3.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

Stufflebeam & Shinkfield (1990, p.3 อ้างใน สุวิมล ติรกาพันธ์, 2543; หน้า 2.) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการบรรยายเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2531; (หน้า 66-67.) รูปแบบของการประเมินโครงการ หมายถึง กรอบแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และวิธีการประเมินผล รูปแบบการประเมินผลโครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือ ในการประเมินโครงการจะยึดถือเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายเป็นหลักสำคัญ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond)

2) รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์ภายนอกเป็นหลัก เป็นรูปแบบที่ใช้ตัดสินคุณค่า ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven) และรูปแบบการประเมินของสเทค (Stake)

3) รูปแบบที่ยึดเกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการประเมินโครงการของสมาคมชาวภาคกลางเหนือของอเมริกา

4) รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ เป็นรูปแบบการประเมินโครงการ ที่ช่วยในการหาข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริการในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) รูปแบบการประเมินของมาร์วิน ซี. อัลคิน (Marvin C. Alkin) และรูปแบบของการประเมินของโพรวูส (Provus)

รูปแบบในการประเมินจากนักประเมินหลาย ๆ คน สรุปได้ 7 แนวทาง ดังนี้ รัตนะ บัวสนธ์. 2541; (หน้า 110).

1) การประเมินเพื่อตรวจสอบกับวัตถุประสงค์ (Goal Attainment Model) ของ ไทเลอร์ เป็นการประเมินเพื่อ ตรวจสอบว่า ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่มุ่งเน้นที่การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีขั้นตอนเริ่มจากการร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ทดสอบก่อน และทดสอบหลัง เปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบทั้ง 2 ครั้งและนำมาปรับปรุง

2) การประเมินเพื่อตรวจสอบกับวัตถุประสงค์และสภาพข้างเคียง (Goal and Side Effect Attainment Model ของ Cronbach) เป็นการประเมินเพื่อสร้างสเนเทศในการตัดสินใจ

เกี่ยวกับการปรับปรุงรายวิชา มีการประเมินด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่าการประเมินของไทเลอร์

3) การประเมินแบบเทียบผล (Countenance Model) ของ Stake เป็นการประเมินในรูปแบบของ 3 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยเบื้องต้นหรือสิ่งนำ (Antecedence) การปฏิบัติ (Transactions) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยแบ่งวิธีการเป็น 2 เมตริก ประกอบด้วย การบรรยาย และเมตริกการตัดสินคุณค่า และใช้เมตริกทั้งสองพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

3.1) การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลลัพธ์

3.2) การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง และส่วนที่เกิดขึ้นจริง และเปรียบเทียบผลที่ได้จากโครงการเป็น 2 แบบคือ

การเปรียบเทียบสัมบูรณ์ (Absolute Comparison) เป็นการนำผลที่ได้จากโครงการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

การเปรียบเทียบสัมพัทธ์ (Relative Comparison) เป็นการนำผลที่ได้จากโครงการไปเปรียบเทียบกับโครงการในลักษณะเดียวกันที่ประสบความสำเร็จ

4) การประเมินความก้าวหน้า และผลสรุป (Formative and Summative Evaluation) ของสคริปเวิน (Scriven) เป็นการประเมินโครงการที่แยกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1) การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ (Formative Evaluation)

4.2) การประเมินผลสรุปของโครงการ (Summative Evaluation)

5) การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนโครงการ (Evaluation of On-going Programs in the Public School System) ของโพรวูส (Provus) เป็นการประเมินที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการที่เป็นจริง (Actual Program) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การเตรียมปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิตที่ได้จากโครงการ การวิเคราะห์การลงทุนและนำมาเปรียบเทียบกับ โครงการมาตรฐาน (Standard Criterion Program) ถ้าพบว่าไม่สอดคล้องจะพิจารณาหาทางเลือก 3 ทาง คือ ยุติโครงการ หรือเปลี่ยนแปลง หรือกลับไปเริ่มต้นใหม่ เมื่อสอดคล้องแล้วจึงดำเนินการในกิจกรรมต่อไป

6) รูปแบบการประเมินผลโดยใช้รูปแบบการประเมินชีพ (CIPP Model) (รัตนะ บัวสนธิ. 2541; หน้า 111-112.)

แดเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) และคณะ ซึ่งเป็นสมาชิกในสมาคม Phi Delta Kappa ทั้งนี้ สตัฟเฟิลบีมให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง “กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

คำว่า CIPP มาจากคำย่อของส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการที่จะทำการประเมินได้แก่

C (context evaluation) คือ การประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน

และ กลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชาชน กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

I (Input Evaluation) คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือ และครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยให้การพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่และช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

P (Process Evaluation) คือ การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมมีจัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

P (Product Evaluation) คือ การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ

7) แนวคิด ศูนย์กลางเพื่อการศึกษา ในการประเมินผลโครงการ (Center for the Study of Evaluation Approach) ของ มาร์วิน ซี. อัลคิน (Marvin C. Alkin.1969) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน เรียกว่า CSE (Center for the study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวคิดของมาร์วิน ซี. อัลคิน คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ มาร์วิน ซี. อัลคิน ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

#### 4. แนวคิดการประเมินโครงการของ ไทเลอร์

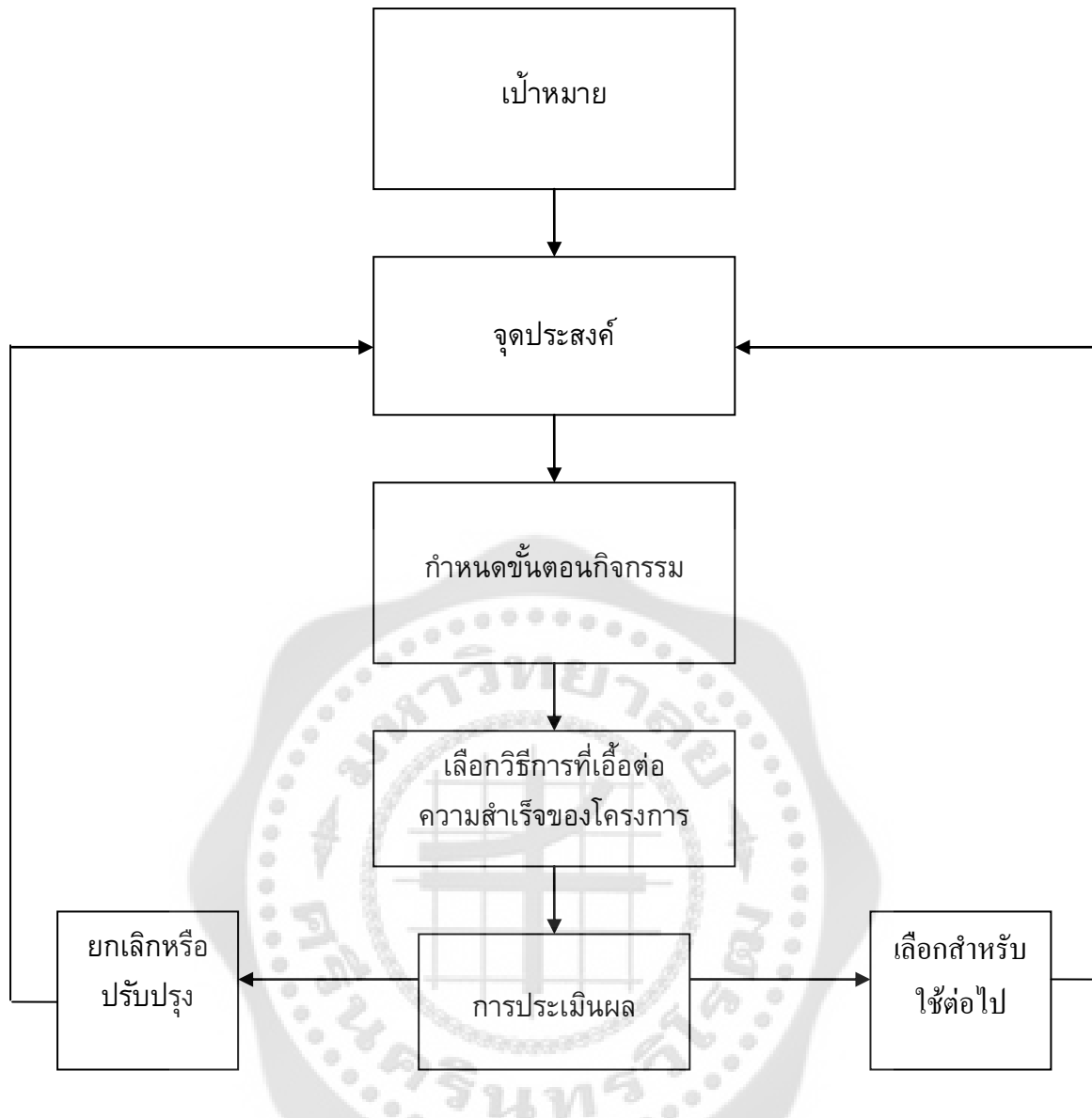
รูปแบบหรือแบบจำลองของการประเมินโครงการใหญ่ ๆ มักจะถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการ โดยรูปแบบที่มีนำมาใช้ในการประเมินโครงการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะใช้รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์

##### 4.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Goal-Based Model)

ไทเลอร์ พัฒนารูปแบบการประเมินแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย จากแนวคิดว่าการกระทำใดย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือถ้าไม่ชัดเจนผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปรายหาข้อสรุปจนชัดเจนก่อน รูปแบบนี้คิดขึ้นจึงใช้เพื่อศึกษาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จากวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้างหรือเป็นนามธรรมมากกว่า
- 2) กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
- 3) เลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือวัดผล
- 4) ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลวัตถุประสงค์

จากแนวคิดขั้นตอนรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ จะเห็นความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ซึ่งมีจุดเด่นคือมีความสะดวกและชัดเจนในการประเมิน แนวคิดนี้ยังมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน เพราะประเมินเปรียบเทียบกันได้ และง่ายต่อการนำไปใช้ ถ้าได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามถ้าวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนก็จะมีปัญหาในการประเมิน หรือถ้าวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนแล้วก็ยังประสบปัญหาเรื่องกำหนดเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานได้รับการยอมรับหรือไม่ เนื่องจากยังมีความเป็น อัตนัยหรือ อัตวิสัย (สำราญ มีแจ้ง. 2544, การประเมินโครงการทางการศึกษา, หน้า. 112 - 114)



**ภาพประกอบ 3** รูปแบบการประเมินโครงการที่ยึดจุดมุ่งหมายของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

ที่มา : สำราญ มีแจ้ง. (2544), การประเมินโครงการทางการศึกษา, น. 115

จากรูปแบบเปรียบเทียบก่อนประเมินโครงการและหลังประเมินโครงการว่าแตกต่างกันอย่างไร และมีผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพตามที่กำหนดนำผลของการเปรียบเทียบการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาศึกษาเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาพร ชโยวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาสภาวะเศรษฐกิจและรายได้ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักประสบปัญหาเกี่ยวกับการเงิน (ร้อยละ 39) รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ (ร้อยละ 34) และปัญหาสุขภาพจิต (ร้อยละ 13) และมีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่ไม่มีปัญหา ซึ่งทั้งเพศชายจะมีปัญหามากกว่าเพศหญิง และผู้สูงอายุในชนบทมีปัญหาทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุในเมือง โดยผู้สูงอายุร้อยละ 48 มีรายได้ส่วนใหญ่จากบุตร ร้อยละ 28 มาจากการทำงานของตนเอง ร้อยละ 8 มาจากเงินออม และร้อยละ 2 มาจากเงินบำนาญ

ผลการศึกษาพบว่าบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการกระจายบริการและรายได้ไปสู่ประชากรที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่และเป็นบริการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุที่ชราภาพและช่วยตนเองไม่ได้ ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์คุณสมบัติผู้สูงอายุที่กำหนดไว้เหมาะสมแต่เกณฑ์จำนวนเงินที่ให้ผู้สูงอายุไม่เหมาะสม การบริหารจัดการโครงสร้างในสำนักประชาสงเคราะห์จังหวัดพบว่า งานบริการเบี้ยยังชีพทำให้เจ้าหน้าที่มีภาระเพิ่มขึ้น ไม่มีโครงสร้างบุคลากรมารองรับกับปริมาณงานและส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถกำกับดูแลหรือติดตามข้อมูลในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันได้ นโยบายของจังหวัดให้ความสำคัญกับบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่ในทางปฏิบัติได้รับความร่วมมือสนับสนุนน้อยทั้งจากหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะของการศึกษาคือ ด้านนโยบาย ควรเน้นการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมในงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือกให้สามารถพิจารณาตัวชีวิตที่อยู่ในข่ายได้รับการช่วยเหลือทุกกลุ่มที่อยู่ในชุมชนได้เอง นโยบายการประสานงานระหว่างหน่วยงานควรถูกกำหนดให้เป็นมาตรการระหว่างกระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนการพิจารณาร่วมกันกับภาคเอกชนอื่นๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่สอดคล้อง เกื้อกูลและอยู่ในพื้นที่เดียวกันให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันมากที่สุด รวมทั้งการผลักดันให้บริการเบี้ยยังชีพถือเป็นมาตราหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานทั้งในด้านสิทธิและการคุ้มครองสวัสดิภาพตลอดจนการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ด้านการดำเนินงาน ควรมีการทบทวนตรวจสอบความเหมาะสมการจัดสรรบริการเบี้ยยังชีพ โดยคำนึงถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม ควรมีการทบทวนบทบาทของคณะกรรมการศูนย์ ในเรื่องการคัดเลือก โดยกำหนดให้ต้องจัดทำรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเงินปิดประกาศไว้ให้ทุกคนในชุมชนรับทราบ

Hugo Greame (2542 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในชุมชน และในท้องถิ่นว่าผู้สูงอายุสามารถมีบทบาทในการพัฒนาและอำนวยความสะดวกให้แก่ครอบครัว ชุมชน และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นทรัพยากรของประเทศได้ แม้ผู้สูงอายุจะมีสภาวะต้องพึ่งพิงเนื่องจากสุขภาพร่างกายก็ตามในประเทศที่การพัฒนาอยู่ในระดับต่ำจะมองนโยบายเกี่ยวกับ



ผู้สูงอายุว่าเป็นนโยบายที่มีความสำคัญน้อยและไม่มี การเร่งพัฒนาเพราะเป็นการขัดขวางการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ความทันสมัยและการเติบโตทางเศรษฐกิจและยังมองว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรในกระบวนการพัฒนาในฐานะเป็นแรงงานสำรอง และผู้สูงอายุยังเป็นผู้ที่มีสถานภาพที่ล้าหลังต่อการพัฒนา ทั้งที่จริงแล้วผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คนหนุ่มสาวย้ายถิ่นออก และมีช่องว่างให้ผู้สูงอายุสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำของท้องถิ่นได้ บทบาทของผู้สูงอายุในระดับชุมชนและท้องถิ่นอีกบทบาทหนึ่งคือ การดำรงรักษาและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้ตกทอดสู่คนรุ่นหลังต่อไป ทั้งในด้านภาษา ศาสตร์ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ชุมชนจึงไม่ควรมองผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรและแรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างเท่านั้น

อภิญา เวชชชัย (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนโครงการเบี๋ยยังชีพผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดสวัสดิการสังคมในโครงการสงเคราะห์เบี๋ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ สภาพปัญหาของการดำเนินโครงการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี๋ยยังชีพในแต่ละหมู่บ้านแบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน อายุมาก มีบุตรหลานดูแล และไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้อยู่ลำพัง ครอบครัวเกือบดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี๋ยยังชีพมากที่สุด 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังอยู่กับบุตรหลาน ไม่ยากลำบากฐานะปานกลาง จะเป็นกลุ่มญาติสนิทบิดามารดาของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือ กำหนดผู้ใหญ่บ้านจะได้รับเป็นลำดับที่ 2 และ 3. กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน ทุกข์ยาก ไร้ญาติขาดมิตรจำนวนมาก อยู่ลำพังคนเดียว เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน มีเพื่อนบ้านคอยช่วยเหลือดูแล เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี๋ยยังชีพน้อยที่สุด

ผลการศึกษาปัญหาในกระบวนการเบิกจ่ายเบี๋ยยังชีพ ยังมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในกระบวนการจัดการ เช่น จำนวนเงินและระยะเวลาในการโอนเงินไม่แน่นอน การถูกหักเงินเบี๋ยยังชีพให้เป็นค่าพาหนะหรือค่าตอบแทนแก่ผู้นำหรือกรรมการที่ไปรับเงินมาให้ การถูกหักเงินเบี๋ยยังชีพให้เป็นค่าพาหนะหรือค่าตอบแทนแก่ผู้นำหรือกรรมการที่ไปรับเงินมาให้ การขาดความรู้ความเข้าใจในการเปิดบัญชี ธนาคารในชื่อตนเอง จนส่งผลให้ไม่มีโอกาสตรวจสอบถึงความ เป็นธรรมและความโปร่งใสในกระบวนการดำเนินงาน และการขาดระบบสนับสนุนด้านระบบข้อมูลข่าวสาร

มรกต สิงหะคเชนทร์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้มีการศึกษาวิจัยประเมินผลการสงเคราะห์เบี๋ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุจากกรมประชาสงเคราะห์ วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กรอบปัจจัยที่เกี่ยวกับทรัพยากรรวมทั้งปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545 : บทคัดย่อ; หน้า 43-44.) ศึกษาเรื่อง “รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545” ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า รัฐบาลและเอกชนได้จัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สถานสงเคราะห์คนชรา บัตรสุขภาพ

บัตรประจำตัวผู้สูงอายุ บริการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟ เป็นต้น เมื่อพิจารณาความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือร้อยละ 82.9 ต้องการมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุเพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลฟรี ร้อยละ 74.1 ต้องการเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ร้อยละ 70.4 ต้องการมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาลยังมีผู้สูงอายุอีกร้อยละ 24.4 ที่ต้องการพักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ และร้อยละ 18.4 ต้องการพักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน ผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในทุกๆ ด้านมากกว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาลของผู้สูงอายุในภาคต่างๆ พบว่าผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือแทบทุกด้านมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องการขอมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ

การใช้บริการสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.1 ได้รับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ โดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชนบทได้รับเบี้ยยังชีพจากทางราชการมากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 79.0 และ 63.0 ตามลำดับ) ผู้สูงอายुर้อยละ 52.8 มีการใช้บริการจากบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชนบทมีสัดส่วนการใช้บริการจากบัตรประจำตัวผู้สูงอายุมากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 61.3 และ 33.9 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจากทางราชการมากที่สุดร้อยละ 81.0 สำหรับกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐจัดให้สำหรับผู้สูงอายุน้อยกว่าภาคอื่นๆ คือ ร้อยละ 14.1 มีการใช้บริการบัตรประจำตัวผู้สูงอายुर้อยละ 17.1 ใช้บริการโครงการบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค และร้อยละ 54.4 ได้รับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ

ระพีพรรณ คำหอมและคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง “โครงการการประเมินการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาประเมินกระบวนการ วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ ความต้องการของผู้สูงอายุ ความพร้อมและกลไกการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานโครงการ วิธีการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์การคัดเลือกเบี้ยยังชีพยังไม่เหมาะสม คุณสมบัติของผู้รับเบี้ยยังชีพไม่ตรงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ขาดกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานเบี้ยยังชีพที่ชัดเจน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจำนวนเงินที่ได้ (300 บาท) น้อยเกินไป ไม่ครอบคลุม ทั่วถึง และเป็นธรรมกับผู้สูงอายุที่เดือดร้อน ขั้นตอนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นไปอย่างตรงเวลาผู้สูงอายุได้เงินครบถ้วน การถ่ายโอนเบี้ยยังชีพให้องค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลพบว่า ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการนี้ได้มากขึ้น สะดวกไปรับได้ด้วยตนเองเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นอยู่กับความตระหนักและการให้ความสำคัญด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล รายได้ จำนวนของบุคลากรที่แตกต่างกันรายงานการวิจัยได้ให้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการบริการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตชนบท



**ภาพประกอบ 4** ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการผู้สูงอายุในชนบท  
ที่มา : ระพีพรรณ คำหอม และคณะ (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท, น. 106.

### บทที่ 3

#### สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก ผู้ศึกษาวิจัยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา สภาพพื้นที่ ประชากร สภาพเศรษฐกิจ สภาพปัญหาสาเหตุของปัญหา การพัฒนางบประมาณ และ แนวโน้มการพัฒนาชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา  
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น
2. สภาพพื้นที่ตั้ง
  - 2.1 ลักษณะที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น
  - 2.2 ภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น
3. ประชากร
  - 3.1 จำนวนประชากรผู้สูงอายุ
  - 3.2 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่
4. สภาพเศรษฐกิจรายได้ประชากร
  - 4.1 รายได้โดยเฉลี่ยของประชากร
5. สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหา  
ปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อคนในชุมชน
6. การพัฒนางบประมาณ
  - 6.1 การแก้ไขปัญหาความยากจน
  - 6.2 การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 6.3 ผลิตภัณฑ์ในชุมชน และท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ
  - 6.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
  - 6.5 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. แนวโน้มการพัฒนาชุมชน
  - 7.1 การกำหนดกิจกรรมในตำบลโพธิ์แท่น

## 1. ประวัติความเป็นมา ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

ตำบลโพธิ์แทน แต่เดิมนั้นมีต้นโพธิ์ต้นหนึ่งซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพนับถือสักการะ เป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองอยู่ ต่อมาต้นโพธิ์ดังกล่าวตายลง ทำให้ชาวบ้านเสียศรัทธาเป็นอย่างมาก จึงได้ปลูกต้นโพธิ์ต้นใหม่ขึ้นแทนที่ต้นเก่าที่ตายไป ชาวบ้านจึง เรียกว่า “โพธิ์แทน” และต่อมาจึงได้เรียกพื้นที่นี้ว่า โพธิ์แทน มาจนถึงปัจจุบัน นวกรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 1.

## 2. สภาพพื้นที่ตั้ง

### 2.1 ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 4 ตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอองครักษ์ อยู่ห่างจากอำเภอองครักษ์ ประมาณ 15 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวม 42 ตารางกิโลเมตร หรือ 23,076 ไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหาร ส่วนท้องถิ่น นวกรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 2.

### 2.2 ภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่อยู่ริมชายคลองระดับน้ำขึ้นสูงในช่วงฤดูฝนทำให้เกิดภาวะน้ำท่วม และการที่ตำบลโพธิ์แทนมีพื้นที่ราบลุ่มนั้นจึงเหมาะแก่การทำ การเกษตร ลักษณะดินเป็นดินปนทรายและดินเหนียวมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ประมาณ 4 - 4.5 สภาพพื้นที่สามารถปลูกข้าวนาหว่าน ไม้ผล พืชผัก ไร่นาสวนผสม และที่อยู่อาศัย นวกรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 2.

### 3. ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 4,405 คน แยกเป็นชาย 2,172 คน เป็นหญิง 2,233 คน แยกเป็นหมู่บ้าน ดังตาราง 4

ตาราง 4 ประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

ตำบล/หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 1	397	421	818
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 2	98	89	187
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 3	428	422	850
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 4	288	295	583
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 5	142	177	319
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 6	109	116	225
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 7	219	192	411
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 8	150	165	315
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 9	336	356	692
<b>รวม</b>	<b>2,172</b>	<b>2,233</b>	<b>4,405</b>

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>

### 3.1 ประชากรผู้สูงอายุ

ตาราง 5 จำแนกจำนวนประชากรผู้สูงอายุตามรายหมู่บ้าน

ตำบล/หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 1	40	79	119
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 2	7	16	23
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 3	38	56	94
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 4	25	31	56
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 5	22	20	42
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 6	12	17	29
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 7	19	30	49
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 8	20	28	48
โพธิ์แทน/ หมู่ที่ 9	30	40	70
<b>รวมประชากร ผู้สูงอายุทั้งหมด</b>	<b>213</b>	<b>317</b>	<b>530</b>

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน. (2553). รายงานบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุ. อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก.ไม่ระบุเลขหน้า.

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำแนกตามรายหมู่บ้านนั้น จะเห็นว่ากลุ่มประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีจำนวนทั้งหมด 317 คน และเพศชายจะมีจำนวน 213 คน รวมจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด 530 คน

### 3.1 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

3.1.1 พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติเหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน

3.1.2 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตจากการเกษตร จึงเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมแปรรูป และผลผลิตอื่นๆ

3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน มีการรวมกลุ่มของประชาชนมากขึ้น การให้ความร่วมมือในการพัฒนามีความสามัคคี การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความเป็นอยู่เรียบง่ายเอื้อเพื่อแผ้วถางบุญ ปัญหาอาชญากรรมมีน้อย

### กิจกรรมส่งเสริมการบริหารงานที่ดี

1. การสร้างความโปร่งใส อบต.ดำเนินการดังนี้
  - โครงการพัฒนาหอกระจายข่าวและเสียงตามสาย
  - โครงการอินเทอร์เน็ตตำบล
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - โครงการเวทีประชาคมชาวบ้านตำบลโพธิ์แทน
  - โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง
  - โครงการกีฬาต้านยาเสพติด
3. การสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงาน
  - โครงการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร
  - โครงการสำรวจข้อมูลด้านสวัสดิการและการพัฒนาในเขต อบต.เพื่อนำไปจัดทำข้อมูลแผนพัฒนาตำบลและแผนพัฒนา 3 ปี (ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2555)
4. อื่น ๆ
  - โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพแก่สตรี
  - โครงการควบคุมป้องกันโรคติดต่อ
  - โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพแก่สตรี
  - โครงการควบคุมป้องกันโรคติดต่อ



จำแนกประชากรที่อาศัยอยู่จริง จำนวน 950 ครัวเรือน 3,659 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 1,815 คน และเพศหญิง จำนวน 1,844 คน จัดแยกเป็นรายหมู่บ้าน ดังตาราง 6

ตาราง 6 จำแนกประชากรที่อาศัยอยู่จริง โดยจัดเป็นรายหมู่บ้าน

ชื่อบ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนรวมประชากรทั้งหมด		
			ชาย	หญิง	รวม
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	178	329	328	657
บ้านคลอง 15	2	38	65	60	125
บ้านมหาวงษ์	3	159	333	341	674
บ้านโพธิ์แทน	4	132	280	291	571
บ้านลานสะเอ็ด	5	89	152	169	321
บ้านปากแบน	6	46	91	97	188
บ้านเขมรฝั่งเหนือ	7	90	168	153	321
บ้านองพาด	8	72	124	139	263
บ้านคลองตันตาล	9	146	273	266	539
<b>รวม</b>	<b>950</b>	<b>1,815</b>	<b>1,844</b>	<b>3,659</b>	

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ จำแนกตามช่วงอายุจากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับตำบล (จปฐ.2) ปีพ.ศ. 2553 ตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง

ช่วงอายุประชากร	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวมคน (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	1	2	3
1 ปีเต็ม – 2 ปี	27	23	50
3 ปีเต็ม – 5 ปี	56	62	118
6 ปีเต็ม – 11 ปี	142	129	271
12 ปีเต็ม – 14 ปี	82	86	168
15 ปีเต็ม – 17 ปี	90	100	190
18 ปีเต็ม – 25 ปี	210	199	409
26 ปีเต็ม – 49 ปีเต็ม	719	736	1,455
50 ปีเต็ม – 60 ปีเต็ม	244	231	475
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	244	276	520
<b>รวมทั้งหมด</b>	<b>1,815</b>	<b>1,844</b>	<b>3,659</b>

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>

#### 4. สภาพทางเศรษฐกิจ และรายได้ประชากร

การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของตำบลโพธิ์แทน พื้นที่ใช้ประโยชน์ประมาณ 21,387 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 94% ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการทำนา ทำต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ และเพาะเห็ด ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงสภาพทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

ประเภทของการรับประโยชน์	จำนวนไร่	คิดเป็นร้อยละ
ทำนา	19,866	92.88
เลี้ยงสัตว์	45	0.21
ทำต้นไม้	101	0.47
เพาะเห็ด	39	0.18
ประมง	42	0.19
ด้านการเกษตรอื่นๆ	1,294	6.07
<b>รวม</b>	<b>21,387</b>	<b>100.0</b>

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>

#### 4.1 รายได้โดยเฉลี่ยของประชากร

จำนวนรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี 35,900 บาท แยกตามแต่ละหมู่บ้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย (ข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2553) ดังนี้ตาราง 9  
ตาราง 9 แสดงรายได้โดยเฉลี่ยของประชากร

ลำดับตำบล	หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
1	หมู่ที่ 6 บ้านปากแบน	49,760.64
2	หมู่ที่ 9 บ้านคลองตันตาล	45,276.44
3	หมู่ที่ 7 บ้านเขมรฝั่งเหนือ	43,802.81
4	หมู่ที่ 1 บ้านเขมรฝั่งใต้	34,889.80
5	หมู่ที่ 8 บ้านองค์พาด	33,794.68
6	หมู่ที่ 5 บ้านลาดสะเอ็ด	33,791.90
7	หมู่ที่ 3 บ้านมหาวงษ์	32,625.37
8	หมู่ที่ 2 บ้านคลอง 14	27,648.00
9	หมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์แทน	27,037.65
รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของคนในพื้นที่		<b>35,900.93</b>

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>

## ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นและกลุ่มอาชีพ

### 1. กลุ่มทอเสื่อกก OTOP 3 ดาว หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน



ภาพประกอบ 5 กลุ่มทอเสื่อกก OTOP 3 ดาว หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน

### 2. กลุ่มทอพรมเช็ดเท้า หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4



ภาพประกอบ 6 กลุ่มทอพรมเช็ดเท้า หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4

3. กลุ่มเพาะเห็ด หมูที่ 1 หมูที่ 2 หมูที่ 3 และหมูที่ 8



ภาพประกอบ 7 กลุ่มเพาะเห็ด หมูที่ 1 หมูที่ 2 หมูที่ 3 และหมูที่ 8

4. กลุ่มตัดเสื้อผ้า หมูที่ 1



ภาพประกอบ 8 กลุ่มตัดเสื้อผ้า หมูที่ 1

5. กลุ่มเลี้ยงปลา หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 9



ภาพประกอบ 9 กลุ่มเลี้ยงปลา หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 9

6. กลุ่มเพาะชำต้นไม้ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9



ภาพประกอบ 10 กลุ่มเพาะชำต้นไม้ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9

## 7. กลุ่มผลิตบ้านเรือนไทย หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน



ภาพประกอบ 11 กลุ่มผลิตบ้านเรือนไทย หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์แทน



## 5. สภาพปัญหาและสาเหตุที่พบในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

จากข้อมูลสภาพทั่วไปในบทบาทข้างต้นยังพบปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงสภาพปัญหาและสาเหตุที่พบในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

ลำดับที่	สภาพปัญหา	สาเหตุของปัญหา	แนวทางการแก้ไข
1	ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี	พันธุ์ข้าวที่มีไม่ดีเท่าที่ควร	ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองและเพื่อจำหน่าย
2	สภาพดินเปรี้ยวและเป็นกรด ทำนาหรือทำสวนได้ผลผลิตต่ำ	ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน	ใช้ดินมาร์ลปรับปรุงดินและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตได้เองแทนปุ๋ยเคมี
3	ด้านวิชาการเกษตรกรขาดความรู้ทางการเกษตรสมัยใหม่	ไม่มีแบบอย่างแนวทางในการศึกษาเกษตรสมัยใหม่	จัดให้มีการอบรมดูงานนอกพื้นที่
4	เกษตรกรขาดพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับใหม่ๆ และการหาแหล่งเงินทุน	เป็นอาชีพใหม่ที่เกษตรกรต้องเรียนรู้อีกมากทั้งทางด้านวิชาการและการตลาด	ขอรับการส่งเสริมจากทางราชการทั้งทางด้านวิชาการและการตลาด เงินทุนสนับสนุนด้วย
5	ต้องการพันธุ์ปลาเลี้ยงในแหล่ง	ไม่มีพันธุ์ปลาและเงินทุนซื้อลูกปลามาเลี้ยง	การอบรมเพราะพันธุ์ปลาจากกรมประมง หรือขอพันธุ์ปลาจากกรมประมงมาเสริมรายได้
6	เกษตรกรในพื้นที่บางรายมีหนี้จำนวนมาก แต่ต้องการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อใช้หนี้แต่ประสบปัญหาเนื่องจากไม่มีพันธุ์ไม้	พันธุ์ไม้หายากและมีราคาแพง บางพันธุ์ก็เจริญเติบโตช้าเนื่องจากว่าไม่ใช่พันธุ์แท้	ขอพันธุ์ไม้จากกรมป่าไม้มาช่วยเกษตรกร เช่น กฤษณา เป็นต้น

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	สาเหตุของปัญหา	แนวทางการแก้ไข
7	การแพร่ระบาดของยาเสพติด	ความยากลงคึกคะนองของวัยรุ่น ความเชื่อแบบผิดๆ ของกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้แรงงานเชื่อว่าเสพแล้วสามารถทำงานได้มากขึ้น	ให้ผู้เสพยาเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และให้ทางราชการปราบปรามผู้ค้ายาอย่าง
8	มลภาวะทางอากาศส่งผลกระทบต่อระบบหายใจของคนในหมู่บ้าน และจับตามใบไม้ของเกษตรกรและเสื้อผ้าของชาวบ้าน	ควันไฟจากการอบเห็ดฟางของคนในหมู่บ้าน กลุ่มเห็ดฟางได้แก้ไขโดยการอบกลางคืนจากการอบยามมาเป็นอบฟืนซึ่งแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง	เพื่อเป็นการแก้ไขได้อย่างถาวร ทางกลุ่มจึงได้ของบประมาณทำเตาไฟจำนวน 3 เตา สามารถเคลื่อนย้ายได้เพื่อให้ชาวบ้านจัดสรรกันใช้
9	ประชาชนขาดความรู้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้าน	ขาดความรู้เรื่องการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	อบรมสร้างจิตสำนึกให้หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและการทำงานอย่างคุ้มค่า
10	การเพาะพันธุ์ยุงในแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำขังต่างๆ	ขาดความรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตของยุง	ให้ความรู้ในเรื่องการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงอย่างถูกวิธีแก่คนในชุมชน
11	แสงสว่างทางไม่เพียงพอ	ไม่มีไฟฟ้าตามท้องถนน ทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง	ติดตั้งไฟฟ้า ตามรายทางตามสถานที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม

ที่มา : นวกรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒน่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น, หน้า 12 - 15.

## 6. การพัฒนางบประมาณ

### 6.1 การแก้ไขปัญหาความยากจน

ตำบลโพธิ์แท่น อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปี พ.ศ. 2544 มีทั้งหมดจำนวน 5 โครงการ ในพื้นที่ 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 9 คิดเป็นเงินจำนวน 1,400,000 บาท ด้านเป้าหมายเร่งด่วนอันดับที่ 1 คือตามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (ข้อมูล กชช.2.ค) หรือหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ (ข้อมูล จปฐ.) ให้มีการสนับสนุนเงินลงทุนไปประกอบอาชีพตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อยกระดับชีวิตของครัวเรือนให้พ้นจากความยากจนทำให้ประชาชนในชุมชนของตำบลโพธิ์แท่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับตั้งตาราง 11

ตาราง 11 งบประมาณหมู่บ้านที่ได้รับในการสนับสนุนการลงทุนประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ปีที่ได้รับ งบประมาณ	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)	เงินทุน
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	2544	154	280,000
บ้านคลอง 14	2	2544	42	280,000
บ้านมหาวงศ์	3	2544	132	280,000
บ้านลาดสะเอ็ด	5	2544	92	280,000
บ้านคลองต้นตาล	9	2543	95	280,000
รวม 5 หมู่บ้าน			515	1,400,000

ที่มา : นวภรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น, หน้า 24.

## 6.2 การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทย ประชาชนในตำบลโพธิ์แทน ส่วนใหญ่มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีบริเวณบ้านที่จะปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน (นวกรณ์ ลำไย. 2553. รายงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 25.)

## 6.3 ผลผลิตกันที่ในชุมชน และท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ

ประชาชนในตำบลโพธิ์แทน มีการรวมกลุ่มการทำผลิตภัณฑ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุน และพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ และการตลาด ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ได้แก่ กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มบ้านเรือนไทย กลุ่มนวดแผนไทย กลุ่มทำน้ายาล้างจาน กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ และกลุ่มเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น ดังตาราง 12

ตาราง 12 โครงการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนตำบลโพธิ์แทน

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	โครงการกิจกรรม	ปีที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)	เงินทุน
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มทอเสื่อกก	2545	15	12,0000
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	2546	12	
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มบ้านเรือนไทย	2547	7	5,000
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มเลี้ยงปลา	2551	9	3,500
บ้านคลองตัน ตาล	9	กลุ่มเลี้ยงปลา			
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มนวดแผนไทย	2550	12	4,500
บ้านโพธิ์แทน	4	กลุ่มนวดแผนไทย			

ตาราง 12 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	โครงการกิจกรรม	ปีที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)	เงินทุน
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	กลุ่มแชมพูสระผม	2550	12	3,000
บ้านองพาด	8	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	2550	18	5,000

ที่มา : นวภรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนางานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 25.

#### 6.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การส่งเสริมการออม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนให้มีนโยบายเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการออมมากขึ้น และสร้างการประหยัด ให้มีความพอเพียง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนในชุมชนตำบลโพธิ์แทนได้ร่วมกันจัดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์บ้านเขมรฝั่งใต้ หมู่ที่ 1 และกลุ่มออมทรัพย์บ้านลาดสะเอ็ด หมู่ที่ 5 ของตำบลโพธิ์แทน ดังตาราง 13

ตาราง 13 โครงการออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ชื่อกลุ่มออม ทรัพย์	หมู่ที่	ปีที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก	เงินสำรองสะสม
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	2548	156	310,000
บ้านลาดสะเอ็ด	5	2550	54	65,000

ที่มา : นวภรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนางานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 25.

### 6.5 กองทุนหมู่บ้าน และในชุมชนเมือง

ตำบลโพธิ์แทน ได้มีการดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและในชุมชนเมืองจำนวน 9 กองทุน มีคณะกรรมการดูแล 108 คน มีสมาชิกรวมกัน 895 คน และเงินหมุนเวียน ทั้งหมด 11,050,000 บาท ดังตาราง 14

ตาราง 14 โครงการกองทุนหมู่บ้าน และในชุมชนเมือง

ชื่อกองทุน	หมู่ที่	จำนวน กรรมการ	จำนวนสมาชิก	เงินทุน
บ้านเขมรฝั่งใต้	1	12	185	1,310,000
บ้านคลอง 14	2	11	50	1,210,000
บ้านมหาวงศ์	3	15	175	1,220,000
บ้านโพธิ์แทน	4	12	90	1,220,000
บ้านลาดสะเอ็ด	5	12	85	1,230,000
บ้านปากแบน	6	9	45	1,250,000
บ้านเขมรฝั่งเหนือ	7	15	85	1,260,000
บ้านองพาด	8	9	82	1,240,000
บ้านคลองต้นตาล	9	13	98	1,110,000
<b>รวม</b>		<b>108</b>	<b>895</b>	<b>11,050,000</b>

ที่มา : นวภรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาศักยภาพการบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 26.

## 7. แนวโน้มการพัฒนาชุมชน และการกำหนดกิจกรรมในตำบลโพธิ์แทน

ตำบลโพธิ์แทนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องสุขภาพอนามัยที่ดี รวมถึงการป้องกันและการส่งเสริมด้านสุขภาพ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีอากาศที่บริสุทธิ์ ที่อยู่อาศัยมีความมั่นคง แข็งแรง ส่งเสริมให้กลุ่มของแม่บ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้เสริม ซึ่งจะ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการส่งเสริมด้านการออมโดยรวมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของ หมู่บ้าน ประชาชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดอนุรักษ์ ปลูกฝังปฏิบัติตามประเพณีในท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์การนวดแผนไทย การอนุรักษ์การประดิษฐ์เรือไทย โดยจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ประชาชนได้รับความสะดวกในระบบสาธารณสุขไปรษณีย์ไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน มีการคมนาคมติดต่อสื่อสาร กันได้ในระหว่างหมู่บ้านสามารถไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2553 ทางตำบลโพธิ์แทนได้มีการดำเนินโครงการ และกิจกรรมที่ได้รับการ จัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ จำนวน 27 โครงการ รวมเป็นเงินทั้งหมด 8,132,000 บาท และได้ดำเนินงานต่อเนื่องในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน อันได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหา ความยากจน ให้ประชาชนทุกคนดำเนินตามหลักปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ใน หลักของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน การจัดทำแผนชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน และการป้องกัน ปัญหายาเสพติด ในการส่งเสริมจะสนับสนุนให้คนในชุมชนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้และความ เข้าใจ เข้าถึง เพื่อจะได้นำตนเองไปสู่การพัฒนาอย่างเข้มแข็งต่อไปในอนาคต และยังสามารถ ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องมีความพร้อมหลายประการไม่ว่าจะเป็นทางด้านของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง มีภูมิประเทศที่ เหมาะสมแก่การเกษตร มีความรักสามัคคี มีการเอื้ออาทรต่อกัน มีผู้นำองค์กรที่เข้มแข็งและ สามารถนำพาประชาชนในชุมชนไปสู่วิถีชีวิตที่ดีได้ อีกทั้งยังมีบริการการจัดการทุนทางสังคมที่มี ประสิทธิภาพจากปัจจัยดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนได้มีการส่งเสริม การดำเนินของกิจกรรมไปอย่างต่อเนื่องทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนมีการพัฒนา ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมและชุมชน ได้อย่างมีความสุข ซึ่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ของคนในชุมชนด้วยเช่นกัน นวภรณ์ ลำไย. (2553). รายงานการพัฒนาระบบการบริการส่วนตำบลโพธิ์แทน, หน้า 29 - 30.

## บทที่ 4

### วิธีการดำเนินการวิจัย

จากแนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎี ของไทเลอร์ มาเป็นแนวทาง และ เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยใน เรื่องการประเมินโครงการเบี๊ยะยังชีพผู้สูงอายุ: ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การนำเสนอผลการวิจัย

#### 1. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาถึงการประเมินโครงการเบี๊ยะยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย มี 2 กลุ่ม คือ

1. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จำนวน 9 คน
2. ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี๊ยะยังชีพ จำนวน 20 คน

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี๊ยะยังชีพผู้สูงอายุ โดยจะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด

- 1.1 แบบสัมภาษณ์บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี๊ยะยังชีพผู้สูงอายุ)

- 1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี๊ยะยังชีพผู้สูงอายุ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลจากการศึกษารวบรวมจากเอกสารวิชาการ บทความวารสาร รายงานประจำปี พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ แผนพัฒนาผู้สูงอายุ งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง



## 2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

### 1. ประชากร

ในการศึกษาการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) และ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

### 2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์มี ดังนี้

1. บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) จำนวน 9 คน
2. ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน

## 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

### ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีมาแยกประเด็น
3. นำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด โดยแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยมี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

ส่วนที่สอง การสร้างแนวสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของ ไทเลอร์ โดยจะนำตัวประเมินมาเป็นตัวชี้วัดกำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถตั้งคำถามและประเด็นในการสัมภาษณ์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุ ที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะได้รับ การสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

3.2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาว่า หน่วยงานมีการสนับสนุนด้านอาชีพแก่ผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

3.2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯมาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาว่า ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้การสนับสนุนผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียม และเป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานตามที่กำหนดไว้

3.2.4 ประเมินวิธีเื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปรับตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาว่า หน่วยงานได้มีการนำนโยบายต่าง ๆ เพื่อมาสนับสนุนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเื้อต่อความสะดวกของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

3.2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันรายได้ที่แน่นอน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว รวมถึงคนในชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจ

ส่วนที่สาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

### ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

**แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1** สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จะประเมินตามหลักการทฤษฎีการประเมินของไทเลอร์ มี 3 ส่วน ดังนี้

**ส่วนที่ 1** ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) และ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

**ส่วนที่ 2** การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของไทเลอร์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

(2.1.1) หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ

2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

(2.2.1) การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุ

2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ มาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

(2.3.1) ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

2.4 ประเมินวิธีเื่อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

(2.4.1) บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่ เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2.5.1) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

**ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการ และการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

3.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

**แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2** สัมภาษณ์บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) จะประเมินตามหลักการทฤษฎีประเมินของไทเลอร์ ดังนี้

**ส่วนที่ 1** ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

**ส่วนที่ 2** การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของไทเลอร์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

(2.1.1) หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ

2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

(2.2.1) การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุ

2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ย การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยมาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

(2.3.1) ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

2.4 ประเมินวิธีเื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

(2.4.1) บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2.5.1) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

**ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการ และการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.1 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

3.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

#### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเตรียมแบบสัมภาษณ์
2. การทำหนังสือขอสัมภาษณ์ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ) และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อ่างครักษ์ จังหวัดนครนายก
3. ระยะเวลา ตั้งแต่ เดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2554
4. สถานที่เก็บข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภออครักษ์ จังหวัดนครนายก

#### 5. การนำเสนอผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยใช้หลักตรรกข้อเท็จจริงเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์ของการประเมินโครงการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก รวมถึงอุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อเท็จจริง เพื่อนำมาอภิปรายผลในการวิจัย

## บทที่ 5

### การนำเสนอผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งการวิเคราะห์ผลการศึกษออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งเป็นไปตามคำถามการวิจัย ประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2. การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามแนวทางการประเมินของไทเลอร์

2.1 ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

(2.1.1) หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ

2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

(2.2.1) การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุ

2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ มาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

(2.3.1) ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

2.4 ประเมินวิธีเื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตนเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

(2.4.1) บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2.5.1) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.1 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของ บุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

3.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

#### 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การทำงาน (อาชีพ) รายได้ประจำ รายได้เฉลี่ย ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน โดยแจกแจงความถี่เป็นจำนวนและร้อยละ นำเสนอในรูปแบบของตาราง และแปลผลด้วยการบรรยาย

ตาราง 15 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	8	40.0
หญิง	12	60.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 15 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40

ตาราง 16 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
65 ปี ลงมา	5	25.0
65 – 69 ปี	6	30.0

ตาราง 16 (ต่อ)

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
70 – 74 ปี	4	20.0
75 – 79 ปี	2	10.0
80 ปี ขึ้นไป	3	15.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 16 ผลการศึกษาพบว่า อายุของกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 65 – 69 ปี จำนวน 6 คน มีอัตราร้อยละ 30 รองลงมา อายุระหว่าง 65 ปี จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 อายุระหว่าง 70 – 74 จำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20 อายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 และอายุระหว่าง 75 – 79 ปี จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10

ตาราง 17 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	2	10.0
หม้าย	6	30.0
อยู่กับคู่สมรส	12	60.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100.0</b>



จากตาราง 17 ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพการสมรส กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส อยู่กับคู่สมรส จำนวน 12 คน มีอัตราร้อยละ 60 รองลงมา เป็นหม้าย จำนวน 6 คน มีอัตราร้อยละ 30 และสถานภาพโสด จำนวน 2 มีอัตราร้อยละ 10

ตาราง 18 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	7	35.0
ประถมศึกษา	13	65.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 18 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จบชั้นประถมศึกษา จำนวน 13 คน มีอัตราร้อยละ 65 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 (แต่ผู้สูงอายุบางรายอ่านออกเขียนได้เนื่องจากมีโอกาสเรียนที่วัด)

ตาราง 19 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	8	40.0
รับจ้าง	7	35.0
เกษตรกร	1	5.0
ค้าขาย	3	15.0
ทำงานบ้าน	1	5.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 19 ผลการศึกษาพบว่า อาชีพการทำงาน ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้ทำงาน มีจำนวน 8 คน มีอัตราร้อยละ 40 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง จำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 อาชีพค้าขาย จำนวน 3 มีอัตราร้อยละ 15 อาชีพเกษตรกร จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5.0 และทำงานบ้าน จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5.0

ตาราง 20 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้

รายได้ประจำ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ค่าจ้าง	2	10.0
ลูกหลานให้	12	60.0
ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์	3	15.0
ค้าขาย	3	15.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 20 ผลการศึกษาพบว่า รายได้ประจำของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้มาจาก ลูกหลานให้ จำนวน 12 คน มีอัตราร้อยละ 60 รองลงมา รายได้ประจำมาจากการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 รายได้จากการค้าขาย จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 และรายได้จากการได้รับค่าจ้าง จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10

ตาราง 21 ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	จำนวน	อัตราร้อยละ
ไม่เกิน 500	7	35.0
501 – 1,000	3	15.0

ตาราง 21 (ต่อ)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	จำนวน	อัตราร้อยละ
1,001 – 2,000	5	25.0
2,001 – 3,000	1	5.0
3,001 ขึ้นไป	4	20.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 21 ผลการศึกษาพบว่า รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ไม่เกิน 500 บาท จำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,001 – 2,000 บาท จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001 ขึ้นไป จำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 501 – 1,000 บาท จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,001 – 3,000 บาท จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5.0

ตาราง 22 การได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามระยะเวลา

ระยะเวลาของการได้รับ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	จำนวน	อัตราร้อยละ
น้อยกว่า 2 ปี	3	15.0
2 – 5 ปี	13	65.0
มากกว่า 5 ปี	4	20.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 22 ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุระหว่าง 2 – 4 ปี จำนวน 13 คน มีอัตราร้อยละ 65 รองลงมา มีอายุมากกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20.0 และอายุน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15

**ค่าใช้จ่ายทั้งหมดรวมถึงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ประกอบด้วย**

ตาราง 23 ค่าใช้จ่ายรายเดือน ของผู้สูงอายุด้านค่าอาหารและค่ากับข้าว

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	อัตราร้อยละ
ไม่เกิน 500	10	50.0
501 – 1,000	3	15.0
1,001 – 2,000	3	15.0
มากกว่า 2,000	2	10.0
ไม่มีค่าอาหารและค่ากับข้าว	2	10.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 23 ผลการศึกษาพบว่า ค่ากับข้าวและค่าอาหารส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุ ไม่เกิน 500 บาท จำนวน 10 คน มีอัตราร้อยละ 50 รองลงมา ค่าใช้จ่าย 501 – 1,000 บาท จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 ค่าใช้จ่าย 1,001 – 2,000 บาทจำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 ค่าใช้จ่ายมากกว่า 2,000 บาท จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10 และจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีค่าใช้จ่ายค่ากับข้าวและค่าอาหาร มีจำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10

ตาราง 24 ค่าใช้จ่ายรายเดือน ด้านค่ารักษาพยาบาล

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 400	2	10.0
401 – 800	1	5.0
มากกว่า 800	1	5.0
ไม่มีค่ารักษาพยาบาล	16	80.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 24 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล จำนวน 16 คน มีอัตราร้อยละ 80.0 รองลงมาคือมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ไม่เกิน 400 บาทจำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10 มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ตั้งแต่ 401 – 800 บาท จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5 มากกว่า 800 บาท จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5

ตาราง 25 ค่าใช้จ่ายรายเดือน ด้านค่าทำบุญ

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	5	25
101 – 500	7	35
501 – 1,000	3	15
ไม่มีค่าใช้จ่ายในการทำบุญ	5	25
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 25 ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการทำบุญของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตั้งแต่ 101 – 500 บาทจำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 ไม่เกิน 100 จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 ผู้สูงอายุไม่มีค่าใช้จ่ายในการทำบุญ จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 และมีค่าใช้จ่ายในการทำบุญ 501 – 1,000 บาทจำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15

**ตาราง 26** ค่าใช้จ่ายรายเดือน ด้านค่าพาหนะเดินทาง

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	3	15.0
101 – 300	5	25.0
มากกว่า 300	5	25.0
ไม่มีค่าใช้จ่ายค่าพาหนะ	7	35.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

จากตาราง 26 ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายเป็นค่าพาหนะของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่มีค่าใช้จ่ายค่าพาหนะ จำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 รองลงมา 101 – 300 บาทจำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 ค่าใช้จ่ายค่าพาหนะมากกว่า 300 บาท จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 และไม่เกิน 100 บาทจำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15

ตาราง 27 ค่าใช้จ่ายรายเดือน ด้านให้เงินหลาน

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	5	25.0
101 - 300	0	0.0
301 – 500	1	5.0
มากกว่า 500	1	5.0
ไม่มีค่าใช้จ่ายให้หลาน	13	65.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 27 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายให้หลาน จำนวน 13 คน มีอัตราร้อยละ 65 รองลงมา ไม่เกิน 100 บาทจำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 ผู้สูงอายุที่มีค่าใช้จ่ายให้หลาน 301 – 500 บาทจำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5 และมีค่าใช้จ่ายให้เงินหลานมากกว่า 500 บาท จำนวน 1 มีอัตราร้อยละ 5

ตาราง 28 ค่าใช้จ่ายรายเดือน ด้านการประกอบอาชีพ ซื้อมื้อ และเมล็ดพันธุ์พืช

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 100	2	10.0
101 – 300	5	25.0
301 - 500	3	15.0

ตาราง 28 (ต่อ)

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 500	1	5.0
ไม่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพฯ	9	45.0
<b>รวม</b>	<b>20</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 28 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ซึ่บ่่วยและเมล็ดพันธุ์พืช จำนวน 9 คน มีอัตราร้อยละ 45 รองลงมา จะมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ 101 – 300 บาทจำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ 301 – 500 บาทจำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ไม่เกิน 100 บาท มีจำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10.0 และ มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพมากกว่า 500 บาทจำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5



## เปรียบเทียบประชากร องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จากข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2553 ดังนี้

จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบจาก การวิเคราะห์สถิติ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และจากข้อมูลทาง จปฐ. ปี พ.ศ. 2553 ด้านประชากร เพศ สภาพทาง เศรษฐกิจ และรายได้ของประชากร พบว่า

การเปลี่ยนแปลงประชากรในชุมชนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อันเนื่องมาจาก อัตราการเสียชีวิตของเพศหญิงมีน้อยกว่าเพศชาย สังคมของผู้สูงอายุหรือสังคมของคนชรา เป็น ผลจากการเกิดของคนลดลงในขณะเดียวกันประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น สัดส่วนของผู้สูงอายุ จึงมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้สูงอายุวันแต่จะถึงแก่อนิจกรรมก่อนวัยอัน ควรเรื่องนี้จึงเป็นปัญหาของคนทั้งประเทศที่จะต้องร่วมกันรับมืออย่างเป็นระบบ ที่น่าเป็นห่วงก็ คือผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่มีหลักประกันยามชราภาพ มีไม่ถึง 30% ที่มีหลักประกันยามชราภาพ นอกจากจะก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุแล้วสังคมไทยยังได้กลายเป็นสังคมคนเมืองมากขึ้น ครอบครัวจึงเปลี่ยนไป ไม่ได้อยู่ร่วมกัน ทั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน เหมือนกับในอดีต เบี้ยยังชีพคนละ 500 บาทต่อเดือน เป็นจำนวนเงินที่ต่ำกว่าเส้นของความยากจน ไม่เพียงพอแก่ การยังชีพของผู้สูงอายุ ถ้าหากไม่ได้รับการดูแลจากลูกๆ หลานๆ จึงต้องมีการเตรียม หลักประกันรายได้ยามแก่เสียแต่ในขณะที่ยังสามารถทำงานและมีรายได้ในชุมชนมีจำนวนคน เพิ่มมากขึ้น ทั้งคนที่อยู่อาศัยในชุมชนเดิม ซึ่งไม่ได้ออกไปจากชุมชน ประกอบกับมีเด็กเกิดใหม่ ในขณะที่คนแก่มีอายุยืนกว่าสมัยก่อน และมีคนย้ายจากที่อื่นเข้ามาทำงานในชุมชน เช่น งาน ก่อสร้าง รับจ้างต่างๆ อีกทั้งคนวัยหนุ่มวัยสาวและวัยกลางคนย้ายออกไปทำงานต่างจังหวัด กลุ่มคนในวัยเรียนก็ย้ายไปศึกษาในตัวจังหวัดและในต่างจังหวัด คนที่ยังอยู่ประจำในชุมชน มักจะเป็นผู้สูงอายุ เด็กและคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกร รับจ้างอยู่กับบ้าน และวัยรุ่นที่ไม่มืงานทำหรือไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นส่วนมาก การเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบ อาชีพของคนในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และเกษตรกร สำหรับผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะทำงานรับจ้างอยู่กับบ้าน เช่นรับจ้างผูกผ้าเช็ดเท้า เพื่อจะได้ไม่ต้องเดินทางออกไปทำงานนอกบ้าน อีกทั้งเนื่องจากสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงจึงไม่อยาก เดินทางและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การทำงานรับจ้างอยู่กับบ้านจะช่วยลดภาระของ ครอบครัวได้บ้างเล็กน้อย การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา คนในชุมชนส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะ ได้รับการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษาเท่านั้น และยังไม่ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับการศึกษาเลย และคน ในชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากขึ้น โดยจะสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการ ศึกษาในชั้นสูงขึ้น มีโรงเรียนในชุมชน ซึ่งทำให้คนในชุมชนมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น กว่าเดิม ไม่เหมือนในอดีตที่คนส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาเพียงแค่ชั้น ป.4 อีกทั้ง สถาบันการศึกษายังอยู่ใกล้บ้าน และมีจำนวนน้อย และรายได้ของคนในอดีตก็ไม่เพียงพอกับ การส่งลูกเรียนในชั้นระดับสูงได้ แต่ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนที่ต้องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

เช่น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือปริญญาตรี สามารถไปศึกษาต่อที่ต่างจังหวัดหรือกรุงเทพฯ ส่วนผู้ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนก็ไปเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่ย่านหนังสือไม่ออก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ และยังมีอีกบางส่วนที่ไม่ได้ศึกษาต่อเนื่องจากความยากจนและลำบาก

## 1.2 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการ ประสบการณ์ทำงานในชุมชน อายุราชการ ประสบการณ์ทำงานด้านเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ และอัตราเงินเดือน โดยแจกแจงความถี่เป็นจำนวนและร้อยละ นำเสนอในรูปของตารางและแปรผลด้วยการบรรยาย

ตาราง 29 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	5	55.6
หญิง	4	44.4
รวม	9	100.0

จากตาราง 29 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่า เพศหญิงมีจำนวน 4 คน โดยเพศชายมีมากถึง คิดเป็นอัตราร้อยละ 55.6 และเพศหญิง คิดเป็นอัตราร้อยละ 44.4

ตาราง 30 บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	3	33.3
30 – 34 ปี	3	33.3
35 – 39 ปี	2	22.3
มากกว่า 40 ปี	1	11.1
รวม	9	100.0

จากตาราง 30 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงยังชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีอายุในช่วงน้อยกว่า 30 ปี และ 30 - 34 ปีคิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 35 – 39 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 22.3 และ อายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 11.1

ตาราง 31 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	3	33.3
หม้าย	2	22.3
อยู่กับคู่สมรส	4	44.4
รวม	9	100.0

จากตาราง 31 ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพการสมรสของผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่กับคู่สมรส คิดเป็นอัตราร้อยละ 44.4 รองลงมา โสด คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3 และ เป็นหม้าย คิดเป็นอัตราร้อยละ 22.3

ตาราง 32 บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	22.3
อนุปริญญา/เทียบเท่า	3	33.3
ปริญญาตรี	4	44.4
รวม	9	100.0

จากตาราง 32 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นอัตราร้อยละ 44.4 รองลงมา อนุปริญญา/เทียบเท่า คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3 และ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นอัตราร้อยละ 22.2 (ตาราง 32)

ตาราง 33 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามประเภทตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปฏิบัติการ	9	100.0
รวม	9	100.0

จากตาราง 33 ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุทั้งหมดมีตำแหน่งในระดับปฏิบัติการ คิดเป็นอัตราร้อยละ 100.0

ตาราง 34 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการ

ระดับการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับหมู่บ้าน	3	33.3
ระดับท้องถิ่น	6	66.7
รวม	9	100.0

จากตาราง 34 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการของผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่อยู่ระดับท้องถิ่น คิดเป็นอัตราร้อยละ 66.6 รองลงมาจะเป็นในระดับหมู่บ้าน คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3

ตาราง 35 บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ จำแนกตามประเภทการทำงานในชุมชน

ประเภทการทำงานในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	1	11.1
นักพัฒนาชุมชน	8	88.9
จำนวน	9	100.0

จากตาราง 35 ผลการศึกษาพบว่า ประเภทการทำงานในชุมชนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นนักพัฒนาชุมชน คิดเป็นอัตราร้อยละ 88.9 รองลงมาจะเป็นสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นอัตราร้อยละ 11.1

ตาราง 36 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามอายุราชการ

อายุราชการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 4 ปี	5	55.6
4 – 9 ปี	3	33.3
มากกว่า 10 ปี	1	11.1
<b>จำนวน</b>	<b>9</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 36 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะมีอายุราชการส่วนใหญ่ น้อยกว่า 4 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 55.6 รองลงมาจะเป็น 4 – 9 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3 และ อายุราชการมากกว่า 10 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 11.1

ตาราง 37 บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ

ประสบการณ์ทำงานด้าน เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2 ปี	5	55.6
2 – 5 ปี	3	33.3
มากกว่า 6 ปี	1	11.1
<b>จำนวน</b>	<b>9</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 37 ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ทำงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุน้อยกว่า 2 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 55.6 รองลงมา ช่วงอายุ 2 – 5 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.3 และ ช่วงอายุมากกว่า 6 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 11.1

**ตาราง 38** บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำแนกตามอัตราเงินเดือน

อัตราเงินเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 8,000 บาท	2	22.2
8,001 – 10,000 บาท	3	33.4
10,001 – 12,000 บาท	2	22.2
12,001 ขึ้นไป	2	22.2
<b>จำนวน</b>	<b>9</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 38 ผลการศึกษาพบว่า อัตราเงินเดือนของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 33.4 รองลงมา จะมีอัตราร้อยละเท่ากัน คือเงินเดือน ไม่เกิน 8,000 บาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 22.2 เงินเดือน 10,001 – 12,000 บาทคิดเป็นอัตราร้อยละ 22.2 และอัตราเงินเดือน 12,001 บาทขึ้นไปคิดเป็นอัตราร้อยละ 22.2

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ของการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยนำไปประเมินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากนี้เพื่อให้เข้าถึงสภาพและปัญหาที่มาของหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความเพียงพอกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ในการดำรงชีวิตมีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดรายได้และค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาใช้ในการประเมินประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา การทำงาน รายได้ประจำ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับ

เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ รายได้ทั้งหมดรวมทั้งเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุถูกนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องนำมาดำรงชีวิตในแต่ละวัน

ในปัจจุบันผู้สูงอายุบางรายก็ไปศึกษาในวัดเพื่อจะได้ศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนา มากขึ้น ด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ในอดีต คนในชุมชนมีสุขภาพดีกว่าในสมัยปัจจุบัน เพราะการเข้าประทานอาหารที่เป็นธรรมชาติ พืชผักไม่มีสารพิษ จึงทำให้ปัญหาทางสุขภาพมีไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันมีโรคภัยไข้เจ็บหลายชนิดที่ไม่สามารถรักษาตัวเอง ผู้ป่วยจำเป็นต้องไปพบแพทย์ และรักษาอย่างต่อเนื่อง บางรายมีโรคประจำตัวเรื้อรัง ในอดีตเมื่อเจ็บป่วย มักไม่ค่อยไปโรงพยาบาล แต่จะให้หมอบ้านรักษาโดยใช้ยาสมุนไพรเป็นหลัก อีกทั้งโรงพยาบาลยังอยู่ไกลจากชุมชน ทำให้คนไม่ค่อยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเพราะการเดินทางไม่ค่อยสะดวก เหมือนกับในปัจจุบัน การเข้าถึงของภาครัฐทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ในชุมชนมีสถานบริการของรัฐด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น เช่น ออานามัยประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลประจำอำเภอ นอกจากนี้ยังมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาให้บริการคนในชุมชนประมาณเดือนละครั้ง

จะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีนำมาซึ่งความสุข ทั้งกายและใจ ความสุขทางกายคือ การมีหรือได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พอสมควร และทางจิตใจคือ การมีความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจ ได้รับการยอมรับ รัฐบาลได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดยการสร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในระบบตลาดแรงงานช่วยกันออมเพื่อสร้างหลักประกันยามชราภาพสำหรับตนเอง และบุคคลภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากเดิม ก่อนที่จะเป็นผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากความสูงอายุ และเพื่อศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ รวมไปถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อระดับความต้องการนั้น ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบศึกษาระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตชนบท นอกจากนี้ยังจะได้วิเคราะห์ข้อจำกัดด้านความสามารถของรัฐในการดูแลและจัดหาบริการสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและเพื่อให้ได้แนวทางในการกระตุ้นครอบครัวให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุควบคู่กับบริการสวัสดิการสังคมที่รัฐพึงมีให้ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ การมีอาชีพก่อนวัย 60 ปี การมีอาชีพในปัจจุบัน เพศ สถานภาพทางสังคม บุตรหลานที่ให้ความช่วยเหลือและสภาพอารมณ์ ผู้สูงอายุที่ทำงานหรือมีงานรับผิดชอบจะมีอัตราการตายต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานรับผิดชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะสุขภาพ แนวโน้มของปัญหาสุขภาพทั้งโรค ภาวะทุพพลภาพ และภาวะพึ่งพาจะสูงขึ้นในอนาคต ทำให้การใช้จ่ายทางทรัพยากรด้านการแพทย์ การสาธารณสุขและด้านอื่น ๆ ในอนาคตอีก 20 ปี ข้างหน้าจะมากอย่างมหาศาลและมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเร่งด่วน



## ส่วนที่ 2. การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามแนวทางการประเมินของ ไทเลอร์

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาวิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุใน 5 ด้าน ตามแนวทางของไทเลอร์ คือ ด้านเป้าหมาย ด้านจุดประสงค์ ด้านการกำหนดขั้นตอนกิจกรรม ด้านวิธีเอื้อต่อความสำเร็จ และ ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ดังต่อไปนี้

**2.1 ประเมินเป้าหมาย** หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

### 2.1.1 หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เมื่อนำมาวิเคราะห์ความชัดเจนของการประเมินเป้าหมาย คือ การสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ ดังนั้นจึงได้ผลสรุปว่า

จากสภาพปัญหาด้านรายได้ถือเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุไทย และบริการที่ทางรัฐจัดให้ผู้สูงอายุมักเป็นบริการที่มุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน ขาดการอุปการะและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ในรูปของการให้สิ่งของและบริการ และในระยะหลังได้เปลี่ยนมาในรูปของเงินในโครงการเบี้ยยังชีพ แต่เมื่อคิดออกมาเป็นตัวเงินแล้วจะมีจำนวนน้อยมากและไม่สามารถกระจายไปยังผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละสถานภาพได้ รัฐบาลจึงได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดยการสร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในตลาดแรงงานช่วยกันออมเพื่อจะได้เป็นการสร้างหลักประกันเมื่อยามชราภาพสำหรับตนเองและบุคคลภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากเดิมก่อนที่จะกลายเป็นผู้ไม่สามารถทำงานเนื่องจากมีอายุมากและเริ่มเข้าสู่วัยของผู้สูงอายุ ซึ่งหลายหน่วยงานพยากรณ์ไว้ว่า สังคมไทยกำลังเดินเข้าสู่ความเป็น "สังคมผู้สูงอายุ" โดยจำนวนประชากรสูงอายุจะมีสัดส่วนมากขึ้นเรื่อยๆ ในปี พ.ศ.2563 จะมีผู้สูงอายุเกือบ 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 26 ของคนวัยทำงาน หรือโดยภาพรวมระดับประเทศ ทุกๆ ครอบครัวที่มีคนวัยทำงาน 3 คน จะมีผู้สูงอายุ 1 คน แต่ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุกำลังเพิ่มขึ้น คนวัยทำงานที่จะมาดูแลค่าจุนผู้สูงอายุก็กำลังลดจำนวนลง เพราะครอบครัวคนไทยนับวันจะเล็กลง เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง มีการคุมกำเนิดมากขึ้น คนมีลูกน้อยลง เมื่ออยู่ในวัยทำงาน คนเหล่านี้มีความผันผวนของรายได้สูงคือบางช่วงมีมาก บางช่วงรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายจำเป็นในชีวิตประจำวัน กลุ่มที่เสี่ยงต่อการเป็นผู้สูงอายุยากจนคือ ผู้ที่มีการศึกษาน้อยเพื่อสร้างความเป็นธรรมและความทัดเทียม รัฐควรแก้ไข พรบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เปลี่ยนเป็น "หลักประกันด้านรายได้" สิทธิสำหรับผู้สูงอายุทุกคนที่ขาดรายได้ และจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อการชราภาพ โดยให้กองทุน มีคณะกรรมการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

พร้อมทั้ง มีระบบตรวจสอบกำกับ ที่เข้มแข็ง โปร่งใส หากผู้สูงอายุทุกคนมีหลักประกันรายได้ที่เท่าเทียมกันทั่วประเทศ กลุ่มผู้สูงอายุของไทยก็จะมีสุขภาพที่ยั่งยืน และมีใช้เป็นการของสถาบันครอบครัวไทยในอนาคต โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากรายได้ที่ทางภาครัฐให้เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุได้นำเงินส่วนนี้มาใช้จ่ายแม้ว่าจะเป็นจำนวนเงิน เล็กๆ น้อยๆ แต่ก็ยังเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวไปได้บ้าง แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่ก็ถือเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุว่ายังไม่ถูกทอดทิ้งไปจากสังคมในยุคปัจจุบันและทางรัฐบาลได้เข้ามาช่วยเหลือ ให้ผู้สูงอายุได้มีหลักประกันรายได้ที่แน่นอน ผู้สูงอายุจึงไม่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังอย่างไม่มีใครดูแล”

(จตุพล เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

ขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

“ผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความภาคภูมิใจได้บ้างแม้ว่าจะเป็นเงินเล็กๆ น้อยๆ แต่ทำให้ผู้สูงอายุมีขวัญและกำลังใจที่จะอยู่กับครอบครัว โดยไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นภาระให้แก่ครอบครัวและบุตรหลาน ซึ่งเงินที่ได้มาก็จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ หรือ ให้หลานๆ ได้บ้าง”

(สามารถ มุลย์ม.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ประเด็นด้านการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“แม้ว่ารายได้จากการทำงานจะน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับในแต่ละเดือนซึ่งเป็นเงินไม่กี่ร้อยบาท แต่รายได้ที่ได้มาจากการทำงานก็ยังเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ อีกทั้งยังช่วยให้ตนเองมีคุณค่าโดยไม่ได้อยู่ไปวันวันโดยเปล่าประโยชน์ อย่างน้อยก็ยังมีเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ไม่เป็นภาระให้กับคนในครอบครัวและทำให้ครอบครัวมีความสุขในการอยู่ร่วมกัน โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในครอบครัว คนในครอบครัวยังดูแลเอาใจใส่ในการทำให้จิตใจเป็นสุข”

(สว่าง ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ในขณะที่ผู้สูงอายุ ได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“รายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีกินมีใช้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย พอลießงปากเลียงท้องได้ แม้ว่ารายได้ที่ได้มาจะไม่มากมายนัก แต่ก็ยังดีกว่าที่จะทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน เมื่อมีเงินเข้ามาสนับสนุนจึงทำให้ความสามารถในการใช้จ่าย และความ เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันดีขึ้นบ้างรวมไปถึงทำให้เกิดคุณค่ามากขึ้น คือการได้รับเกียรติจากคน ในชุมชนและสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน และสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เกิดความดีใจ ถึงแม้จะเป็นเงินเล็กน้อย น้อยๆ แต่ก็ทำให้สามารถมีกิน ไม่อดมือ มีกินมีใช้ การใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่มีจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุ ต้องลำบากมากขึ้นจากการไม่มีรายได้ ซึ่งในส่วนนี้อยากให้ภาครัฐมีการเพิ่มรายได้เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุ เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมและเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายและรายได้ที่รับ จริง”

(โชติ เสนอใจ.2554: สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ด้านการทำงาน รายได้ และเศรษฐกิจ ก็ยังถือว่าเป็นแหล่งสำคัญของผู้สูงอายุรองจาก บุตร โดยผู้สูงอายุที่อยู่ตามชนบทจะทำงานมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองหลวง ผู้สูงอายุที่อยู่ใน ชนบทโดยส่วนใหญ่จะทำงานด้านเกษตรกรรม การที่ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน มี รายได้ต่ำ และมีทรัพย์สินและเงินที่ออมไม่มาก ไม่มีหลักประกันรายได้ยามชราภาพ จึงทำให้ ผู้สูงอายุไทยตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี หรือยากจน”

(วรรณช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้เสนอแนะความคิดเห็นว่า

“ผู้สูงอายุ นั้น นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้รับการเกื้อหนุนแล้วยังมีบทบาทเป็นผู้ให้การ เกื้อหนุนด้านต่างๆ แก่บุตร ญาติ เพื่อนบ้านและชุมชน ซึ่งประเภทของการเกื้อหนุนที่ปรากฏ อย่างชัดเจนที่สุด คือ การให้คำปรึกษา การรับภาระในงานบ้าน รวมถึงการให้เงินทอง การแบ่ง ทรัพย์สินและมรดกแก่บุตรหลาน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว โดยทำ หน้าที่เป็นที่ปรึกษาของบุตรหลานและเป็นผู้ประสานหรือไกล่เกลี่ยเวลาบุตร หลานมีปัญหากัน ผู้สูงอายุยังคงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของครอบครัว บุตร หลานให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอน ของผู้สูงอายุ อีกทั้ง ผู้สูงอายุยังให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวตามกำลังและความสามารถ เช่น การดูแลบ้าน เลี้ยงหลาน ทำอาหารและงานบ้านอื่นๆ อีกด้วย”

(เกศรินทร์ แสดงทวีป.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ในด้านการเงิน ความต้องการด้านวัตถุสิ่งของเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ผู้สูงอายุต้องการสิ่งของต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นเช่นเดียวกัน โดยสิ่งของในที่นี้ หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพของมนุษย์ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า เครื่องใช้และอื่นๆ โดยผู้สูงอายุได้รับการอุปการะ ดูแล จัดหาสิ่งของต่างๆ นอกจากสิ่งของแล้ว การได้รับการเกื้อหนุนด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้และถือว่าเงินเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุอีกด้านหนึ่ง ซึ่งการเกื้อหนุนด้านเงินนั้น ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุได้รับเงินจากคนในครอบครัวโดยเฉพาะบุตร ตามโอกาสและขึ้นอยู่กับความสามารถของบุตรหรือคนในครอบครัว บุตรที่อยู่กับผู้สูงอายุหรืออาศัยอยู่ใกล้ๆ นั้นจะให้เงินครั้งละ 100 บาท และให้ในช่วงเทศกาลเช่น วันสงกรานต์ วันแม่ วันเข้าพรรษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้นำไปใช้จ่ายเล็กๆ น้อยๆ เช่น การซื้อหมาก พลู ขนม ในขณะที่บุตรที่อยู่ไกลนั้นจะกลับมาในช่วงเทศกาล เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา เงินที่ให้แก่ผู้สูงอายุนั้นจะให้ครั้งละประมาณ 200 – 300 บาท และที่ให้มากที่สุดครั้งละ 500 บาท ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุตรคนนั้น การที่บุตรที่อยู่ไกลจากผู้สูงอายุ ไม่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากนัก จึงให้เงิน ส่วนบุตรที่อาศัยอยู่ใกล้มีโอกาสได้ดูแลผู้สูงอายุมากกว่า จึงเกื้อหนุนด้านอื่นๆ ได้มากกว่า เช่น การดูแล เยี่ยมเยียน แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุบางรายที่ไม่เคยได้รับเงินจากบุตร”

(ปวิพันธ์ สุกด้วง.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า

“การได้รับการดูแลจากบุตรนั้นถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดในยามแก่ชรา เพราะบุตรถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต การที่ได้รับการเกื้อหนุนไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง หรือความเอาใจใส่ ถือได้ว่ามีความสุขที่ได้อยู่ร่วมกัน แม้ว่าจะได้รับเพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่การได้ดูแลซึ่งกันและกันถือเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจของผู้สูงอายุ และยังคงคิดว่าตัวเองไม่ได้เป็นส่วนเกินของคนในครอบครัว การยกย่อง ส่งเสริม การเคารพนับถือ และยังเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร แค่นี้ก็มีความสุขและสามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว และคนในสังคมได้อย่างสงบสุข”

(ไทย ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องเช่นเดียวกันว่า

“คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ การมีอาชีพก่อนวัย 60 ปี ถือเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุ บุตรหลานที่ให้ความช่วยเหลือและรวมถึงการดูแลสุขภาพทาง อารมณ์ของผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ผู้สูงอายุที่ทำงานหรือมีงานรับผิดชอบจะมีอัตราการ ตายต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานรับผิดชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะสุขภาพ ปัญหาสุขภาพทั้งโรค ภาวะทุพพลภาพและภาวะพึ่งพาจะสูงขึ้นในอนาคต ทำให้การใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การสาธารณสุขและด้านอื่นๆในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้าจะมากอย่างมหาศาลและมีความจำเป็น ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเร่งด่วน”

(ทองใบ ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก มีความชัดเจนมากถึงการสร้าง หลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ มีการสนับสนุนจากทางหน่วยงานให้ผู้สูงอายุได้เข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกันอย่างทั่วถึง โดยผู้นำชุมชนจะเข้าไปสอบถามจากประชาชนในชุมชนทุกหลังคา เรือน และมีการจัดบันทึกข้อมูลของผู้สูงอายุเพื่อไปทำการเสนอและลงทะเบียนไว้ให้กับผู้สูงอายุ ในการตนเองทางหน่วยงานได้สนับสนุนให้มีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ในการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แม้ว่าจะเป็นเงินที่ได้เพียงน้อยนิด แต่ก็ยังช่วยให้ผู้สูงอายุได้นำมาใช้เป็นค่าใช้จ่าย เล็กๆ น้อยๆ อีกทั้งยังเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุต่อไปได้ว่ารัฐบาลได้มีหลักประกันรายได้ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ไม่เป็นภาระให้แก่คนในครอบครัวและสังคม ผู้สูงอายุยังสามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลมากขึ้นจาก การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานถึงสถานภาพของผู้สูงอายุที่มีภาวะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่ง กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ภาครัฐต้องเข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนถึงการ หลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ในปัจจุบันภาวะผู้สูงอายุเพศหญิงมีอัตราเพิ่มมากขึ้นผู้สูงอายุ เพศชายเนื่องจากภาวะการเสียชีวิตของเพศหญิงมีน้อยกว่าเพศชาย แต่ในทางกลับกันผู้สูงอายุ เพศชายต้องทำงานหนักมากกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง และการศึกษาของผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะ จบชั้นประถมศึกษา จึงทำให้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้ยาก จึงทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่ เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและส่งผลให้ผู้สูงอายุมีฐานะยากจน

## 2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

### 2.2.1 การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุ

การทำงานถือเป็นแหล่งรายได้ของผู้สูงอายุรองจากบุตร โดยส่วนใหญ่ในเขตชนบท ผู้สูงอายุเพศชายจะทำงานหนักมากกว่าเพศหญิง ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเมืองหลวงผู้สูงอายุในเขตเมืองจะมีรายได้สูงกว่า โดยผู้สูงอายุในเขตชนบทจะมีรายได้ต่ำสืบเนื่องจากไม่ได้ทำงานหรือแหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐจึงเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ หากได้มีการส่งเสริมจากหน่วยงานในชนบทไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานสาธารณสุข ให้ผู้สูงอายุได้ประกอบอาชีพ จัดหางานที่มีรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้สูงอายุแต่ละวัย ผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่เบี่ยงชีฟผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“หน่วยงานถือเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ ดังนั้นภาครัฐจะต้องมีการสนับสนุนให้หน่วยงานในชุมชนมีพัฒนาเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนด้วย เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า หรืออาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยการนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้หลักการการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุกับคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถพึ่งพากันได้”

(อุทัย ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ประเด็นด้านการประเมินจุดประสงค์ คือ ในเชิงพฤติกรรม ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง จากการประกอบอาชีพ โดยผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากการที่หน่วยงานได้มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามที่ผู้สูงอายุถนัด ได้มีการแนะนำบ้างแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนอย่างเต็มที่ และได้มีการแนะนำการประกอบอาชีพ การตัดเย็บเสื้อผ้า เพื่อจะได้เป็นแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุที่มีความสามารถในด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า การประกอบอาชีพการก่อสร้าง การสร้างโต๊ะ เก้าอี้ ได้มีการสนับสนุน แต่ยังไม่ต่อเนื่องและชัดเจนมากเท่าที่ควร และหน่วยงานยังให้การสนับสนุนในการนำผู้สูงอายุไปดูแหล่งประกอบอาชีพด้านต่างๆ เพื่อได้เรียนรู้วิถีชีวิตการดำรงชีวิต และศึกษาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้อย่างเหมาะสมในการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถมีโครงการเกิดขึ้น ในอนาคตข้างหน้า”

(เขียน ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ในประเด็นเดียวกันนี้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นอีกว่า

“ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้มีการสนับสนุนให้ไปทำงานจากแหล่งชุมชนอื่นเพื่อจะได้นำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่เนื่องจากสภาพร่างกายไม่อำนวย เลยทำให้ไม่สามารถไปทำงานจากแหล่งชุมชนอื่นๆ ได้ แต่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ก็ยังสนับสนุนให้ส่งเสริมการประกอบอาชีพอยู่กับบ้าน เช่นการเย็บผูกผ้าเช็ดเท้า ซึ่งก็ทำให้มีรายได้เพิ่มเข้ามาจากเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ” (แซม ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ในการพาผู้สูงอายุออกไปทำงานจากแหล่งชุมชนอื่นหน่วยงานได้มีโครงการอย่างต่อเนื่อง เพราะต้องการให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ การพัฒนา การดำรงชีวิต และเรียนรู้วิถีชีวิตจากแหล่งชุมชนอื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาให้ตนเองมีการประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจและต้องการทำ”

(ชู เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์) ทำนองเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “ทางหน่วยงานมีการมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุรู้จักการช่วยเหลือตนเองมากขึ้น และให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ที่ตนเองมีอยู่แล้วนำมาต่อยอดในการประกอบอาชีพ และทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจที่ได้นำความรู้มาพัฒนา ในการก่อเกิดรายได้ อีกทั้งยังได้ช่วยเหลือตนเองและคนในครอบครัว ไม่เป็นภาระให้กับคนในครอบครัว จึงทำให้ชีวิตมีความสุขกับครอบครัวเพิ่มมากขึ้น”

(วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554 : สัมภาษณ์)

ถ้าผู้สูงอายุไม่สามารถพึ่งตนเองได้จะเป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้วยสาเหตุหลักๆ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุเชื่อว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นร่างกายจะเสื่อมถอยลง สุขภาพจะแย่ลงกว่าเดิม ทำให้เป็นภาระแก่ลูกหลานจะต้องเสียเงินทอง และเสียเวลา ในการดูแลรักษาเมื่อยามเจ็บป่วย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว หรือเป็นอัมพาตช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ลูกหลานจำเป็นต้องคอยดูแลตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นว่า

“สุขภาพถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของการอยู่ดีมีสุขของประชากรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะมีชีวิตที่มีคุณภาพ นอกจากจะไม่มีปัญหาทางการเงินแล้ว ต้องมีสุขภาพกายและใจที่ดี แต่ประชากรที่มีอายุยืนยาวขึ้น ไม่ได้หมายความว่าสุขภาพจะดีขึ้น ในด้านของสุขภาพกาย ประชากรผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น และกลับต้องอยู่ในภาวะทุพพลภาพ ช่วยตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิตประจำวัน”

(นุชรี ปู่จันทร์.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ความเจ็บป่วยและผู้สูงอายุเป็นของคู่กันผู้ที่มีอายุมากย่อมต้องการการรักษาพยาบาลและการดูแลเป็นพิเศษมากขึ้น เพราะกลุ่มผู้สูงอายุมีอาการเจ็บป่วยบ่อยครั้ง ทั้งที่มีอาการเล็กน้อยและอาการหนัก เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น การปวดเมื่อยแขน ขา ก็จะไปหาผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านที่มีความรู้ทางด้านยาสมุนไพรและการนวดจับเส้น โดยผู้สูงอายุ เรียกว่า “หมอบ้าน” กรณีที่เจ็บป่วยมากกว่านี้ อาจไปหาเจ้าหน้าที่อนามัยเป็นเบื้องต้น รวมทั้งไปโรงพยาบาลในตัวจังหวัดและในกรุงเทพมหานครด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอาการของโรคและความสามารถในการไปรับการรักษาพยาบาล วิธีการตรวจและรักษาสุขภาพนั้น ผู้สูงอายุไปโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยโดยมีบุตรหลานไปส่งและรอรับกลับ ซึ่งมักจะเป็นเวลากลางวัน แต่มีผู้สูงอายุบางคนต้องไปโรงพยาบาลด้วยตนเอง เพราะบุตรหลานต้องไปทำงานหรือไปโรงเรียน ไม่สามารถพาผู้สูงอายุไปโรงพยาบาลได้ ซึ่งผู้สูงอายุเองก็ไม่อยากรบกวนบุตรหลานหรือเพื่อนบ้าน แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะต้องมีบุตรหลาน หรือญาตินำไปโรงพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ถ้าเป็นเวลากลางคืนบุตรหลานไม่มีรถก็จะต้องไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านที่มีรถยนต์ไปส่งโรงพยาบาลและรอรับกลับพร้อมกัน โดยส่วนใหญ่แล้วผู้นำชุมชนจะเป็นผู้รับหน้าที่ในด้านนี้และเป็นธุระนำส่งโรงพยาบาลด้วยตนเอง”

(ประทีป รักคุณ.2554 : สัมภาษณ์)

2. ปัญหาด้านการดูแล ผู้สูงอายุเชื่อว่า การที่ลูกหลานต้องมาดูแลตนนั้น ถือเป็น การสร้างความลำบากให้แก่ครอบครัว โดยเฉพาะลูกหลานที่แต่งงานมีครอบครัว มีภาระต้องดูแลครอบครัวของตนเอง เพื่อมาดูแลปรนนิบัติพ่อแม่ หรือปู่ย่าตายายที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุบางคนจึงได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า การดูแลคนแก่เป็นภาระหน้าที่ที่น่าเบื่อหน่าย คนรังเกียจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สูงอายุจะต้องได้รับจากคนในครอบครัว รวมไปถึงสภาพทางจิตใจที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวโดยไม่คิดว่าตนเองเป็นภาระ นั้นหมายถึง คนในครอบครัวต้องให้การดูแล เอาใจใส่ และทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามากขึ้น เพราะผู้สูงอายุถือเป็นแบบอย่างที่ดี ที่คนในครอบครัวควรเคารพ”

(จตุพล เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)



มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การเก็ยหนุ่ลักษณะแรกที่ผู้สูงอายุจะได้รับ คือ ด้านอารมณ์และจิตใจ การที่ผู้สูงอายุได้รับการยกย่องจากบุคคลรอบข้าง หรือรู้สึกว่าคุณค่า เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ และการที่ผู้สูงอายุมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุบัติเหตุและอาชญากรรมในชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับการยกย่องและเห็นคุณค่าจากบุตรหลาน ได้รับการดูแลเอาใจใส่และเอื้ออาทรอย่างอบอุ่นใจ แต่ยังมีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่บุตรหลานไม่เคยให้ความเคารพเชื่อฟังและไม่เอื้ออาทร หรือมีการทะเลาะกันในรอบครัวทำให้ผู้สูงอายุเสียใจและน้อยใจ ส่วนความใกล้ชิดสนิทสนมที่มุ่งให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจนั้นผู้สูงอายุได้รับจากบุตรหลานที่อยู่ด้วยกันมากกว่าบุคคลอื่นๆ ญาติที่อยู่ใกล้ๆ และเพื่อนบ้านก็ยังมีบทบาทในการเก็ยหนุ่ทางอารมณ์และจิตใจแก่ผู้สูงอายุทั้งในยามปกติและยามต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยเฉพาะญาติที่เป็นผู้นำของชุมชนหรือนักวิชาชีพด้านสุขภาพอนามัย จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตมากขึ้นด้วย”

(ปฏิพันธ์ สุกตวง.2554 : สัมภาษณ์)

3. ปัญหาด้านการเงิน ผู้สูงอายุเชื่อว่า การพึ่งพาลูกหลาน คือ การพึ่งพาด้านทรัพย์สินเงินทอง ทั้งนี้ก็เพราะพวกเขาไม่สามารถทำงานหาเงินเลี้ยงตนเองได้ การดำเนินชีวิตในปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับผู้อื่น เพราะว่าคุณสูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีเบี้ยบำนาญภายหลังเกษียณอายุ หรือไม่มีรายได้อื่น นอกจากลูกหลานส่งเสียเลี้ยงดู มีผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนไม่กีราย ที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากกระทรวงมหาดไทย เดือนละ 500 บาท ซึ่งไม่เพียงพอแก่การยังชีพ การที่ลูกหลานต้องให้ความอุปการะผู้สูงอายุ จึงเป็นภาระแก่ลูกหลานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยิ่งครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็จะเป็นภาระที่สำคัญในการเลี้ยงดูและการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“บุตรถือเป็นหลักประกันรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุ ดังนั้น การได้รับการดูแล หรือแหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุคือบุตร แต่ประกันรายได้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจ แม้จะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย แต่ก็ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าไม่เป็นภาระให้กับบุตรมากนัก หรืออาจจะเป็นเงินออมของผู้สูงอายุที่สามารถนำไปใช้ในอนาคตได้เมื่อจำเป็นต้องใช้เงิน และไม่ต้องรบกวนบุตรมากนัก”

(เกศรินทร์ แสงทวีป.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

“ความต้องการบริการด้านสวัสดิการสังคมนั้น ผู้สูงอายุมีความต้องการให้รัฐบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยอยากให้รัฐเน้นการให้บริการในหน่วยงานต่างๆ ให้มีความสะดวกเป็นพิเศษแก่ผู้สูงอายุ ส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ไหว ไม่มีรายได้ รัฐน่าจะให้สวัสดิการต่างๆ เช่น แนะนำอาชีพที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละคน ตามความสามารถของผู้สูงอายุ การสอนอาชีพ เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์มีการส่งเสริมจากภาครัฐมากขึ้น หรือการให้เงินสนับสนุนในการประกอบอาชีพนาร่องเกษตรกร เพื่อมาเป็นทุนในการเลี้ยงชีพของผู้สูงอายุในชุมชน”

(วรรณช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหลายอย่างด้วยกัน เช่น การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง การถางป่า การขนทรายเข้าวัด ถางหญ้าข้างถนน ดูแลและทำความสะอาดบ้านและบริเวณวัด พัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การพัฒนานี้มักจะทำกันในวันสำคัญๆ ผู้สูงอายุได้ร่วมแรงร่วมใจกับคนในวัยอื่นๆ เพื่อที่จะพัฒนาหมู่บ้าน แม้ว่าผู้สูงอายุมีส่วนไม่มากนักในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม เมื่อเทียบกับคนในวัยอื่น เพราะผู้สูงอายุมีปัญหาในเรื่องสุขภาพไม่สามารถออกกำลังกายได้มาก แต่ผู้สูงอายุส่วนมากจะมีจิตสำนึกที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยการแนะนำบุตรหลานให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณบ้านและในสถานที่สาธารณะในชุมชน นอกจากนี้การได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่ นำไปแนะนำและสอนให้กับลูกหลาน หรือคนในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุได้รู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า กับการได้อยู่ในชุมชนและสังคมอย่างเป็นสุขได้”

(บุญยัง ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุอายุก็ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ทางหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกาย โดยการผ่านสถานเอนามัย เพื่อเป็นการแนะนำการกินอยู่ถูกสุขลักษณะ โดยมีเจ้าหน้าที่ของสถานเอนามัยจะให้การดูแลในการรับประทานอาหารรวมถึงการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ตรวจสอบสุขภาพ ตรวจความดันโลหิต และการให้คนในครอบครัวได้รู้จักการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ และอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้กับบุตรหลานต่อไปในอนาคตได้”

(เจริญ บุญยังประเสริฐ 2554 : สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษารองการบริการส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก ได้มีการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยมีการกำหนดแผนงานและวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในชุมชน และทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนกับผู้สูงอายุได้มีการแลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีหน้าที่ในการช่วยเหลือครอบครัวยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกไม่เป็นภาระให้กับครอบครัว การที่ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน มีรายได้ต่ำและมีทรัพย์สินหรือเงินที่ออมไม่มาก ไม่มีหลักประกันรายได้เมื่อเข้าสู่ยามชราภาพ ส่งผลให้ภาวะผู้สูงอายุไทยตกอยู่ในเศรษฐกิจที่ไม่ดี และเกิดภาวะความยากจนขึ้น และในส่วนของภาครัฐที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือให้หลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ จึงส่งผลดีกับผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จากการทำงานหรือประกอบอาชีพ แม้ว่าจะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย อีกทั้งยังพอกับค่าใช้จ่ายบ้าง ไม่พอกับค่าใช้จ่ายบ้างในแต่ละเดือน แต่ก็ยังเป็นผลดีกว่าไม่มีหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนจริงๆ นำไปใช้ประโยชน์ได้ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ การมีอาชีพก่อนวัย 60 ปี การมีอาชีพในปัจจุบัน เพศ สถานภาพทางสังคม บุตรหลานที่ให้ความช่วยเหลือและสภาพอารมณ์ แต่ผลการวิจัยที่สำคัญในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานหรือมีงานรับผิดชอบจะมีอัตราการตายต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานรับผิดชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะสุขภาพ แนวโน้มของปัญหาสุขภาพทั้งโรค ภาวะทุพพลภาพ และภาวะพึ่งพาจะสูงขึ้นในอนาคต ทำให้การใช้จ่ายทางทรัพยากรด้านการแพทย์ การสาธารณสุขและด้านอื่นๆ ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้าจะมากอย่างมหาศาลและมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเร่งด่วน

**2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม** หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯมาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

### 2.3.1 ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

กระบวนการคัดเลือกโดยจะเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการคัดเลือกผู้สูงอายุโดยการใช้ประชาคมท้องถิ่น แหล่งเงินทุนของระบบเบี้ยยังชีพนี้คือ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุถึงจะมีระเบียบกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้กลไกประชาคมในการคัดเลือก แต่ปรากฏว่าในการปฏิบัติจริง ความแตกต่างของการตีความระเบียบหรือกระบวนการคัดเลือกที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ภายใต้ระเบียบเดียวกันมีโอกาสทำให้การคัดเลือกไม่ตรงเป้าแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาที่ว่า ผู้สูงอายุที่ยากไร้เหมือนกัน ได้รับการปฏิบัติไม่เหมือนกันในแต่ละพื้นที่

จัดให้มีการลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุรายใหม่ที่ยังไม่เคยลงทะเบียนมาก่อน ซึ่งเป็นผู้มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 โดยเป็นผู้เกิดก่อน 1 ตุลาคม พ.ศ. 2494 สำหรับในกรณีที่ในทะเบียนราษฎรไม่ปรากฏวันที่ เดือนเกิด ให้ถือว่าบุคคลนั้นเกิดในวันที่ 1 มกราคมของปีนั้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน
3. มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ บำนาญพิเศษ หรือเงินอื่น

ในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ ยกเว้นผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

ตามขั้นตอนการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ให้ผู้ที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณถัดไป ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยมีหลักฐานดังนี้

1. บัตรประจำตัวประชาชนพร้อมสำเนา
2. ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา
3. สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนา สำหรับกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร
4. ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถมาลงทะเบียนได้ด้วยตนเอง ให้มอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนก็ได้

วิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเป็นเงินสด หรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในอัตราเดือนละ 500 บาท เป็นรายเดือนภายในวันที่ 10 ของ ทุกเดือน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็น

“คณะกรรมการประจำหมู่บ้านจัดทำทะเบียนของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและทำการส่งรายชื่อผู้สูงอายุให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายกเพื่อนำไปตรวจสอบผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและประกาศรายชื่อผู้ได้รับสิทธิการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้รับทราบต่อไป”

(ปฏิพันธ์ สุกด่าง.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงกระบวนการคัดเลือกอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงมีเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็น

“ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนจะได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยผู้ใหญ่บ้านจะเข้าไปสำรวจดูในแต่ละบ้านว่ามีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ หากมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ผู้ใหญ่บ้านจะทำการจดชื่อเพื่อนำไปลงทะเบียนไว้ให้ในแต่ละปี ดังนั้น ผู้สูงอายุจะไม่มีตกหล่นแม้แต่รายเดียว และนำรายชื่อที่ได้มาปิดประกาศอย่างต่อเนื่องเมื่อมีผู้สูงอายุในแต่ละปี ผู้สูงอายุจำทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถึงกระบวนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เอกสารที่ต้องเตรียม หรือแม้แต่จำนวนเงินที่ได้รับ ก็จะได้รับเต็มจำนวนโดยไม่ถูกหักจากหน่วยงานแม้แต่บาทเดียว”

(วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ทราบถึงกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการคัดเลือกผู้สูงอายุ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็น

“ความชัดเจนในการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการขึ้นบัญชีผู้สูงอายุ นั้น แต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุ นำเอกสารที่จะต้องใช้ขึ้นบัญชีมีดังนี้ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน อย่างละ 1 ชุด ไปให้ประธานชุมชน เพื่อคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุของชุมชนจะได้นำมาร่วมประชุมเพื่อพิจารณารายชื่อ

แต่ละรายว่ามีคุณสมบัติที่จะได้รับเบี้ยยังชีพหรือไม่ สำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแต่ยังไม่ได้รับการเสนอชื่อ ให้จัดทำเป็นรายชื่อผู้สูงอายุสำรองไว้ เพื่อรอการคัดเลือกและอนุมัติในครั้งต่อไป จะมีการคัดเลือกโดยคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุของชุมชน ปีละ 1 ครั้ง”

(สามารถ มูลย์ม.2554.สัมภาษณ์)

“ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ มีภูมิลำเนาในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 1 ปี มีฐานะยากจน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือมีแต่ยากจน ถูกทอดทิ้ง รายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพของผู้สูงอายุต้องไม่รับราชการไม่เป็นแม่ชี นักพรต หรือนักบวช หากมีคุณสมบัติข้างต้นก็สามารถเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ”

(อุทัย ขวัญสุข.2554.สัมภาษณ์)

ในประเด็นนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แสดงความคิดเห็นว่า

“ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้มีการจัดเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มาสำรวจอย่างทั่วถึงทำให้ไม่มีรายชื่อผู้สูงอายุตกหล่น หรือไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพยังได้รับความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน จากทางเจ้าหน้าที่ที่ดูแล คอยให้ข่าวสารต่าง ๆ เช่น การเข้ารับเบี้ยยังชีพจะเข้ารับทุกวันที่ 10 ของเดือน โคนทางผู้ใหญ่บ้านจะมีการจัดให้มีเสียงตามสายเพื่อแจ้งให้กับผู้สูงอายุได้รับทราบอย่างทั่วถึงกันทั้งชุมชน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเผยแพร่ประกาศให้คนในชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับวิธีการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ถึงกำหนดการล่วงหน้าเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เตรียมเอกสาร เช่น บัตรประจำตัวประชาชน เจ้าหน้าที่จะคอยให้ความสะดวกในการกรอกเอกสารข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพเต็มจำนวน โดยไม่มีการหักจากทางเจ้าหน้าที่ ถึงแม้เบี้ยยังชีพที่ได้จะไม่เพียงพอเท่าที่ควร แต่ก็ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้บ้างเล็กๆ น้อยๆ”

(ประทีป รักคุณ.2554.สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถึงประเด็นการคัดเลือกพิจารณาผู้สูงอายุที่จะได้รับเบี้ยยังชีพ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การพิจารณาคัดเลือก ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีผู้สูงอายุท่านไหนไม่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะทางผู้ใหญ่บ้านจะสำรวจอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุทุกคนได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และอีกอย่าง ผู้สูงอายุทุกคนก็ตั้งใจที่มีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพอย่างถ้วนหน้ากัน จะมีเสียงตามสายในการไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยได้กำหนดให้ ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนผู้สูงอายุจะต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนไปเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

โดยจะมีเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน มาให้ความสะดวกในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ”

(ประเสริฐ เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ในการคัดเลือก หรือพิจารณา ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ที่รู้จักทั้งหมด ได้รับเบี้ยยังชีพกันทุกราย ไม่มีตกหล่นแม้แต่รายเดียว จึงทำให้รู้สึกภาคภูมิใจกับเงินที่ได้รับ และได้เห็นเพื่อน ๆ ผู้สูงอายุด้วยกันรับเงินจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกันทุกคน โดยไม่มีใครไม่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแม้แต่คนเดียว ”

(พูน พูลศิลป์.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุอีกท่านได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“การคัดเลือก ผู้ใหญ่บ้านจะให้ความเสมอภาค และความสำคัญกับทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้สูงอายุแต่ละคนจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และการได้รับการสนับสนุนจากคนในหน่วยงานถึงการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในชุมชนด้วย โดยการเข้ารับเบี้ยยังชีพ จะมีเจ้าหน้าที่คอยแจ้งให้ทราบอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดให้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนผู้สูงอายุจะต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนไปเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่จะไปรับเองเพราะไม่ชอบรถขนบุตรหลาน และใกล้บ้านทำให้สะดวกในการเดินทาง”

(ละเอียด ผิวอ่อน.2554 : สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า เกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ทำให้ทราบว่าโดยหลักการคัดเลือกมีความเป็นธรรม และยุติธรรมกับผู้สูงอายุ โดยผู้ใหญ่บ้านจะมีการสำรวจผู้สูงอายุด้วยตนเองอย่างทั่วถึง การสำรวจบ้านแต่ละหลัง ทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านจะถูกสำรวจว่ามีผู้สูงอายุอยู่และทำการจดชื่อผู้สูงอายุเพื่อนำไปขึ้นทะเบียนเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนของการจ่ายเบี้ยยังชีพก็จะเป็นไปอย่างตรงเวลา ผู้สูงอายุจะได้รับเบี้ยยังชีพครบตามจำนวนโดยไม่ถูกหักค่าใช้จ่ายแม้แต่บาทเดียว ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพจะมีเสียงตามสายก่อนล่วงหน้าว่า จะต้องเข้ามารับโดยจะถูกกำหนดให้เป็นทุกวันที่ 10 ของเดือน โดยผู้สูงอายุจะต้องไปรับที่ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านและนำบัตรประจำตัวประชาชนไปเพื่อเข้ารับเบี้ยยังชีพ จะมีการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนในการกรอกเอกสารการรับเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึงและเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ดังนั้นทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนเกิดความรู้สึกถึงความเสมอภาคและ

เท่าเทียมกัน และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่เพื่อน ๆ และผู้สูงอายุที่ตนเองรู้จัก ได้รับเบี้ยยังชีพกันโดยถ้วนหน้าไม่มีตกหล่นแม้แต่รายเดียว

**2.4 ประเมินวิธีเชื่อมต่อความสำเร็จของโครงการ** หมายถึง หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ บุคลากร ในหน่วยงาน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

#### 2.4.1 บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในการพัฒนาตำบลโพธิ์แทน หน่วยงานได้นำปัญหาต่างๆ ของชุมชนที่ได้จากการสำรวจ จปฐ. และ กชช. 2 ค. รวมทั้งความเห็นจากเวทีประชาคมมาวิเคราะห์โดยการนำปัญหาที่ได้โดยอาศัยเวทีประชาคมของหมู่บ้านและการประชุมราษฎรที่ดำเนินงานเป็นประจำโดยการสังเคราะห์ที่ใช้ในรูปแบบแผนชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปี 2553 จากหน่วยงานต่างๆ ภายในจังหวัด เพื่อพัฒนาตำบลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัว ความรัก ความอบอุ่น ครีวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เยาวชนสำนึกและรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง และห่างไกลยาเสพติด ผู้สูงอายุและผู้ที่ไม่มียาได้ในการครองชีพ องค์กรมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีความเข้มแข็ง ประชาชนมีถนนหนทางที่สะดวกสบายในการจราจรเดินทาง ไปมาหาสู่กันหมู่บ้านมีข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดทิศทางในการพัฒนา และได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ในการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนการแก้ไขปัญหาความยากจน ตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน ให้การสนับสนุนเงินทุนไปประกอบอาชีพตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพื่อยกระดับชีวิตของครอบครัวให้พ้นจากความยากจนทำให้ประชาชนของตำบลโพธิ์แทนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น”

(นุชรี ปู่จันทร์.2554 : สัมภาษณ์)

“องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานตามโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ การเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุจะต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนมารับเบี้ยยังชีพโดยส่วนใหญ่จะมารับด้วยตนเอง เนื่องจากใกล้บ้าน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และไม่ยากกรบกวอนบุตรหลาน โดยการเข้ารับเบี้ยยังชีพจะมีเจ้าหน้าที่มาคอยให้บริการที่ทำการผู้ใหญ่บ้านในทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน ความเข้าใจที่ดีของผู้ให้บริการถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องสร้างความสัมพันธ์ภาพและส่งผลให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจในชีวิต สภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม การตอบรับทางอารมณ์ การรับรู้ของผู้สูงอายุแต่ละ



คน จะต้องสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันเพื่อก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันรวมถึงความสนิทสนม สามารถทำได้โดยการพูดคุยสนทนากับผู้สูงอายุ เช่นการยกมือไหว้ทำความเคารพ การแตะสัมผัสมือเบาๆ การสนทนาพูดคุยถือเป็นสิ่งที่สร้างความเป็นกันเองให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี”

(เกศรินทร์ แสงทวีป.2554.สัมภาษณ์)

“ในการสนับสนุนของหน่วยงานนั้น ต้องการให้ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชนได้รับการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง โดยการเข้าไปสำรวจถึงบ้านของคนในชุมชนทุกหลังคาเรือน เพื่อตรวจสอบถึงผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงได้รับการสนับสนุนจากทางเจ้าหน้าที่คอยให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและไม่ได้เรียนหนังสือ โดยผู้สูงอายุเพศชายที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และส่วนน้อยของเพศหญิงที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา

(อุทัย ขวัญยิ้ม.2554 : สัมภาษณ์ )

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า

“ความช่วยเหลือที่ได้รับจากหน่วยงาน ทำให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม เหมือนกับในอดีต เพราะต่างคนต่างมีฐานะยากจน ทำให้ส่วนใหญ่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว และในอดีตไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนมากเท่ากับในปัจจุบัน จึงทำให้ไม่สามารถเรียนในระดับชั้นที่สูงได้ แต่ในปัจจุบันได้มีการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษามากขึ้น มีโรงเรียนอยู่ในชุมชน และเงินสนับสนุนของภาครัฐให้กับเด็กที่มีฐานะยากจนได้เล่าเรียนหนังสือ และยังมี การสนับสนุนจากผู้นำในชุมชนถึงการให้ความสำคัญในการเรียนรู้ ผู้สูงอายุบางคนยังไม่รู้หนังสือก็จะไปศึกษาตามวัด เพื่อได้รู้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา”

(จ้อย โชติช่วง.2554 : สัมภาษณ์)

การประกอบชีพโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะประกอบอาชีพอยู่กับบ้าน โดยจะมีอาชีพรับจ้าง และค้าขาย เป็นส่วนใหญ่ โดยอาชีพในการรับจ้างจะประกอบอาชีพการตัดเย็บ ซึ่งจะเป็นการรับจ้างหารายได้เล็กๆ น้อยๆ อยู่กับบ้าน โดยผู้สูงอายุได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ผู้สูงอายุที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน จะได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง แม้ว่าความเป็นอยู่จะยากลำบาก แต่ผู้สูงอายุก็มีรายได้จากการทำผูกผ้าเช็ดเท้า รายได้ต่อเดือนไม่กี่ร้อยบาท แต่ก็ยังถือเป็นการลดภาระให้กับคนในครอบครัว และทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ด้วยความที่ตนเองเป็นคนไม่ค่อยแข็งแรงจึงทำให้ต้องเข้าโรงพยาบาลบ่อยๆ และต้องมี

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงพยาบาล เงินที่ได้มาส่วนใหญ่ก็จะนำไปเป็นค่าพาหนะ ส่วนเงินที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็แม่จะยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย แต่ก็ยังถือว่าดีกว่าไม่มีหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุเลย ยังถือว่าเงินส่วนนี้นำมาใช้จ่ายได้เล็กๆ น้อยๆ และยังช่วยให้รู้สึกว่ามีคุณค่าต่อสังคมอีกด้วย”

(เล็ก เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

จากประเด็นดังกล่าว ซึ่งผู้สูงอายุอีกท่านได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมีความคิดเห็นว่

“การดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงาน ถือเป็นสิ่งสำคัญ การได้รับการสนับสนุนด้านอาชีพหรือเงินทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ยากจน แต่ด้วยความที่ตนเองยังสามารถพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพค้าขายของสดอยู่กับบ้าน จะมีค่าเดินทางในการไปรับซื้ออาหารสดจากตลาดเพื่อนำมาขายให้กับคนในชุมชน ถือเป็นรายได้หลักอีกทางหนึ่งที่ได้รับและช่วยแบ่งเบาภาระให้กับบุตรหลานได้โดยไม่ต้องพึ่งพาบุตรหลาน จึงทำให้ทุกวันนี้รายได้หลักจึงมาจากการขายอาหารสด และพอใจกับการทำงาน กับรายได้ที่ได้รับ จึงทำให้ไม่เดือดร้อนและเป็นภาระให้กับสังคมและคนในชุมชน อีกอย่างถือเป็นความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ในสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันมีการทำงานเพื่อให้เกิดรายได้ คือการค้าขายของสด ผักสด เพื่อนำเงินที่ได้จากการค้าขายมาดูแลตนเองและภรรยา โดยส่วนตัวเป็นคนสุขภาพแข็งแรงไม่เคยเจ็บป่วยต้องเข้าพักรักษาพยาบาล ส่วนเงินที่ได้จากโครงการเบี้ยยังชีพ แม้จะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย แต่ก็ยังเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในชุมชน อีกทั้งยังทำให้รู้สึกว่าได้ถูกทอดทิ้งจากสังคม ถึงแม้จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่แบบพอกิน แต่ถ้ารู้จักพอเพียงก็ทำให้อยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุขเช่นกัน”(ประเสริฐ เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

“การที่จะปรับเปลี่ยนนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานในด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสมจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ หรือลักษณะต่างๆ ที่สำคัญของประชากรผู้สูงอายุ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ควบคู่ไปกับแนวโน้มด้านปริมาณด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุมีลักษณะแตกต่างกัน มีศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่แตกต่างกัน องค์การประกอบด้านอายุ และเพศ แนวโน้มที่เห็นได้ชัด คือ ประชากรผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยสัดส่วนของเพศหญิง จะสูงกว่าเพศชายอย่างชัดเจนสาเหตุที่ทำให้สัดส่วนของเพศหญิงมีสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากอัตราการเสียชีวิตของเพศหญิงมีต่ำกว่าเพศชาย”

(ฟัก สวิงพงษ์.2554 : สัมภาษณ์)

ในประเด็นนี้ทางเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ส่วนด้านองค์ประกอบทางการศึกษาของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีระดับการศึกษาน้อยกว่าประชากรในกลุ่มอายุอื่นๆ ประชากรผู้สูงอายุไม่รู้หนังสือ และกลุ่มประชากรสูงอายุเพศหญิงจะไม่รู้หนังสือสูงกว่าประชากรผู้สูงอายุเพศชาย ซึ่งส่วนใหญ่ประชากรผู้สูงอายุจะได้รับการศึกษาแค่ระดับประถมศึกษา หน่วยงานมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการเรียนรู้ โดยการให้ผู้สูงอายุเข้าวัดและศึกษาพระพุทธศาสนา เรียนรู้หลักคำสอนทางศาสนา เพื่อเป็นการศึกษาและให้ผู้สูงอายุได้รู้หนังสือเพิ่มมากขึ้น”

(วรนุช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ผู้สูงอายุในอนาคตจะมีสัดส่วนการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นในระดับมัธยม หรือสูงกว่าเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าในปัจจุบัน น่าจะเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลง ทักษะและความต้องการด้านต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้สภาวะทางด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และภาวะสุขภาพร่างกาย รวมถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลจะต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับความต้องการของผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดีขึ้น เช่น การบริการและสวัสดิการต่างๆ จะต้องมีคุณภาพ อาจจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับประชากรผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับคุณลักษณะทางการศึกษาของผู้สูงอายุในรุ่นต่อๆ ไปด้วย หน่วยงานถือเป็นหลักสำคัญในการผลักดันให้คุณภาพชีวิตที่ดีต่อผู้สูงอายุและคนในชุมชน”

(วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554 : สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานทำหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีศักยภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่กรมการพัฒนาชุมชนให้ความสนใจในการดำเนินงาน สนับสนุน ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในสาขาวิชาชีพต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และช่วยเหลือสังคม รวมทั้งจัดกิจกรรมฟื้นฟู ชนบทธรรมนิยมประเพณี เกี่ยวกับการยกย่องผู้สูงอายุและบุพการี เช่น วันสงกรานต์ วันแม่แห่งชาติ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

การสนับสนุนจากหน่วยงานในการขับเคลื่อนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญและการสนับสนุนให้บุตรมีความตระหนักในการดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทยบุตรนับเป็นหลักประกันสำคัญเมื่อชราภาพและบิดามารดาส่วนใหญ่ยังคงคาดหวังในการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรในยามสูงอายุ บุตรยังเป็นแหล่งสำคัญของบิดามารดาในทุกๆ ด้าน เช่น ด้าน

เศรษฐกิจ สังคม และจิตใจอีกทั้งบุตรก็ยังเป็นแหล่งรายได้หลักของบิดามารดาเมื่อเข้าสู่ยามชราภาพ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มทำให้ประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต รวมทั้งสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท ซึ่งแหล่งรายได้หลักจะมาจากบุตร ฉะนั้นทางภาครัฐจึงควรมีนโยบายในการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อจะได้มีหลักประกันที่แน่นอน ดังนั้นคาดการณ์ว่าจะรุนแรงขึ้นในปี พ.ศ. 2560 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อระบบสวัสดิการผู้สูงอายุที่จะต้องมีการเตรียมการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในอนาคต และเพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุขาดแคลนผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง ถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ถูกละเลย เพิกเฉย ได้รับการดูแลไม่ถูกต้อง และยากจนมีการกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ



**2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ** หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติ ตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

### 2.5.1 ผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ทราบถึงการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ รวมถึงการมีหลักประกันรายได้ที่แน่นอน ให้กับผู้สูงอายุได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุในชุมชน รวมถึงการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวที่ต้องพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกันรวมถึงการอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างมีความสุข กล่าวคือ ผู้สูงอายุสามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้นจากการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงทำให้ ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการมีหลักประกันรายได้ ดังนี้

“จากนโยบายของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับจำนวน 500 บาททำให้ผู้สูงอายุ เกิดความภาคภูมิใจบางเล็กน้อย แต่ก็ยังถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ซึ่ง ถือว่ายังไม่เพียงพอกับรายจ่ายของผู้สูงอายุ แต่เมื่อมีการฝึกอาชีพของทางหน่วยงานจึงทำให้ เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้นบ้างช่วยนำมาส่งเสริมกับรายจ่ายในแต่ละเดือน การฝึกอาชีพที่เน้น ความสามารถของผู้สูงอายุทำให้เกิดภูมิปัญญาของตัวเอง เช่น การถักทอ ก่อสร้าง ช่าง ไม้ หรือเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าได้นำภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่ก่อนนำมาพัฒนาปรับปรุงให้เข้ากับยุค สมัยในปัจจุบัน และได้นำความรู้มาส่งเสริมสืบทอดให้กับคนในรุ่นหลังๆ ได้นำไปใช้ต่อยอด ต่อไปได้ในอนาคตถือเป็นความภูมิใจของผู้สูงอายุที่ได้นำวิถีการใช้ชีวิตในอดีตได้นำมาสอน ลูกหลานและก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้นทำให้ทาง หน่วยงานได้เล็งเห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยการจัดให้มีการตรวจสุขภาพ ร่างกาย ให้กับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ มีการตรวจวัดความดันโลหิต ตรวจน้ำตาลในเลือด ตรวจ เบาหวาน นอกจากนี้ทางหน่วยงานได้มีการสอนและแนะนำให้คำปรึกษาในด้านการอยู่ร่วมกัน ในครอบครัว การสร้างความอบอุ่นให้กับคนในครอบครัวได้อยู่กันอย่างมีความสุข ให้ผู้สูงอายุได้ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ เช่นวันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันปีใหม่ ทุกคนใน ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเมื่อมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน จึงทำให้สังคมในชุมชนมีความรักและ สามัคคีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขต่อไป”

(ประเสริฐ เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“การเป็นผู้ให้ของตนนั้นจะแสดงออกมาในรูปแบบของการสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนให้แก่บุตรหลาน รวมถึงคนในชุมชน เมื่อได้นำมาสอนหรือแนะนำให้กับคนรุ่นหลังจะทำให้ตนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นว่าคนรุ่นหลานมาสอบถามหรือขอคำแนะนำต่างๆ โดยจะสอนให้ลูกหลานรู้จักการเรียนรู้และวิถีชีวิตของคนในอดีต สอนให้บุตรหลานได้รู้จักเล็งเห็นถึงความสำคัญทางพระพุทธศาสนา การทำบุญ เข้าวัดปฏิบัติธรรม และทำบุญในช่วงเทศกาลต่างๆ การนำภูมิปัญญาด้านการจักสานในสมัยอดีตเป็นที่นิยม ต่อมาในปัจจุบันได้เลือนหายไป เมื่อผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญาเหล่านี้มาสอนให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้วิธีการจักสานและทำให้คนในชุมชนสนใจมากขึ้นที่จะเรียนรู้การสืบสานภูมิปัญญาทำให้เกิดความรักความสามัคคีของคนในชุมชน และยังทำให้ผู้สูงอายุมีความยินดีที่จะถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชนต่อไป”

(ยง กล่องแก้ว.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“ในการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้น ทางหน่วยงานได้มีการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้ารับเบี้ยยังชีพกันทุกคน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความเลื่อมล้ำกับคนในชุมชน จะให้ผู้ใดในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการในการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ โดยให้มีการสำรวจทุกคลั่งคาเรือน หากมีผู้สูงอายุก็จะจดชื่อ และนำไปขึ้นทะเบียนไว้ ผู้สูงอายุที่ได้ขึ้นทะเบียนจะทราบว่าตนมีสิทธิในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เมื่อถึงเวลาในการลงทะเบียนผู้สูงอายุก็จะมาพร้อมกันเพื่อทำการลงทะเบียนเป็นผู้เข้ารับบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหารายชื่อตกหล่นของผู้สูงอายุในชุมชน เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ารับเบี้ยยังชีพแล้วจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจกับเงินที่ตนได้ดับ แม้จะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย ไม่พอต่อการดำรงชีพ แต่ยังถือว่าเป็นสิ่งดี ที่ทางหน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป”

(อุทัย ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นอีกว่า

“ผู้สูงอายุมีความคาดหวังที่จะได้ชีวิตที่ดีขึ้น โดยไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางด้านครอบครัว โดยจะคาดหวังที่จะให้ครอบครัวของตนเองหรือบุตรหลานเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ผู้สูงอายุยังต้องการความรักความอบอุ่นจากบุตรหลาน และหวังที่จะพึ่งพิงบุตรหลาน สำหรับบุตรหลานที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุก็ต้องการให้บุตรหลานมาอยู่ร่วมกันที่บ้าน เพื่อผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลจากบุตรบ้าง อีกทั้งผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่กับบุตรหลานยังอยากให้บุตรหลานได้มาเยี่ยมเยียนหรือส่งข่าวสารมาบ้าง

เพื่อจะได้เกิดความสุขสบายใจ ความรู้สึกที่ผู้สูงอายุมีต่อบุตรหลานนั้นรวมไปถึงความห่วงใยอยาก  
ให้บุตรหลานมีความสุขและอบอุ่นที่ได้อยู่ร่วมกันไม่เกิดความขัดแย้งกันในครอบครัว และกับคน  
ในชุมชน”

(จตุพล เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็น ว่า

“สิ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญ เช่นกัน คือ ภาวะของสุขภาพและการศึกษาของบุตร  
หลาน โดยด้านการศึกษาที่ผู้สูงอายุต่างให้ความสำคัญกับบุตรและหลานและจะให้การ  
สนับสนุนอย่างเต็มที่กำลัง สำหรับตนนั้นจะสนใจกับการได้รับฟังข่าวสารจากสื่อต่างๆ เป็นการ  
เพิ่มพูนความรู้ในทางอ้อม การมีความรู้สึกดังกล่าวนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมกรบิโภคของผู้สูงอายุ  
พยายามจะให้ตนเองปลอดภัยทางโรคร้ายและจะตระหนักถึงพิษของสารต่างๆ เช่น ยาฆ่าแมลง  
สารตะกั่วที่ปนเปื้อนมากับอาหาร และจะพยายามหลีกเลี่ยงด้านความปลอดภัยในชีวิตและ  
ทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวนั้น ดังนั้นทางหน่วยงานได้มีการพัฒนาความรู้ให้กับคนใน  
ครอบครัวและผู้สูงอายุได้รู้จักการดำเนินชีวิตในแต่ละวันให้อยู่อย่างปลอดภัยและมีวิถีชีวิตที่ดี  
เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และคนในครอบครัวจะได้โอกาสได้แสดงความรักต่อกัน”

(ปฏิพันธ์ สุกดวง.2554 : สัมภาษณ์)

ในขณะที่ผู้สูงอายุได้รับการเกื้อหนุนลักษณะต่างๆ จากหน่วยงาน ผู้สูงอายุได้ให้การ  
เกื้อหนุนแก่บุคคลในหน่วยงาน ที่สำคัญที่สุด คือ การเป็น “ร่มโพธิ์ร่มไทร” ของบุตรหลานและ  
ญาติ เป็นศูนย์รวมความผูกพัน ยึดเหนี่ยวของครอบครัว ซึ่งเท่ากับให้การเกื้อหนุนทางอารมณ์  
และจิตใจแก่บุตรหลานและเครือญาติ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังได้ช่วยเหลือบุตรหลานโดยการให้  
เงินทองหรือสิ่งของในยามที่บุตรหลานขาดแคลน แบ่งที่ดินให้ปลูกบ้านสร้างเรือน เพื่อจะได้  
ประกอบอาชีพ โดยผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากเงินสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุที่ได้รับแม้จะยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต แต่  
ยังถือได้ว่าผู้สูงอายุมีหลักประกันรายได้ นำมาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตได้บ้างเล็กน้อย แต่สิ่ง  
สำคัญคือ การได้รับความเชื่อถือและความเคารพจากบุตรหลาน และคนในชุมชน จึงทำให้เกิด  
ความภูมิใจและสภาพจิตใจที่ดีได้ การได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว บุตรหลานเป็นสิ่ง  
สำคัญของผู้สูงอายุ เพราะหากอยู่เพียงลำพังคงต้องลำบากกับการดำรงชีวิต และจากเบี่ยงชีฟ  
ที่ได้จำนวน 500 บาท คงยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ดังนั้น คงต้องพึ่งพาบุตรหลานในการ  
ดำรงชีวิต และการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชน”

(ปอง ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวถือเป็นสถาบันที่สำคัญในการอุปการะดูแลสมาชิกในครอบครัว เป็นแหล่งที่ให้ความรัก ความคุ้มครองและความมั่นคงทางจิตใจแก่สมาชิกครอบครัวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุนั้น ความต้องการการเอาใจใส่ และความรักจากครอบครัวจะมีสูงกว่ากลุ่มวัยเดียวกัน และต่างหวังว่าครอบครัวจะเป็นแหล่งพึ่งพิงแหล่งสุดท้ายในชีวิตของตน และผู้ที่ปฏิบัติงานด้านเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน โดยการสนับสนุนในการเข้ารับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ นั้น จะต้องคำนึงถึงการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะทางร่างกาย อยางใดเป็นผู้ที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ความรู้ การเตรียมการประกันรายได้ ประกันการเจ็บป่วย ประกันสุขภาพ รวมทั้งหลักประกันด้านที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ ค่อยข้างดีนั้น ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้เข้าสู่สภาวะการพึ่งพาตนเองแล้ว ย่อมสามารถจัดหาบริการต่าง ๆ เพื่อตนเองได้อย่างเหมาะสม การกำหนดมาตรฐานของการบริการให้มีคุณภาพเหมาะสมกับผู้สูงอายุและบรรณงค์ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อาจจะมีปัญหาทางด้านร่างกาย และอื่น ๆ เป็นกลุ่มของหน่วยงานที่จะต้องให้บริการและความสนใจเป็นพิเศษในการให้บริการ และผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งพิงและขาดผู้อุปการะอย่างรุนแรงนั้น หน่วยงานต้องมีมาตรการการดูแลอย่างใกล้ชิดมากขึ้นกว่าเดิม สิ่งสำคัญในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการนั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุข โดยการสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่โดยการส่งเสริมให้มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวได้นั้น จะต้องมีการให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาดัง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุลดภาวะความกดดันทางจิตใจ และภาวะการบีบรัดจากปัญหาต่าง ๆ

การให้บริการกับผู้สูงอายุในชุมชนนั้น นอกจากหน่วยงานต่าง ๆ จะมีส่วนในการนำบริการเข้าไปแล้ว ประชาชนในชุมชนยังมีบทบาทต่อการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุแตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้นำชุมชนจะต้องเป็นแกนนำในการวางแผนและดำเนินการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการให้การดูแลและบริการผู้สูงอายุทั้งในระดับภายในชุมชนและระหว่างชุมชน หรือระหว่างชุมชนกับองค์กร กลุ่มคนหนุ่มสาวก็เป็นกำลังสำคัญทางด้านกำลังกาย กำลังความคิด และสติปัญญา ในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการช่วยเหลือกำหนดแนวทางและสะท้อนความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุในอนาคตด้วยเช่นกัน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ มีประสบการณ์ ความรู้และความชำนาญที่สามารถถ่ายทอดหรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อคนในชุมชน และต่อผู้สูงอายุด้วยกันเอง จะได้ทำให้คนในชุมชนและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ก่อเกิดความสุขได้ต่อไป



**ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพอเพียงของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ**

### 3.1 บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“เงินที่ผู้สูงอายุได้รับยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน อยากให้ทางภาครัฐได้มีการเพิ่มจำนวนเงินให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ไม่มีที่พึ่งพิงได้นำเงินส่วนนี้ไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ถึงแม้จะเป็นเงินที่ไม่มากนักแต่ก็ดีกว่าไม่มีเงินมาใช้จ่าย ผู้สูงอายุมีความต้องการเงินเพื่อไปจุนเจือครอบครัว และการอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชนทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในการอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างมีความสุข”

(จตุพล เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะทางในการเดินทางเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ**

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่มีอุปสรรคในการเข้ามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพราะมีลูกหลานพามารับเบี้ยยังชีพอยู่แล้ว และส่วนใหญ่บ้านของผู้สูงอายุจะอยู่ใกล้กับที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้น เวลาเข้ามารับเบี้ยยังชีพก็จะมาได้ด้วยตนเอง หรือไม่ก็ให้ลูกหลานพามารับ เพื่อจะได้พบปะเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน และมีการพูดคุยถามถึงทุกข์สุขของกันและกันทำให้ผู้สูงอายุไม่เกิดภาวะเครียด และมีความสุขที่ได้มาพบปะพูดคุยกัน”

(ปฏิพันธ์ สุกด้วง.2554 : สัมภาษณ์)

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการดูแลจากหน่วยงาน**

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ผู้สูงอายุในชุมชนจะมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกาย ไปตามวัยของความชราภาพจึงมีความต้องการอยากให้ทางหน่วยงานได้เข้ามาดูแลในเรื่องการให้บริการด้านสุขภาพ โดยทางหน่วยงานได้ร่วมมือกับทางสถานีอนามัย ได้จัดให้มีการแนะนำอบรมผู้สูงอายุให้เข้ารับการรักษาเบื้องต้น เช่น การตรวจวัดสายตา การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจน้ำตาลในเลือด

ตรวจเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งทางหน่วยงานได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในการได้รับการดูแลเอาใจใส่ของสุขภาพร่างกาย รวมถึงการอยู่ร่วมกันในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว และอาหารการกิน ซึ่งทั้งหมดนี้ทางหน่วยงานได้มีการตรวจสอบและดูแลอย่างทั่วถึงกับผู้สูงอายุอยู่แล้ว”

(ประทีป รักคุณ.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุบางครั้งอาจจะมีค่าในเรื่องของเงินที่ได้นำมาให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเงินที่ได้มานั้นก็ต้องรอนุ้มัติจากทางภาคส่วนกลาง ซึ่งในระยะเวลาอาจจะมีการล่าช้าไปบ้าง แต่ทางหน่วยงานก็มีการแจ้งให้ทางผู้สูงอายุได้ทราบอยู่อย่างสม่ำเสมอ และผู้สูงอายุก็จะทราบถึงกระบวนการในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็จะทราบถึงการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ล่าช้านั้นด้วยว่าเกิดจากสาเหตุใด จึงทำให้ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชนยอมรับได้ และไม่เกิดปัญหา แต่จะเป็นส่วนน้อยมากในกรณีนี้ที่จะเกิดความล่าช้า”

(นุชรี ปู่จันทร์.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปรับปรุงด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในด้านของงบประมาณที่มาสนับสนุนยังมีน้อยมาก ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนที่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร ค่ากับข้าว เงินทำบุญ ประกอบอาชีพฯ ต่างๆ ล้วนแล้วแต่ต้องใช้เงินทั้งสิ้น จึงอยากให้มึงบมาสนับสนุนในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อาจจะเป็นในเรื่องการมอบสิ่งของ หรือเงินสนับสนุนการประกอบอาชีพ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้”

(วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554 : สัมภาษณ์)

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

จากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า

“ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่อยากนำเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปให้กับผู้สูงอายุเอง เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุกับการใช้ชีวิตในแต่ละวัน อีกทั้งยังทำให้มีความรู้สึกสนิทสนมกันและคุ้นเคยกันมากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ ได้ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความไว้วางใจจะสามารถจะมาปรึกษาและพูดคุย กับสภาพปัญหาที่พบ หากเจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงปัญหาของผู้สูงอายุเองนั้นก็ทำให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุแต่ละคนได้อีกด้วย เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงองค์กรและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม”

(วรนุช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)



**จากการสัมภาษณ์บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุสามารถวิเคราะห์  
เนื้อหาได้ดังตาราง**

ตาราง 39 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงการให้บริการ  
การจ่ายสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ดังตาราง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b><u>ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี่ยงชีพผู้สูงอายุคือปัญหาใดบ้าง</u></b>		
เงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	8	88.9
<b><u>ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุหรือไม่</u></b>		
เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน	3	33.3
เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครพามารับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ	1	11.1
ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน	3	33.3
ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีลูก / หลานพามารับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ	4	44.4
<b><u>ท่านต้องการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี่ยงชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลผู้สูงอายุในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
ดูแลเรื่องสุขภาพการได้รับการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	7	77.8
ดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว	4	44.4
ดูแลเรื่องการบริหารโภชนาการที่มีคุณค่าทางร่างกาย	4	44.4
<b><u>หน่วยงานที่จ่ายเบี่ยงชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี่ยงชีพผู้สูงอายุกับท่านในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
คุณสมบัติผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ	6	66.7
การจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท	6	66.7

ตาราง 39 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	5	55.6
ระยะเวลาของการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	4	44.4
<b><u>ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำนประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
มีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	2	22.2
หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	1	11.1
<b><u>นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สนับสนุนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	2	22.2
ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความรู้ความสามารถ	1	11.1
งบที่มีการสนับสนุนไม่เพียงพอกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	5	55.6
การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ	2	22.2
<b><u>ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพควรเป็นอย่างไร</u></b>		
ผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตัวเอง	2	22.2
เจ้าหน้าที่นำมามอบให้เอง	6	66.7
มอบให้ บุตร หลานไปรับแทน	3	33.3

จากตาราง 39 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า

1. ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือปัญหาใด

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าเงินที่ได้รับจากสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีอัตราการแสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 88.9

2. ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ระยะทางในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีลูก หลานพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 33.3 เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 11.1

3. ท่านต้องการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลท่านในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้ทางหน่วยงานเข้ามาดูแล เรื่องสุขภาพการได้รับการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมา การได้รับความดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว คิดเป็น 44.4 และ ต้องการให้ดูแลเรื่องการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางร่างกาย คิดเป็น 44.4

4. หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับท่านในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานได้ให้ความรู้ในเรื่องเบี้ยยังชีพกับผู้สูงอายุ คือคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมา เป็นเรื่องการจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.7 ส่วนขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จะคิดเป็นร้อยละ 55.6 และระยะเวลาของการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 44.4

5. ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ท่านประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่พบมากที่สุดคือ มีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.2 รองลงมา จะเป็น หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 11.1

6. นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ควรมีการปรับปรุงมากที่สุดจะเป็นเรื่อง งบที่มีการสนับสนุนยังไม่เพียงพอกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จะคิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา คือการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.2 ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สนับสนุนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.2 และ ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความรู้และความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 11.1

## 7. ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ควรเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ โดยส่วนใหญ่อยากให้งานที่นำมามอบให้เอง คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมา ต้องการให้มอบให้ บุตร หรือหลานไปรับแทน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ ผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 22.2

### 3.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

#### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพอเพียงของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ความพอเพียงของเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ หากกลับไปมองตามรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ได้รับแล้ว จะเห็นได้ว่ารายจ่ายสูงกว่าเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับในแต่ละเดือนมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ผู้สูงอายุจึงต้องหารายได้จากแหล่งอื่นๆ เพิ่มเติมด้วย จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจึงได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเงิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความต้องการเงินเป็นหลัก และผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าเงินเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนได้ ผู้สูงอายุที่ยากไร้จะให้ความสำคัญกับจำนวนเงินที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแม้ว่าจะน้อยแต่ก็รู้สึกมีความภาคภูมิใจที่ทางภาครัฐไม่ทอดทิ้งและได้รับการดูแลเอาใจใส่ ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีภาระมากในการดูแลผู้สูงอายุแต่ผู้สูงอายุก็ดีใจที่ได้มีโครงการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุได้อยู่อย่างมีความสุข แม้จะเป็นเงินที่น้อยแต่ก็รู้สึกดีใจ”

(ประเสริฐ เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“เบี้ยยังชีพเป็นความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่ยากจน มีความเดือดร้อน ไม่มีบุตรหลานเลี้ยงดู หากไม่มีสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต้องมีความยากลำบากมากอาจจะต้องอาศัยเพื่อนบ้านในการดูแล อาจจะต้องอดมื้อกินมื้อ หรือไม่มีที่พึ่งพิง และต้องอยู่อย่างยากลำบาก สำหรับตนแล้วเบี้ยยังชีพถือเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต ความจริงเบี้ยยังชีพอาจจะเงินที่ไม่มาก แต่ถ้าได้รับในลักษณะของการซื้อสิ่งของให้บางส่วนแต่ผู้สูงอายุ ก็คงจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความต้องการที่ดีขึ้น อาจจะเป็นข้าวสารอาหารแห้ง สิ่งเหล่านี้ผู้สูงอายุก็เกิดความภาคภูมิใจแล้ว”

(บุญยัง ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะทางในการเดินทางเข้ารับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การเดินทางไปรับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุนั้นโดยส่วนใหญ่ไม่มีอุปสรรคในการเดินทาง เพราะมีลูก หลาน พาไปรับเบี่ยงชีพอยู่แล้ว ทางหน่วยงานก็ได้กำหนดให้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนเป็นวันที่ผู้สูงอายุต้องไปรับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางไปเองได้ ก็จะให้ลูก พาไป หรืออาจจะมอบให้ลูกหลานไปรับแทน”

(สว่าง ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า

“ความจริงการเดินทางไปรับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุบางรายมีบ้านใกล้กับที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน จึงไม่มีปัญหาของการเดินทางไปรับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากบ้านอยู่ใกล้ๆ กัน แต่มีผู้สูงอายุบางรายที่อาจจะต้องให้ลูกหลานพามารับ แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเดินทาง

(โชติ เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการดูแลจากหน่วยงาน

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ผู้สูงอายุมักจะประสบกับปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม การให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายถือเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุทุกคนที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว การบริการด้านสุขภาพอนามัย เช่น บริการคลินิกผู้สูงอายุ บริการอาสาสมัครสาธารณสุข บริการส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย บริการฟื้นฟูสุขภาพด้านกายภาพบำบัด บริการบัตรสุขภาพ รักษาพยาบาลฟรี นั้นเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด เพราะหากไม่มีบริการเหล่านี้แล้ว ผู้สูงอายุที่ยากจน ไร้ที่พึ่งพิงคงไม่โอกาสได้รับการบริการ ดังนั้นจึงอยากให้หน่วยงานให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุให้มากกว่าเดิม”

(ไทย ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอีกว่า

“การได้รับความดูแลเรื่องสุขภาพเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องการ รวมไปถึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในครอบครัว หรือจะเป็นการได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ นั้น ผู้สูงอายุก็จะให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน และหน่วยงานได้เข้ามามีบทบาท เช่น สถานีอนามัยได้เข้ามาแนะนำ



ในด้านารดูแลสุขภาพ และการเป็นอยู่ในครอบครัว รวมถึงการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักอยู่แล้วด้วยความเคยชินกับในอดีต ที่ต้องนำผักมาปรุงอาหาร จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่ค่อยเจ็บป่วยหรือต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลบ่อยๆ

(ใจ ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยงานให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“หน่วยงานได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกคน และมีสิทธิเท่าเทียมกัน และขั้นตอนในการรับเบี้ยยังชีพจะมีเจ้าหน้าที่คอยประกาศจากเสียงตามสายอยู่เสมอรวมถึงกำหนดวันเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนเข้าไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้จากที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน”

(เจริญ บุญประเสริฐ.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“เจ้าหน้าที่จะคอยแนะนำและมีการประชุมเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบของหน่วยงาน กำหนดไว้ จึงได้แนะนำและให้ความรู้ด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถ้าหากผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถเข้าประชุมรับฟังได้ก็จะมีบุตร หลานเข้าไปรับฟังและมาอธิบายให้กับผู้สูงอายุทราบอีกครั้ง สิทธิการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท รวมถึงขั้นตอนการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและวันเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงมีการกำหนดไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดของผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน”

(พูน พูลศิลป์.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ในบางครั้งที่การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอาจมีความล่าช้า มีการเลื่อนวันจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่ทางหน่วยงานจะมีการแจ้งให้รับฟังก่อนล่วงหน้าว่าจะมีการล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเนื่องจากสาเหตุใด ดังนั้น ผู้สูงอายุทุกคนจะมีความเข้าใจในสภาพปัญหาดังกล่าว และสามารถยอมรับได้จากปัญหาของการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ล่าช้านั้น”

(ละเอียด ผิวอ่อน.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปรับปรุงด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับคิดว่างบที่มาสนับสนุนในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในขณะนี้ จึงอยากให้ทางภาครัฐได้มีการสนับสนุนงบประมาณโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน”

(พุก ไพฑูรย์.2554 : สัมภาษณ์)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ความต้องการของผู้สูงอายุ อยากจะให้ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานนำเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมามอบให้กับผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเดินทางไปรับเบี้ยยังชีพ เพราะผู้สูงอายุบางรายมีความยากลำบากในการเดินทางไปรับ จะด้วยสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอ โรคประจำตัว หากมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้ก็จะเป็นการดีกว่าที่จะต้องเดินทางไปรับด้วยตนเอง”

(ไม้ ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

“หากมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้ถึงบ้านก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีความคุ้นเคย และมีสัมพันธภาพที่ดีกับเจ้าหน้าที่ด้วย และทำให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของผู้สูงอายุใน

การดำรงชีวิตในแต่ละวัน และทำให้ผู้สูงอายุกลัวที่จะพูดคุย และขอคำปรึกษาเวลามีปัญหาเกิดขึ้นในชีวิต ได้บ้างไม่มากก็น้อย อีกทั้งยังทำให้อบอุ่นใจอีกด้วย”

(จ้อย โชติช่วง.2554 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสามารถวิเคราะห์เนื้อหาได้ดังตาราง

**วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ**

**ตาราง 40** การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงการให้บริการ การจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b><u>ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคือปัญหาใดบ้าง</u></b>		
เงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	12	60.0
หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่	1	5.0
ผู้สูงอายุไม่มีความรู้เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	2	10.0
ระยะเวลาในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่สม่ำเสมอ	1	5.0
<b><u>ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่</u></b>		
เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน	4	20.0
เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	4	20.0
ไม่เป็นอุปสรรคเพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน	2	10.0
ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีลูก / หลานพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	5	25.0

ตาราง 40 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b><u>กำหนดการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลผู้สูงอายุในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
ดูแลเรื่องสุขภาพการได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	11	55.0
ดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว	6	30.0
ดูแลเรื่องการบริหารจัดการอาหารที่มีคุณค่าทางร่างกาย	8	40.0
<b><u>หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับท่านในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
คุณสมบัติผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	10	50.0
การจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 500 บาท	10	50.0
ขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	6	30.0
ระยะเวลาของการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	8	40.0
<b><u>ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ท่านประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
มีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	7	35.0
เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน	1	5.0
หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	1	5.0
หน่วยงานไม่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	1	5.0
<b><u>นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง</u></b>		
ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความรู้ความสามารถ	3	15.0

ตาราง 40 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
งบที่มีการสนับสนุนไม่เพียงพอกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	5	25.0
ความผิดพลาดที่เกิดจากหน่วยงานอื่นเนื่องมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อน	2	10.0
การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ	3	15.0
<b>ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพควรเป็นอย่างไร</b>		
ผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตัวเอง	6	30.0
เจ้าหน้าที่นำมามอบให้	10	50.0
มอบให้ บุตร หลานไปรับแทน	2	10.0
ผ่านบัญชีธนาคารของผู้สูงอายุ	4	20.0

จากตาราง 40 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือปัญหาใด

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า เงินที่ผู้สูงอายุได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จำนวน 12 คน มีอัตราร้อยละ 60 รองลงมา ผู้สูงอายุไม่มีความรู้เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10 หน่วยงานไม่ได้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5 และระยะเวลาในการจ่ายเบี้ยยังชีพไม่สม่ำเสมอ จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5

2. ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มารับเบี้ยยังชีพไม่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง เพราะมีลูก / หลานพาไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 รองลงมา เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน มีจำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20 เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20 และ ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10

3. ท่านต้องการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลท่านในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้หน่วยงานดูแลในเรื่องของสุขภาพการได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 11 มีอัตราร้อยละ 55 รองลงมาอยากให้อุดูแลเรื่องการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางร่างกาย จำนวน 8 คน มีอัตราร้อยละ 40 และต้องการให้อุดูแลเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว จำนวน 6 คน มีอัตราร้อยละ 30

4. หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานได้ให้ความรู้ในเรื่องการจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท มีทั้งหมด 10 คน มีอัตราร้อยละ 50 เช่นเดียวกับเรื่องของคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีจำนวน 10 คน มีอัตราร้อยละ 50 รองลงมาจะเป็นเรื่องระยะเวลาของการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 8 คน มีอัตราร้อยละ 40 และ ขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน มีอัตราร้อยละ 30

5. ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ท่านประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะมีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 7 คน มีอัตราร้อยละ 35 รองลงมาเกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5 เช่นเดียวกับ หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5 และ หน่วยงานไม่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน มีอัตราร้อยละ 5

6. นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรมีการปรับปรุงในเรื่อง การมีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนยังไม่เพียงพอกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน มีอัตราร้อยละ 25 รองลงมา ต้องการให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความรู้และความสามารถ จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 เช่นเดียวกับ การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน มีอัตราร้อยละ 15 และ ความผิดพลาดที่เกิดจากหน่วยงานอันเนื่องมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนกัน จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10

7. ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ควรเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า จากโครงการเบี้ยยังชีพในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความต้องการคือ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้ทางเจ้าหน้าที่นำมามอบให้เอง จำนวน 10 คน มีอัตราร้อยละ 50 รองลงมา คือการเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตัวเอง มีจำนวน 6 คน มีอัตรา ร้อยละ 30 อยากให้มีการผ่านเข้าบัญชีธนาคาร จำนวน 4 คน มีอัตราร้อยละ 20 และอยากมอบให้บุตร หลานไปรับแทน จำนวน 2 คน มีอัตราร้อยละ 10



## บทที่ 6

### บทสรุป และอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ศึกษาการประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข การจ่ายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้แยกทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย โดยแบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 3 ส่วน

**ส่วนที่หนึ่ง** ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยแยกทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยการพิจารณาเลือกแบบเจาะจง ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ

1.2 ข้อมูลเบื้องต้นของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ)

**ส่วนที่สอง** การประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ แนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของไทเลอร์ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยแยกทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยพิจารณาเลือกแบบเจาะจง โดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

2.1.1 การสร้างหลักประกันรายได้

2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

2.2.1 การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ

2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี่ยง การนำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี่ยงมาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย

2.3.1 ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

2.4 ประเมินวิธีเอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

2.4.1 บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ



2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ

### 2.5.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

**ส่วนที่สาม** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยแยกทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยพิจารณาเลือกแบบเจาะจง ดังต่อไปนี้

- 3.1 ปัญหาที่เกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.2 ระยะเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากหน่วยงาน
- 3.4 หน่วยงานใดให้ความรู้ ด้านสวัสดิการโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.5 ปัญหาในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.6 การปรับปรุงโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.7 จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ลักษณะการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ



## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

### **ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ**

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา การทำงาน (อาชีพ) รายได้ประจำ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และค่าใช้จ่าย ค่าอาหารค่ากับข้าว ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำบุญ ค่าพาหนะเดินทาง ให้หลาน ค่าประกอบอาชีพซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ในการสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้จะสรุปถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า

#### **1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ**

##### 1.1.1 เพศ

ความชัดเจนด้านเพศของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนในส่วนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

##### 1.1.2 อายุ

ความชัดเจนด้านอายุของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จะมีความชัดเจนทางด้านอายุของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพโดยส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ระหว่าง 65 – 69 ปี

##### 1.1.3 สถานภาพการสมรส

ความชัดเจนด้านสถานภาพการสมรสของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จะมีความชัดเจน โดยส่วนใหญ่สถานภาพการสมรสของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะอยู่ร่วมกับคู่สมรส

##### 1.1.4 ระดับการศึกษา

ความชัดเจนด้านระดับการศึกษาของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนทางด้านระดับการศึกษา โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีระดับการศึกษาอยู่ที่ชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเพศชายจะได้รับโอกาสทางการศึกษาชั้นสูงกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง ในส่วนของผู้สูงอายุที่รู้หนังสือนั้นจะไปศึกษาพระธรรมคำสอนทางศาสนาในวัด จึงทำให้อ่านหนังสือได้บ้างเล็กน้อย

##### 1.1.5 การทำงาน (อาชีพ)

ความชัดเจนด้านการทำงาน (อาชีพ)ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนด้านการทำงานโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจะไม่ได้ทำงานประกอบอาชีพ แต่มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวนน้อยที่มีอาชีพรับจ้าง หรืออาจจะรับจ้างทำงานอยู่กับบ้าน เนื่องจากภาวะร่างกายที่ไม่อำนวยในการเดินทางไปทำงานประกอบอาชีพในที่ห่างไกล

##### 1.1.6 รายได้ประจำของผู้สูงอายุ

ความชัดเจนด้านรายได้ประจำของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนด้านรายได้ประจำโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีรายได้จากลูกหลานให้ เนื่องจากภาวะของวัยชราภาพจึงทำให้ไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น และจะมีผู้สูงอายุที่มีรายได้ประจำจากการเกษตรปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ซึ่งทำให้สามารถนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้บ้างเล็กน้อย เพื่อไม่ให้เป็นการของลูกหลานมากนัก

#### 1.1.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุ

ความชัดเจนของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนด้านรายได้โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 500 บาท เนื่องมาจากไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น และไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้ จึงทำให้มีรายได้เพียงเล็กน้อยจากการที่ลูกหลานให้เท่านั้น

#### 1.1.8 ระยะเวลาในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ความชัดเจนของระยะเวลาในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจน โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้นจะอยู่ระหว่าง 2 – 4 ปี และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังเป็นรายได้หลักของผู้สูงอายุที่ได้รับ เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

#### 1.1.9 รายได้ทั้งหมดรวมถึงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องต่อไปนี้

1) ค่าอาหารและค่ากับข้าว มีความชัดเจนในด้านค่าใช้จ่ายค่าอาหารและค่ากับข้าว ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 500 บาท อันเนื่องมาจากการไม่มีรายได้จึงทำให้ค่าใช้จ่ายค่าอาหารและค่ากับข้าวจึงต้องมีความประหยัดมากเพื่อให้สมดุลกับรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือน

2) ค่ารักษาพยาบาล มีความชัดเจนในด้านค่ารักษาพยาบาล โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะไม่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เนื่องจากการได้รับความดูแลจากทางภาครัฐหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดูแล เช่นสถานเอนามัยหมู่บ้าน จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่มีปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาล

3) ค่าทำบุญ มีความชัดเจนในด้านค่าทำบุญ โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะมีค่าทำบุญอยู่ระหว่าง 101 – 500 บาท ถึงแม้เงินที่ได้รับมานั้นจะเพียงเล็กน้อยแต่ผู้สูงอายุก็ต้องมีรายจ่ายในการทำบุญ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำบุญบ้างเล็กๆ น้อยๆ ในช่วงของวาระสุดท้ายของชีวิต การทำบุญสำหรับผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญต่อภาวะจิตใจของผู้สูงอายุอีกด้วย

4) ค่าพาหนะเดินทาง มีความชัดเจนในด้านค่าพาหนะเดินทาง ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะไม่มีค่าพาหนะเดินทาง เนื่องจากสภาพร่างกายที่อ่อนแอ และไม่สามารถเดินทางไปมาสะดวก จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่มีค่าพาหนะในการต้องเดินทางไปในที่ต่างๆ หรือหากจะต้องเดินทางก็จะมีบุตร หลาน พาไป หรือขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน บ้างในบางครั้งบางโอกาส

5) ให้หลาน มีความชัดเจนในด้านเงินที่ต้องให้หลานๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่จะต้องให้หลานๆ เนื่องจากรายได้ที่ได้มาไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่จะให้หลานๆ นั้นก็จะไม่มีเช่นกัน แต่มีส่วนน้อยที่ยังมีให้บ้าง เพื่อความสบายใจ และมีความอบอุ่นที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวได้บ้าง

6) ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช มีความชัดเจนโดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะไม่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ซื้อปุ๋ย หรือเมล็ดพันธุ์พืช เนื่องจาก ผู้สูงอายุไม่มีกำลังในการประกอบอาชีพต่างๆ ได้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ก็น้อยก็ยังคงต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองโดยมีอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม ขณะเดียวกันมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งทำงานช่วยครอบครัวแต่ไม่มีรายได้ คือ ฝ้าบ้านและทำงานบ้าน ภาระสำคัญของผู้สูงอายุคือ การเลี้ยงหลาน รวมถึงยังมีปัญหาผู้สูงอายุยากจนบางส่วนใช้ชีวิตเร่ร่อน มีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ยังชีพโดยการขอทานรายได้ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะได้อาจมาจากลูกหลานให้เป็นแหล่งรายได้หลัก ส่วนผู้สูงอายุที่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายจะต้องทำการเกษตรเพื่อให้มีรายได้นอกเหนือจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้จ่ายภายในครอบครัว

## 1.2 ข้อมูลเบื้องต้นของบุคลากร (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

### 1.2.1 เพศ

ความชัดเจนด้านเพศของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนโดยส่วนใหญ่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

### 1.2.2 อายุ

ความชัดเจน ของบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนด้านอายุของบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง อายุไม่เกิน 30 ปี และช่วงระหว่างอายุ 30 – 34 ปี

### 1.2.3 สถานภาพการสมรส

ความชัดเจน ด้านสถานภาพสมรส มีความชัดเจน โดยส่วนใหญ่สถานภาพการสมรสของบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะอยู่กับคู่สมรส

### 1.2.4 ระดับการศึกษา

ความชัดเจน ด้านระดับการศึกษาของบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี

### 1.2.5 ตำแหน่ง

ความชัดเจน ด้านตำแหน่งของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปฏิบัติการ เกือบทั้งหมดของบุคลากรที่มีในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น

### 1.2.6 ลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ

ความชัดเจน ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุจะเป็นในระดับท้องถิ่น

### 1.2.7 ประสิทธิภาพการทำงานในชุมชน

ความชัดเจน ด้านประสิทธิภาพการทำงานในชุมชน โดยส่วนใหญ่บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุเคยมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาชุมชน ทำให้ได้เข้าถึงกลุ่มคนในชุมชนมากขึ้นและเรียนรู้การดำรงชีวิตของคนในชุมชน

### 1.2.8 อายุราชการของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพ

ความชัดเจน ด้านอายุราชการของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้อยกว่า 4 ปี

### 1.2.9 ประสิทธิภาพทำงานด้านเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ

ความชัดเจนของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ประสิทธิภาพทำงานจะอยู่ในช่วงน้อยกว่า 2 ปี

### 1.2.10 อัตราเงินเดือนของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ

ความชัดเจนอัตราเงินเดือนของบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ เปรียบเทียบกับข้อมูลของ จปฐ. ปี พ.ศ. 2553 นั้น จะเห็นว่า มีความสอดคล้องกันกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุและบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

**ส่วนที่ 2** การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของไทเลอร์ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยแยกทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยพิจารณาเลือกแบบเจาะจง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินเป้าหมาย หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้
2. ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง
3. ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนารายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนารายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯมาทำบัญชีรายชื่อ การนารายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่เปิดเผย
4. ประเมินวิธีเอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพฯตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในการสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้จะสรุปผลถึงการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ มีข้อค้นพบ ดังนี้

**2.1 ประเมินเป้าหมาย** หมายถึง เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

#### 2.1.1 การสร้างหลักประกันรายได้

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า ความชัดเจนทางด้านเนื้อหาของการสร้างหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความชัดเจนมากเกี่ยวกับความต้องการหลักประกันรายได้ในยามแก่ชรา เนื่องจากเจตคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการสร้างหลักประกันรายได้นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการยังชีพและการดำรงชีวิตในแต่ละวัน อีกทั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความยากจนรวมไปถึงไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่ การมีหลักประกันรายได้ที่แน่นอนให้กับผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกิดความภาคภูมิใจ ที่ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวและคนในชุมชนได้อย่างมีความสุข หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุโดยทางภาครัฐได้มีสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในหลักความเป็นจริงยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ที่มีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่นการแนะนำอาชีพ การสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุมีอาชีพตามความสามารถของตน ซึ่งสามารถทำงานและพึ่งพาตนเอง มีสภาพชีวิตที่ดี

ขึ้นจากเดิม และสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุที่ว่า “รายได้จากเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีกินมีใช้เพิ่มขึ้นเล็กๆ น้อยๆ พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ แม้ว่ารายได้ที่ได้มาจะไม่มากมายนัก แต่ก็ยังดีกว่าที่จะทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน เมื่อมีเงินเข้ามาสนับสนุนจึงทำให้ความสามารถในการใช้จ่าย และความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันดีขึ้นบ้างรวมไปถึงทำให้เกิดคุณค่ามากขึ้น คือการได้รับเกียรติจากคนในชุมชนและสามารถอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชน และสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุเกิดความดีใจ ถึงแม้จะเป็นเงินเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็ทำให้สามารถมีกิน ไม่อดมื้อ กินมื้อ มีกินมีใช้” (โชติ เสนอใจ.2554: สัมภาษณ์) เจ้าหน้าที่ได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ ที่ว่า “ด้านการทำงาน รายได้ และเศรษฐกิจ ก็ยังถือว่าเป็นแหล่งสำคัญของผู้สูงอายุรองจากบุตร โดยผู้สูงอายุที่อยู่ตามชนบทจะทำงานมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองหลวง ผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทโดยส่วนใหญ่จะทำงานด้านเกษตรกรรม การที่ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน มีรายได้ต่ำ และมีทรัพย์สินและเงินที่ออมไม่มาก ไม่มีหลักประกันรายได้ยามชราภาพ จึงทำให้ผู้สูงอายุไทยตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี หรือยากจน” (วรรณช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)

การสงเคราะห์เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังคงเป็นรูปแบบสวัสดิการที่มีความจำเป็นอย่างมากและยังเป็นความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่เดือดร้อน ซึ่งการสงเคราะห์เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุแก่ผู้สูงอายุสามารถทำให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ และขาดที่พึ่งพิง ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ควรเพิ่มจำนวนเงินเบี่ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้มีความเพียงพอแก่การยังชีพของผู้สูงอายุ การได้รับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุมีผลกระทบทางร่างกายที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเงินใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่ายา ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าพาหนะเดินทาง ทางด้านของจิตใจผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะตอบตรงกันว่า เงินเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับทำให้ผู้สูงอายุสามารถมีเงินใช้จ่ายทำบุญ โดยมีน้อยก็ทำน้อย ซึ่งถือเป็นความสุขทางใจของผู้สูงอายุที่ได้ทำบุญทำกุศล นอกจากนั้นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่า มีความสำคัญ ในด้านสังคม เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ญาติพี่น้อง คนในชุมชน หันมาเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุที่ยากลำบากมากขึ้น และผู้สูงอายุยังมีเงินไปซื้อของนำไปใส่บาตรและร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชน หรือทางวัดจัดขึ้นได้อย่างมีความสุขกายสบายใจ

## 2.2 ประเมินจุดประสงค์ หมายถึง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

### 2.2.1 การมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเอง ของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า ความชัดเจนทางด้านเนื้อหาของการมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเองได้ของผู้สูงอายุ ความชัดเจนทางด้านเนื้อหาของการมีอาชีพ และการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้นหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้มีการพัฒนาการสอนอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามความถนัดของผู้สูงอายุแต่ละคน รวมถึงการพาผู้สูงอายุไปดูงานในสถานที่ต่างๆ ภายนอกชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุนำมาใช้ในการดำรงชีวิต และยังทำให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะพูดคุยกันมากขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่เกิดช่องว่างระหว่างบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและตัวของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เมื่อมีการฝึกอาชีพ เช่น การแนะนำให้ผู้สูงอายุนำความรู้ที่ตนมีมาเป็นภูมิปัญญาให้กับคนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ ถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชน เรียนรู้วิถีการใช้ชีวิตในอดีต เพื่อไม่ให้คนรุ่นหลังลืมสิ่งเหล่านี้ไป

จากการที่ผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญาของตน ที่มีความสามารถที่แตกต่างกันออกมาสอนให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ผู้สูงอายุต่างเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีการสืบสาน สืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ให้กับคนรุ่นหลังได้รับรู้ และทำให้ลูกหลาน เกิดความรู้สึกว่าผู้สูงอายุเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้กับ คนในครอบครัว และสามารถทำให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัว รวมถึงคนในชุมชนได้อย่างมีความสุข แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ผู้สูงอายุบางรายมีปัญหาในด้านสุขภาพร่างกายที่ไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้จึงทำให้ต้องอยู่กับบ้านและเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับร่างกายที่มีปัญหา แต่ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้ประกอบอาชีพอยู่กับบ้าน เช่น รับจ้างผูกผ้าเช็ดเท้า เลี้ยงหลาน ซึ่งก็เป็นอีกทางที่ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้อีกทางหนึ่ง ทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันที่ว่า “หน่วยงานถือเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ ดังนั้นภาครัฐจะต้องมีการสนับสนุนให้หน่วยงานในชุมชนมีพัฒนาเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนด้วย เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า หรืออาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยการนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้หลักการการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุกับคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถพึ่งพากันได้” (อุทัย ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์) จากการสัมภาษณ์ประเด็นด้านการประเมินจุดประสงค์ คือ ในเชิงพฤติกรรม ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ



2.3 ประเมินกำหนดขั้นตอนกิจกรรม หมายถึง เป็นการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำรายชื่อเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯ การนำ รายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยฯมาทำบัญชีรายชื่อ การนำรายชื่อผู้มีสิทธิปิดประกาศไว้ที่ เปิดเผย

### 2.3.1 ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า การพิจารณาในการคัดเลือกผู้สูงอายุ นั้น ต้องมี การพิจารณาตามหลักการระเบียบของกระทรวงมหาดไทย เกณฑ์การคัดเลือกเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน

ในเบื้องต้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการคัดเลือก เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแต่ในช่วงหลัง องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ พิจารณาและจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้ใช้หลักการพิจารณา ตาม ระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์และประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน และในหมู่บ้าน และพยายามให้เป็นไปตามระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์ที่ถ่ายโอนลงมาให้ โดยจะให้มีการจัดให้มีการลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุรายใหม่ที่ยังไม่เคย ลงทะเบียนมาก่อนหรือผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนไปตรวจสอบตามหมู่บ้านหากมีผู้สูงอายุภายในบ้าน แต่ละหลังก็จะทำการจัดบันทึกชื่อของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุจะต้องเป็นผู้มีอายุครบหกสิบปี บริบูรณ์ขึ้นไปและเป็นไปตามในบังคับประมวล พ.ศ. 2555 โดยเป็นผู้เกิดก่อน 1 ตุลาคม พ.ศ. 2494 สำหรับในกรณีที่ในทะเบียนราษฎรไม่ปรากฏวันที่ เดือนเกิด ให้ถือว่าบุคคลนั้นเกิดในวันที่ 1 มกราคมของปีนั้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน
- 3) มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของ รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ บำนาญพิเศษ หรือเงิน อื่นในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ ยกเว้นผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ตามระเบียบของ กระทรวงมหาดไทย

โดยขั้นตอนของการยื่นได้กำหนดตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ตามขั้นตอนการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ให้ผู้ที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณถัดไป ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยมีหลักฐานดังนี้

- 1) บัตรประจำตัวประชาชนพร้อมสำเนา
- 2) ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา
- 3) สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนา สำหรับกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร
- 4) ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถมาลงทะเบียนได้ด้วยตนเอง ให้มอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนก็ได้

วิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิ ให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเป็นเงินสด หรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในอัตราเดือนละ 500 บาท เป็นรายเดือนภายในวันที่ 10 ของ ทุกเดือน โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความเห็นว่า “ความชัดเจนในการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการขึ้นบัญชีผู้สูงอายุ นั้น แต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุ นำเอกสารที่จะต้องใช้ขึ้นบัญชีมีดังนี้ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน อย่างละ 1 ชุด ไปให้ประธานชุมชน เพื่อคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุของชุมชนจะได้นำมาร่วมประชุมเพื่อพิจารณารายชื่อแต่ละรายว่ามีคุณสมบัติที่จะได้รับเบี้ยยังชีพหรือไม่ สำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแต่ยังไม่ได้รับการเสนอชื่อ ให้จัดทำเป็นรายชื่อผู้สูงอายุสำรองไว้ เพื่อรอการคัดเลือกและอนุมัติในครั้งต่อไป จะมีการคัดเลือกโดยคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุของชุมชน ปีละ 1 ครั้ง” (สามารถ มุลย์ม.2554: สัปดาห์)

## 2.4 ประเมินวิธีเอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปรับด้วยตัวเอง หรือมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้กับผู้สูงอายุ

### 2.4.1 บทบาทของหน่วยงานที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่นมีความพร้อมในด้านการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ แต่ หากต้องการให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่นมีความพร้อมอย่างเต็มที่มากขึ้นควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรภารกิจและบทบาทของงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้มีการประสานงานอย่างชัดเจน โดยควรมีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการดำเนินการด้านการรับโอนงานและมอบให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและรูปธรรม เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพของงานและพัฒนาระบบงานสวัสดิการสังคมในท้องถิ่นได้อย่างกระจ่างมากขึ้น รวมถึงการแสดงแนวทางที่เป็นปัญหาอย่างชัดเจนและเป็นขั้นตอน รวมถึงการรับหน้าที่ในการให้คำปรึกษา หรือพัฒนาทักษะงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความชำนาญมากขึ้น ปัญหาของการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้น มีปัญหาสำคัญหลายประการ แต่ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาดั้งเดิมของกระบวนการดำเนินงานการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น เช่น ปัญหาเรื่องความเป็นธรรมในการพิจารณาเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาเรื่องระบบการดำเนินงาน มีตั้งแต่การสื่อสารแจ้งข้อมูลให้แก่ผู้สูงอายุ โดยผ่านศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์หมู่บ้าน ปัญหาระบบการโอนเงินผ่านทางธนาคาร ปัญหาการรับเงินของผู้สูงอายุ ที่รับด้วยตัวเองหรือมอบให้ลูกหลานมารับแทน ปัญหาในการโอนเงินที่ไม่สม่ำเสมอ ไม่ชัดเจนเป็นเวลาที่แน่นอน

ถึงอย่างไรก็ตาม ในส่วนของปัญหาข้างต้นได้เป็นปัญหาดั้งเดิมที่ทางหน่วยงานต้องให้การแก้ไขอย่างเร่งด่วน นับตั้งแต่การถ่ายโอนภารกิจมายังองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น และทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่นได้มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ประเด็นปัญหา มีดังนี้

#### 1) ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานด้านการส่งเสริมการปกครองส่วน

ท้องถิ่น ปัจจุบันหน่วยงานของการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประสานงานอย่างชัดเจน มีการชี้แจงกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ในการถ่ายโอนงานสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากสถานการณ์ของงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจึงเป็นงานที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่นมีการเรียนรู้ในการดำเนินงานอย่างลองผิดลองถูกเพราะเนื่องจากขาดพี่เลี้ยงในการให้ความชัดเจนในการดำเนินงาน แต่อาศัยการแลกเปลี่ยนปัญหาและบทเรียนจากการทำงานร่วมกันระหว่าง อบต. ด้วยกันจึงทำให้มีทิศทางของการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ทำให้แก้ไขปัญหได้อย่างทันท่วงที

2) ปัญหาการขาดการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้าน อบต. หลายแห่งระบุ เช่นเดียวกันว่า ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการต่างๆ ไม่มีการสื่อสารหรือแจ้งให้ทาง อบต. ทราบก่อนทำให้ทาง อบต. มีการสับสนบ้างเช่นการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาของการจ่าย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากระยะเวลาในการจ่าย 6 เดือน/ครั้งเป็น 3 เดือน/ครั้ง มีแต่การเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินลดลงจากที่เคยโอน ซึ่งทำให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลต่างต้อง ตรวจสอบข้อมูลกันและกัน โดยไม่มีใครทราบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงนี้มาก่อน และในบางครั้งก็ไม่สามารถอธิบายให้กับผู้สูงอายุ และครอบครัวของผู้สูงอายุทราบได้ เมื่อผู้สูงอายุไปเบิกเงิน อาจพบว่าจำนวนเงินที่โอนมาให้อาจจะน้อยกว่าทุกครั้ง จึงทำให้ไม่เข้าใจอาจจะมีการต่อว่าทาง อบต. ดังนั้นทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจึงได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นนี้ว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานตามโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ การเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุจะต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนมารับเบี้ยยังชีพโดยส่วนใหญ่จะมารับด้วยตนเอง เนื่องจากใกล้บ้าน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และไม่ยากลำบากจนเกินไป โดยการเข้ารับเบี้ยยังชีพจะมีเจ้าหน้าที่มาคอยให้บริการที่ทำการผู้ใหญ่บ้านในทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน ความเข้าใจที่ดีของผู้ให้บริการถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องสร้างความสัมพันธ์ภาพและส่งผลให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจในชีวิต สภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม การตอบรับทางอารมณ์ การรับรู้ของผู้สูงอายุแต่ละคน จะต้องสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันเพื่อก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันรวมถึงความสนิทสนม สามารถทำได้โดยการพูดคุยสนทนากับผู้สูงอายุ เช่นการยกมือไหว้ทำความเคารพ การแตะสัมผัสมือเบาๆ การสนทนาพูดคุยถือเป็นสิ่งที่สร้างความเป็นกันเองให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี” (เกศรินทร์ แสงทวีป.2554: สัมภาษณ์)

2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หมายถึง กระบวนการวัดที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพตามจุดประสงค์ คือ เปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุถึงการดำรงชีวิต และเปรียบเทียบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

#### 2.5.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีข้อค้นพบ ดังนี้

1) ประโยชน์ที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบันต้องพยายามประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ นอกเหนือจากรายได้ที่ลูกหลานให้แล้ว ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ซึ่งเงินที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาทยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย แต่เงินที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นั้นทำให้มีความสบายใจมากขึ้นว่ายังมีรายได้ที่แน่นอน และเป็นหลักประกันให้เกิดรายได้กับตนเอง ถึงแม้ผู้สูงอายุบางรายถึงกับทำให้ไม่ต้องทำงานอีกต่อไปก็ตาม แต่บางรายยังอยากมีเงินไว้ช่วยค่าใช้จ่ายภายในบ้านของลูกที่ตนเองอาศัยอยู่ เพื่อลดภาระให้กับลูกหลานไม่มากนักน้อยตามแต่สมควร โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่ว่า “จากรายได้ที่ทางภาครัฐให้เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุได้นำเงินส่วนนี้มาใช้จ่ายแม้ว่าจะเป็นจำนวนเงิน เล็กๆ น้อยๆ แต่ก็ยังเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวไปได้บ้าง แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่ก็ถือเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุว่ายังไม่ถูกทอดทิ้งไปจากสังคมในยุคปัจจุบันและทางรัฐบาลได้เข้ามาช่วยเหลือ ให้ผู้สูงอายุได้มีหลักประกันรายได้ที่แน่นอน ผู้สูงอายุจึงไม่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังอย่างไม่มีใครดูแล” (จตุพล เสนอใจ.2554 : สัมภาษณ์)

2) การฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน มีการนำผู้สูงอายุไปดูงานในสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เกิดการเรียนรู้และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับการใช้ชีวิตประจำวันได้ รวมถึงผู้สูงอายุที่ได้ไปดูงานตามแหล่งชุมชนต่างๆ ที่ทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้จัดขึ้น ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาอาชีพของตนเองได้จริง เช่น เกษตรกร การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือ การจักสาน การเย็บผ้า สิ่งเหล่านี้ที่ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพของการประกอบอาชีพได้ตามความสามารถของผู้สูงอายุแต่ละคน ดังนั้น ทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้เล็งเห็นว่า การสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น ถือเป็นประโยชน์ให้กับตัวของผู้สูงอายุเอง ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวและชุมชนได้อย่างเป็นสุข อีกทั้งยังมีความภาคภูมิใจกับการได้พึ่งพาตนเอง และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่ว่า “หน่วยงานถือเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ ดังนั้นภาครัฐจะต้องมีการสนับสนุนให้หน่วยงานในชุมชนมีพัฒนาเสริมสร้าง

อาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนด้วย เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า หรืออาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยการนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้หลักการการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุกับคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถพึ่งพากันได้” (อุทัย ขวัญสุข.2554 : สัมภาษณ์)

3) ความภาคภูมิใจในการสืบทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง และการอยู่ร่วมกับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้ผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแต่ละคนมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน และคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุมีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะอยากถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับคนในชุมชน และยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าต่อคนในชุมชน และยังมีความสำคัญกับคนในชุมชน ทำให้ความรู้สึกอยากเข้าร่วมหรือแสดงความคิดเห็นต่างๆ ถูกถ่ายทอดออกมาจากอารมณ์ และการแสดงความสามารถให้เห็น และในด้านงานสวัสดิการสังคมเป็นสิ่งที่ทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนจะต้องมีการจัดให้กับคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสวัสดิการด้านเงินทอง สิ่งของ หรือแม้แต่ความช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อคนในชุมชน รวมถึงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุ และเป็นการจัดสวัสดิการที่ทำให้เพิ่มคุณค่าให้แก่คนในชุมชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ความภาคภูมิใจของผู้สูงอายุที่มีต่อชุมชน เช่น

3.1) ผู้สูงอายุมีความสุขและความมั่นคงทางจิตใจมากขึ้น ซึ่งความสุขและความมั่นคงทางใจนี้จะส่งผลต่อการมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพใจที่ดี อาจทำให้การเจ็บป่วยลดน้อยลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นลำดับ

3.2) ผู้สูงอายุมีคุณค่าต่อครอบครัวมากขึ้น การมีรายได้แม้เพียงเล็กน้อย อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเป็นที่พึ่งของครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง

3.3) การได้สืบทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง ได้นำความรู้ที่มีมาสอนให้กับลูกหลานได้เรียนรู้ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันของคนรุ่นหลัง หรือคนในชุมชน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ผู้สูงอายุก็จะเกิดความรู้สึกดีใจที่มีลูกหลาน หรือคนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และยังคงมองเห็นว่าตนเองเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ให้กับลูกหลานได้

4) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ในสังคมไทยยกย่องและถือว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลสำคัญที่มีคุณค่าของครอบครัวและชุมชนดังนั้นผู้สูงอายุจะต้องดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้มีปัญหาเรื่องสุขภาพหรือเกิดปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งจะมีผลทางด้านจิตใจให้มีความสดชื่น และช่วยให้คนรอบข้างครอบครัวและสังคมมีความสุขไปด้วย ผู้สูงอายุ มักจะประสบปัญหาทางด้านสุขภาพ และโรคที่พบบ่อยมากที่สุดในตัวของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความเกี่ยวข้องกับภาวะของโภชนาการ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคไขมันในเส้นเลือดสูง ผู้สูงอายุที่เป็นโคเหล่านี้สามารถดูแลตนเองได้นอกจากการรักษาด้วยยาแล้ว ควรเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมในแต่ละโรค และในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน เกิดจากโรคที่ไม่สามารถเดินไปไหนมาไหนได้ ปวดเมื่อยตามข้อ ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนร่วมกับทางสถานอนามัยหมู่บ้าน จึงเห็น

ความสำคัญในการให้ความรู้และส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุและคนในครอบครัวสามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์รวมถึงด้านสภาพจิตใจของผู้สูงอายุด้วย ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุโดยตรงรวมถึงคนในสังคมการทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัวและผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 4.1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องส่งผลให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจที่แจ่มใสอยู่เสมอ
- 4.2) เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ตามความเหมาะสม
- 4.3) เพื่อลดอัตราการเกิดโรคทางหลอดเลือดในกลุ่มของผู้สูงอายุ
- 4.4) เพื่อพัฒนาให้ผู้สูงอายุในชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถดูแลได้อย่างต่อเนื่อง

การได้รับการดูแลจากทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความยินดีมากที่จะให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ แทน และสถานเอนามัยหมู่บ้าน ที่ทางหน่วยงานได้มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกคนเข้ารับบริการ ตรวจรักษาเบื้องต้น อีกทั้งยังไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา และได้มีเงินเหลือเก็บจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปใช้จ่ายในด้านอื่นๆ เช่น ค่าอาหาร ค่ากับข้าว ทำบุญ หรือเก็บออมไว้ให้ลูกหลานในอนาคต และทำให้ผู้สูงอายุมีความอบอุ่นใจที่มีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายยามขาดแคลน ส่วนทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “ทางหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกาย โดยการผ่านสถานเอนามัย เพื่อเป็นการแนะนำการกินอยู่ถูกสุขลักษณะ โดยมีเจ้าหน้าที่ของสถานเอนามัยให้การดูแลในการรับประทานอาหารรวมถึงการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ตรวจสุขภาพ ตรวจความดันโลหิต และการให้คนในครอบครัวได้รู้จักการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ และอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้กับบุตรหลานต่อไปในอนาคตได้” (เจริญ บุญยัง ประเสริฐ.2554: สัมภาษณ์)

5. การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทางครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นบ้าง ทั้งนี้แม้จำนวนเงินที่ได้รับจะไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนหรือแก่การยังชีพของผู้สูงอายุแล้วแต่อาจจะลดภาระบางส่วนไปได้บ้างไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตไปมากนัก แต่การได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีผลทำให้มีความสุขเพิ่มมากขึ้นจากในอดีตไม่มีโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับผู้สูงอายุที่สะท้อนออกมา คือ การรู้สึกว่าคุณเองนั้นมีคุณค่า และได้มีโอกาสเป็นผู้ให้ กับคนอื่นบ้างไม่มากก็น้อย มิใช่แต่จะเป็นผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น ได้มีเงินส่วนหนึ่งได้ช่วยเหลือแบ่งปันให้กับลูกหลานบ้าง หรือได้นำมาใช้

จ่ายเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าประกอบอาชีพปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ถึงแม้จะเป็นจำนวนเงินที่น้อย แต่ก็ส่งผลให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่มีความรู้สึกรู้ว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการแบกรับภาระของครอบครัวด้วยเช่นกัน และทำให้ตนเองได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวและลูกหลานเพิ่มมากขึ้นด้วย แต่สำหรับผู้สูงอายุที่มีความทุกข์ยากจริงๆ นั้นเงินในส่วนนี้ถือได้ว่ามีความสำคัญมากจริงๆ เพราะหากเวลาครอบครัวมีปัญหาหรือต้องการใช้เงินแบบฉุกเฉิน ตนเองก็จะนำเงินส่วนนี้มอบให้กับลูกหลานได้นำไปใช้จ่ายได้บ้าง ในการที่ตนเองได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือให้กับคนในครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุมีความสบายใจมากกว่าจะเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว

การจัดการเบี้ยยังชีพที่เริ่มการดำเนินการอย่างเปิดเผย กว้างขวางโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้สังเกตเห็นและสำนึกตระหนักในปัญหาความทุกข์ยากของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง และนำไปสู่การรณรงค์หรือการเคลื่อนไหวในชุมชนในอนาคต ให้สมาชิกในครอบครัวและคนในชุมชน ลูกหลาน ได้มีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “ผู้สูงอายุ นั้น นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้รับการเกื้อหนุนแล้วยังมีบทบาทเป็นผู้ให้การเกื้อหนุนด้านต่างๆ แก่บุตร ญาติ เพื่อนบ้านและชุมชน ซึ่งประเภทของการเกื้อหนุนที่ปรากฏอย่างชัดเจนที่สุด คือ การให้คำปรึกษา การรับภาระในงานบ้าน รวมถึงการให้เงินทอง การแบ่งทรัพย์สินและมรดกแก่บุตรหลาน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของบุตรหลานและเป็นผู้ประสานหรือไกล่เกลี่ยเวลาบุตร หลานมีปัญหากับผู้สูงอายุยังคงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของครอบครัว บุตร หลานให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุ อีกทั้ง ผู้สูงอายุยังให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวตามกำลังและความสามารถ เช่น การดูแลบ้าน เลี้ยงหลาน ทำอาหารและงานบ้านอื่นๆ อีกด้วย” (เกศรินทร์ แสดงทวีป.2554 : สัมภาษณ์)

6. การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต่อคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อคนในครอบครัว หรือกับคนในชุมชน ครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุอยากมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ สามี ลูก หลาน ผู้สูงอายุในครอบครัวบางครอบครัวในปัจจุบันยังขาดการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะที่ยากลำบาก บางครอบครัวไม่สามารถให้การคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุทางด้านจิตใจ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยขาดความอบอุ่นทางใจ ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ผู้สูงอายุบางรายได้รับความทุกข์ใจ จากภาวะโรคเครียด มีความวิตกกังวลในเรื่องการเป็นภาระให้กับลูกหลาน ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม บางรายเจ็บป่วย

ครอบครัวสมัยใหม่ที่ปล่อยทิ้งให้ผู้สูงอายุได้อยู่เพียงลำพังกับเด็กที่เป็นลูกหลาน สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังต้องแบกรับภาระหนี้สินของลูกหลาน ผู้สูงอายุบางรายต้องทำงานหนัก เพื่อที่จะหารายได้มาเลี้ยงดูตนเองและคนในครอบครัว บทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ การจ่ายเงินหรือสิ่งของมากกว่าการดำเนินงานในรูปแบบการพัฒนา



คุณภาพชีวิตหรือศักยภาพในการพึ่งตนเอง ความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ บริการ การศึกษาเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา บริการส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มออมทรัพย์ งานที่สร้าง รายได้ การฝึกอาชีพ บริการข้อมูลข่าวสาร ที่ออกกำลังกาย ที่พบปะพูดคุยในชุมชน และ ชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นว่า “การเป็นผู้ให้ ของตนเองนั้นจะแสดงออกมาในรูปแบบของการสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนให้แก่บุตรหลาน รวมถึงคนในชุมชน เมื่อได้นำมาสอนหรือแนะนำให้กับคนรุ่นหลังจะทำให้ตนเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นว่าคนรุ่นหลานมาสอบถามหรือขอคำแนะนำต่างๆ โดยจะสอนให้ลูกหลานรู้จักการ เรียนรู้และวิถีชีวิตของคนในอดีต สอนให้บุตรหลานได้รู้จักเล็งเห็นถึงความสำคัญทาง พระพุทธศาสนา การทำบุญ เข้าวัดปฏิบัติธรรม และทำบุญในช่วงเทศกาลต่างๆ การนำภูมิ ปัญญาด้านการจักสานในสมัยอดีตเป็นที่นิยม ต่อมาในปัจจุบันได้เลือนหายไป เมื่อผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญาเหล่านี้มาสอนให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้วิธีการจักสานและทำให้คนในชุมชนสนใจ มากขึ้นที่จะเรียนรู้การสืบสานภูมิปัญญาทำให้เกิดความรักความสามัคคีของคนในชุมชน และยัง ทำให้ผู้สูงอายุมีความยินดีที่จะถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชนต่อไป” (ยง กล่องแก้ว.2554: สัมภาษณ์)

ผู้สูงอายุได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหลายอย่างด้วยกัน เช่น การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง การถาง ป่า การขนทรายเข้าวัด ถางหญ้าข้างถนน ดูแลและทำความสะอาดบ้านและบริเวณวัด พัฒนา ศูนย์เด็กเล็ก การพัฒนานี้มักจะทำกันในวันสำคัญๆ ผู้สูงอายุได้ร่วมแรงร่วมใจกับคนในวัยอื่นๆ เพื่อที่จะพัฒนาหมู่บ้าน แม้ว่าผู้สูงอายุมีส่วนไม่มากนักในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม เมื่อ เทียบกับคนในวัยอื่น เพราะผู้สูงอายุมีปัญหาในเรื่องสุขภาพไม่สามารถออกกำลังกายได้มาก แต่ ผู้สูงอายุส่วนมากจะมีจิตสำนึกที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยการแนะนำบุตร หลานให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณบ้านและในสถานที่สาธารณะในชุมชน นอกจากนี้ การได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่ นำไปแนะนำและสอนให้กับลูกหลาน หรือคนในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุ ได้รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า กับการได้อยู่ในชุมชนและสังคมอย่างเป็นสุขได้” (บุญยัง ขวัญสุข. 2554: สัมภาษณ์)

### 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.1) ปัญหาที่เกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุที่มีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนสูงกว่ารายได้ที่รับจริง และเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความยากลำบากเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งพิง และขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ต้องใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพัง และรายได้ก็มาจากแหล่งเดียวคือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยิ่งทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยย่อมมีความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ และมีความวิตกกังวลมาก มีความต้องการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จะต้องการบริการสวัสดิการสังคมในด้านเบี้ยยังชีพ หน่วยดูแลสุขภาพเคลื่อนที่ ฅาปนกิจสงเคราะห์ บัตรทอง 30 บาท การช่วยเหลือจากชุมชน กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ บริการดูแลผู้สูงอายุ บริการส่งเสริมสุขภาพ บริการลักษณะต่าง ๆ นี้ เป็นบริการที่เป็นความต้องการที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต ที่เน้นบริการทางกายภาพ จิตใจ การดูแลส่งเสริมสุขภาพจนถึงบริการเงินช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต กลุ่มที่ต้องการบริการลักษณะนี้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุยากจน ขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรด้านต่าง ๆ และขาดหลักประกันพื้นฐานของชีวิต จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “รายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีกินมีใช้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ แม้ว่ารายได้ที่ได้มาจะไม่มากมายนัก แต่ก็ยังดีกว่าที่จะทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน เมื่อมีเงินเข้ามาสนับสนุนจึงทำให้ความสามารถในการใช้จ่าย และความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันดีขึ้นบ้างรวมไปถึงทำให้เกิดคุณค่ามากขึ้น คือการได้รับเกียรติจากคนในชุมชนและสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน และสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเกิดความดีใจ ถึงแม้จะเป็นเงินเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็ทำให้สามารถมีกิน ไม่อดมือ กินมือ มีกินมีใช้ การใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่มีจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องลำบากมากขึ้นจากการไม่มีรายได้ ซึ่งในส่วนนี้อยากให้ภาครัฐมีการเพิ่มรายได้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุ เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมและเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายและรายได้ที่รับจริง” (โชติ เสนอใจ.2554: สัมภาษณ์)

**3.2) ระยะเวลาในการเข้ารับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ** ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุนั้นจะไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการเดินทางมารับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากมีบุตรหลานนำผู้สูงอายุมาเข้ารับการรับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุจากที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนได้ให้สถานที่ในการรับเบี่ยงชีฟของผู้สูงอายุเป็นที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้สะดวกแก่การเข้ารับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ และในด้านผู้สูงอายุที่บ้านอยู่ใกล้กับที่ทำการผู้ใหญ่บ้านจึงไม่เป็นอุปสรรคในการเดินทางมารับด้วยตนเอง อีกทั้งการที่มารับด้วยตนเองนั้นยังทำให้ได้พบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุที่เป็นเพื่อนบ้านกัน จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในการเดินทางมารับเบี่ยงชีฟด้วยตนเอง โดยทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไม่มีอุปสรรคในการเข้ามารับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเพราะมีลูกหลานพามารับเบี่ยงชีฟอยู่แล้ว และส่วนใหญ่บ้านของผู้สูงอายุจะอยู่ใกล้กับที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นเวลาเข้ามารับเบี่ยงชีฟก็จะมาได้ด้วยตนเอง หรือไม่ก็ให้ลูกหลานพามา รับ เพื่อจะได้พบปะเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน และมีการพูดคุยถามถึงทุกข์สุขของกันและกันทำให้ผู้สูงอายุไม่เกิดภาวะเครียด และมีความสุขที่ได้มาพบปะพูดคุยกัน” (ปฏิพันธ์ สุกด่าง.2554 : สัมภาษณ์)

**3.3) ความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุจากหน่วยงาน** ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยากให้หน่วยงานเข้ามาดูแลในเรื่องของสุขภาพร่างกาย โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านสุขภาพและอยากได้รับการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ได้ร่วมกับสถานีอนามัยหมู่บ้านจะจัดให้มีการตรวจสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการตรวจสุขภาพ เช่น ตรวจวัดความดันโลหิต ตรวจวัดไขมันในเส้นเลือด ตรวจเบาหวาน และตรวจสภาพทางเดินหายใจของผู้สูงอายุ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงถือเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องการ เมื่อมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การช่วยเหลือตัวเองก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคคนอื่น และไม่เป็นภาระให้กับคนในครอบครัว การดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวของผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งสำคัญ การได้รับการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ สิ่งเหล่านี้ได้มีการแนะนำ และสอนให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ในการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง จากประเด็นดังกล่าวทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเห็นว่า “ผู้สูงอายุในชุมชนจะมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกายไปตามวัยของความชราภาพ จึงมีความต้องการอยากให้ทางหน่วยงานได้เข้ามาดูแลในเรื่องการให้บริการด้านสุขภาพ โดยทางหน่วยงานได้ร่วมมือกับทางสถานีอนามัย ได้จัดให้มีการแนะนำอบรมผู้สูงอายุให้เข้ารับการรักษาเบื้องต้น เช่น การตรวจวัดสายตา การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจน้ำตาลในเลือด ตรวจเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งทางหน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในการได้รับการดูแลเอาใจใส่ของสุขภาพร่างกาย รวมถึงการอยู่ร่วมกันในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว และอาหารการกิน ซึ่งทั้งหมดนี้ทางหน่วยงานได้มีการตรวจสอบและดูแลอย่างทั่วถึงกับผู้สูงอายุอยู่แล้ว” (ประทีป รักคุณ.2554: สัมภาษณ์)

**3.4) หน่วยงานได้ให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ** ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะทราบถึงการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับ จำนวน 500 บาท ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะไม่ได้รับฟังข่าวสารจากทางหน่วยงานด้วยตนเอง ทั้งนี้ก็มีบุคลากรแนะนำในสิทธิของสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุจะได้รับ จำนวน 500 บาท นั้นทุกคนและทางหน่วยงานจะให้ความสำคัญที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชนจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกันอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการตกหล่นของรายชื่อผู้สูงอายุแม้แต่รายเดียว จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ นั้น ผู้สูงอายุจะทราบถึงคุณสมบัติที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมถึงขั้นตอนในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ระยะเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในส่วนของทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนจะมีการประกาศให้ทางคนในชุมชนได้ทราบถึงกระบวนการปฏิบัติ และมีการเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลต่างๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติ โดยทางเจ้าหน้าที่ได้เสริมและแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “ผู้สูงอายุในชุมชนจะมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกาย ไปตามวัยของความชรภาพ จึงมีความต้องการอยากให้ทางหน่วยงานได้เข้ามาดูแลในเรื่องการให้บริการด้านสุขภาพ โดยทางหน่วยงานได้ร่วมมือกับทางสถานีอนามัย ได้จัดให้มีการแนะนำอบรมผู้สูงอายุให้เข้ารับการรักษาเบื้องต้น เช่น การตรวจวัดสายตา การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจน้ำตาลในเลือด ตรวจเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งทางหน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในการได้รับการดูแลเอาใจใส่ของสุขภาพร่างกาย รวมถึงการอยู่ร่วมกันในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว และอาหารการกิน ซึ่งทั้งหมดนี้ทางหน่วยงานได้มีการตรวจสอบและดูแลอย่างทั่วถึงกับผู้สูงอายุอยู่แล้ว” (ประทีป รักคุณ.2554 : สัมภาษณ์)

**3.5 ปัญหาในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ** ผลการศึกษาพบว่า ด้านความคิดเห็นของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ทางหน่วยงานมีความล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากในอดีตมีการกำหนดให้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพ 6 เดือนครั้ง มาเป็น 3 เดือนครั้ง และจ่ายทุกเดือน สาเหตุจากการจ่ายล่าช้านั้นเนื่องมาจากในบางช่วงทางหน่วยงานไม่ได้รับข้อมูลจากทางส่วนกลางอย่างชัดเจน ทำให้มีปัญหาในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ล่าช้าไปด้วย และทางหน่วยงานได้พยายามอธิบายให้ทางผู้สูงอายุและครอบครัวผู้สูงอายุได้เข้าใจถึงรายละเอียดต่างๆ โดยทางเจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุบางครั้งอาจมีความล่าช้าในเรื่องของเงินที่ได้นำมาให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเงินที่ได้มานั้นก็ต้องรออนุมัติจากทางภาคส่วนกลาง ซึ่งในระยะเวลาอาจจะมีการล่าช้าไปบ้าง แต่ทางหน่วยงานก็มีการแจ้งให้ทางผู้สูงอายุได้ทราบอยู่อย่างสม่ำเสมอ และผู้สูงอายุก็จะทราบถึงกระบวนการในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็จะทราบถึงการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ล่าช้านั้นด้วยว่าเกิดจากสาเหตุใด จึงทำให้ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชนยอมรับได้ และไม่เกิดปัญหา แต่จะเป็นส่วนน้อยมากในกรณีนี้ที่จะเกิดความล่าช้า” (นุชรีย์ ปู่จันทร์.2554 : สัมภาษณ์)

**3.6 การปรับปรุงโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ** ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเดียวกันในเรื่องของงบประมาณที่มาสนับสนุนยังไม่เพียงพอกับความต้องการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ถึงขั้นที่เข้ามาสนับสนุนอย่างเพียงพอ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่อย่างลำบาก แต่ เพียงเงินที่ได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็ยังไม่เพียงพอแก่การยังชีพ ถึงกระนั้นก็ยังถือว่าดีกว่าไม่มีโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เลยอย่างน้อยยังทำให้ผู้สูงอายุมีความภูมิใจที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และทำให้สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมได้บ้าง ในด้านของเจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะต้องมีความรู้และความสามารถในการดูแลและเข้าถึงผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงการประสานงานเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุจะได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้สูงอายุมีความไว้วางใจและสามารถปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ทำให้เจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ทางด้านเจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในด้านของงบประมาณที่มาสนับสนุนยังมีน้อยมาก ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนที่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น ค่าอาหาร ค่ากับข้าว เงินทำบุญ ประกอบอาชีพฯ ต่างๆ ล้วนแล้วแต่ต้องใช้เงินทั้งสิ้น จึงอยากให้มีงบประมาณสนับสนุนในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อาจจะเป็นในเรื่องการมอบสิ่งของ หรือเงินสนับสนุนการประกอบอาชีพ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้” (วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554 : สัมภาษณ์)

**3.7 จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ** ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยากให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนำมามอบให้เอง โดยผู้สูงอายุไม่อยากจะเดินทางไปเนื่องจากมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอ ในการเดินทางบางครั้งหากไม่มีลูกหลานพาไป ก็จะเป็นความลำบากแก่ผู้สูงอายุ หรือการเดินทางไปรับเองจากที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน จริงๆ ก็ไม่ได้เป็นปัญหาเท่าที่ควร แต่หากทางเจ้าหน้าที่จะนำมามอบให้แก่ผู้สูงอายุถึงบ้าน ก็จะเป็นการดีต่อผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น และทำให้ตนเองมีความรู้สึกอยากพูดคุยกับทางเจ้าหน้าที่มากขึ้น ในการจะปรึกษาปัญหาครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัว โดยทางเจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากประเด็นนี้ว่า “ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่อยากนำเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปให้กับผู้สูงอายุเอง เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุกับการใช้ชีวิตในแต่ละวัน อีกทั้งยังทำให้มีความรู้สึกสนิทสนมกันและคุ้นเคยกันมากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ ได้ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความไว้วางใจเชื่อใจสามารถจะมาปรึกษาและพูดคุย กับสภาพปัญหาที่พบ หากเจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงปัญหาของผู้สูงอายุเองนั้นก็ทำให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุแต่ละคนได้อีกด้วย เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงองค์กรและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม” (วรนุช โหยหวล.2554 : สัมภาษณ์)

## ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษาถึงการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีผลต่อ หลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ การมีอาชีพเลี้ยงดูตนเอง กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีสิทธิในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมถึง วิธีการเอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ โดยนำหลักการนี้มาประเมินผลสัมฤทธิ์ของการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก้ไข ปรับปรุง การจัดสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้สามารถครอบคลุมและทั่วถึง ต่อผู้สูงอายุที่มีความยากลำบากอย่างแท้จริง มีความเหมาะสมเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร โดยแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ระบบเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการจัดสรรให้ผู้สูงอายุในระดับที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีความยากลำบาก ดังนั้น รัฐบาลควรเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด

2. ควรมีการแก้ไขในระบบของการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถึงกระบวนการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายมีความสะดวกในการเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตนเองเพราะบ้านอยู่ใกล้กับองค์การบริหารส่วนตำบลจึงสามารถเดินทางมารับเบี้ยยังชีพได้ด้วยตนเอง แต่ในทางกลับกัน ผู้สูงอายุบางรายไม่มีความสะดวกต่อการเดินทางมารับด้วยตนเอง ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่มีความประสงค์อยากให้นำเงินโอนเข้าบัญชีธนาคาร หรืออาจกำหนดมาตรฐานจากความต้องการของผู้สูงอายุเป็นหลักเพื่อตอบสนองความต้องการรวมถึงการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีความประสงค์ที่แตกต่างกัน

3. ในการจัดสรรงบประมาณไปสู่ระดับท้องถิ่นควรมีนโยบายและแนวโน้มนโยบายตัวให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของแต่ละตำบลนั้นๆ โดยส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณโดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ตามความเป็นไปได้ เช่น สัดส่วนผู้สูงอายุภายในตำบล เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุทั่วประเทศ ดูถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ความยากจนของประชาชนในภายในตำบล รัฐบาลควรพิจารณาและจัดสรรให้ความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองตามความถนัดของผู้สูงอายุแต่ละท่าน เพื่อจะได้มีหลักประกันรายได้เพิ่มขึ้นจากขั้นสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

## ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ทางภาครัฐควรมีการเน้นการคุ้มครองผู้สูงอายุ มีเพิ่มสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่มีสูงกว่ารายได้ที่รับจริง จึงเป็นปัญหาในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน กับเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้สูงอายุจึงมีความยากลำบากในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน หากมีการปรับเพิ่มเบี้ยยังชีพก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“อยากให้ทางรัฐบาลเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจที่ข้าวของก็มีราคาเพิ่มขึ้นเช่นกัน เพราะเงินเพียง 500 บาท ถ้าหากพูดกันจริงๆ ในแต่ละเดือนคงไม่พอกับการซื้อข้าวของมาบริโภคได้ มันอาจจะเพียงพอกับผู้สูงอายุที่อยู่กับลูกๆ หลานๆ แต่ผู้สูงอายุบางคนก็อยู่เพียงลำพัง เงินที่ได้มาก็จะแทบจะไม่พอกับการใช้ชีวิตในแต่ละเดือน (ประเสริฐ เสนอใจ.2554: สัมภาษณ์) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ที่สอดคล้องกัน ครั้งนี้ว่า

“เงินที่ได้รับจากโครงการเบี้ยยังชีพไม่เพียงพอจริงๆ ยายก็ไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น นอกจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ให้มา แต่เงินเพียงแค่ 500 บาท จะต้องใช้ให้พอกับ 1 เดือน เพราะยายไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น ลูกหลานก็ไม่มีแล้ว อีกร้อยก้อยก็อยู่กับหลานที่พิการ จะมีเงินสวัสดิการจากผู้พิการนี้แหละ ที่มาดูแล ยายและหลาน ให้อยู่รอด เงินที่เก็บไว้ก็เอามาสร้างบ้าน และลูกที่รับราชการก็ได้ฆ่าตัวตายไปแล้ว เงินเก็บก็ไม่มีจึงอยู่รอดด้วยเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนี้แหละ” (ใจ ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์)

2. รัฐควรมีการจัดให้ทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การพาไปดูงานตามแหล่งชุมชนภายนอก ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชนมากขึ้น หรือ การสร้างอาชีพเสริมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุได้มีการแสดงความสามารถได้ตามความเหมาะสม มีการสนับสนุนเงินทุนให้ผู้สูงอายุได้มีอาชีพ ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ตามความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ภูมิปัญญาถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัยครั้งนี้ว่า

“หน่วยงานยังไม่มี การสนับสนุนอย่างเต็มที่ถึงโครงการเสริมสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ไม่มีเงินสนับสนุนการฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามความถนัดของผู้สูงอายุแต่ละท่าน เช่นเงินทุนสนับสนุนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือการเกษตร ทางหน่วยงานควรจะมีการสนับสนุนและส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ให้แก่คนแก่ในชุมชน” (ไม้ ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์)

3. ความเสมอภาคในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หน่วยงานมีความเป็นธรรม และให้ความดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง มีการกำหนดขั้นตอนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยอย่างเคร่งครัด และถูกต้อง ทางหน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์และมีการนำรายชื่อผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุติดประกาศไว้อย่างเปิดเผยเพื่อให้คนในชุมชนหรือสังคมได้รับทราบข้อมูลดังกล่าว รวมถึงปัญหาด้านระยะทางของผู้สูงอายุบางรายที่ยังเป็นปัญหาในการเดินทาง โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ผู้สูงอายุบางรายไม่มีปัญหาในการเดินทางเข้ารับเบี้ยยังชีพ เพราะบ้านอยู่ใกล้ๆ เดินมาก็ถึงแล้วการเข้ารับเบี้ยยังชีพก็เลยสะดวก แต่บางรายบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงานการเข้ารับเบี้ยยังชีพบางครั้งก็เป็นปัญหากับผู้สูงอายุเหล่านี้เหมือนกัน ไม่มีคนพามารับ หรือไม่สะดวกในการเดินทาง จึงอยากให้หน่วยงานนำเงินโอนเข้าบัญชีธนาคาร เพื่อจะได้ไม่ต้องเดินทาง และหากต้องการใช้จ่ายก็จะให้ลูกหลานไปเบิกมาให้” (เจริญ บุญยังประเสริฐ.2554: สัมภาษณ์)

และทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ผู้สูงอายุบางรายไม่สะดวกที่จะมารับเบี้ยยังชีพด้วยตนเองก็มีเยอะ เพราะเนื่องจากการเดินทางไม่ค่อยสะดวกมากนัก ด้วยสภาพร่างกาย และไม่มีใครพามารับ จึงเป็นปัญหากับหน่วยงานที่จะต้องทำการจดบันทึกผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมารับด้วยตนเอง เนื่องจากสาเหตุ และเหตุผลใด เพื่อจะได้สอบถามถึงสภาพปัญหาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพในครั้งต่อไป” (ปฏิพันธ์ สุขดวง.2554: สัมภาษณ์)

4. หน่วยงานควรมีการเตรียมความพร้อมของบริการในอนาคตเพื่อรองรับกับแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาวและมีจำนวนมากขึ้น โดยทางภาครัฐจำเป็นต้องเป็นผู้นำและประสานกับภาคส่วนต่างๆ ของสังคมสนับสนุนส่งเสริมให้มีการบริการอย่างทั่วถึง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น การบริการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ อาจจะมีบริการนำไปให้ถึงบ้านของผู้สูงอายุเอง บริการช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ บริการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในการดูแล สุขภาพตนเอง บริการการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลในการดำรงชีวิต บริการการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน บริการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ บริการนันทนาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เช่น การให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมใน



ประเพณีต่างๆ ในชุมชน เช่น ประเพณีขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ หรือเข้าพรรษา รวมถึงการรณรงค์เพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุและประชชนในชุมชน โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“อยากให้ทางหน่วยงานเข้ามาดูแลในเรื่องของสุขภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ การได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องจะทำให้คนแก่ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ รวมถึง การให้คำแนะนำในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์กับร่างกายของคนเฒ่าคนแก่ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ” (ยง กล่องแก้ว.2554: สัมภาษณ์) โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ความต้องการของผู้สูงอายุในตำบลส่วนใหญ่อยากให้เข้ามาช่วยเหลือเรื่องสุขภาพร่างกายมาเป็นพิเศษ หากร่างกายอ่อนแอจะทำให้เป็นปัญหาแก่ลูกหลาน และคนในครอบครัว ดังนั้น สถานื่อนามัยถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องให้การสนับสนุนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริโภคอาหารการดูแลสุขภาพร่างกายรวมถึงการให้ความใส่ใจกับสภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัว” (วรรณช โทยหวล.2554: สัมภาษณ์)

5. การให้ความรู้ในด้านสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการเข้ารับเบี้ยยังชีพนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทางหน่วยงานจะต้องปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของส่วนกลางจะต้องให้ผู้สูงอายุได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ กระบวนการ ต่าง ๆ ด้วย โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ความล่าช้าจากหน่วยงานเกิดขึ้นบ่อย จากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ไม่ตรงตามกำหนด บ้างในบางครั้ง และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานก็มีบ้างเล็กน้อยในเรื่องการสนับสนุนเงินงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอกับผู้สูงอายุ” (พัก สวิงพงษ์.2554: สัมภาษณ์) โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“เป็นบางครั้งที่เกิดความล่าช้าจากหน่วยงานถึงกระบวนการ การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและปัญหาที่เกิดขึ้นก็มาจากความขัดแย้งในเรื่องของงบประมาณการสนับสนุน หรือในบางครั้งในการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ไม่ตรงตามกำหนด เนื่องจากไม่ได้สื่อสารกันระหว่างส่วนกลางกับทางองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาเหล่านี้บางครั้งก็ทำให้ผู้สูงอายุไม่เข้าใจถึงหลักการทำงาน แต่จะต้องอธิบายให้เข้าใจถึงกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และในปัจจุบันได้แก้ปัญหาเหล่านี้ให้มีมาตรฐานในการเข้ารับเบี้ยยังชีพที่เป็นไปตามกำหนดการที่แน่นอนและชัดเจนมากยิ่งขึ้น” (วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554: สัมภาษณ์)

6. ปัญหาเบี้ยยังชีพที่ประสบอยู่ในปัจจุบันเกิดจากงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการของผู้สูงอายุที่มีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่ารายได้ที่รับจริงในปัจจุบันและเป็นปัญหาในการ ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุที่มีความยากลำบากซึ่งไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกจากโครงการ สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการ วิจัย ครั้งนี้ว่า

“ความล่าช้าจากหน่วยงานเกิดขึ้นบ่อย จากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ไม่ตรงตาม กำหนด บ้างในบางครั้ง และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานก็มีบ้างเล็กน้อยในเรื่องการ สนับสนุนเงินงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอกับผู้สูงอายุ” (พิศ สวิงพงษ์.2554: สัมภาษณ์) โดย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“เป็นบางครั้งที่เกิดความล่าช้าจากหน่วยงานถึงกระบวนการ การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และปัญหาที่เกิดขึ้นก็มาจากความขัดแย้งในเรื่องของงบประมาณการสนับสนุน หรือในบางครั้ง ในการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ไม่ตรงตามกำหนด เนื่องจากไม่ได้สื่อสารกันระหว่างส่วนกลางกับทาง องค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาเหล่านี้บางครั้งก็ทำให้ผู้สูงอายุไม่เข้าใจถึงหลักการทำงาน แต่ จะต้องอธิบายให้เข้าใจถึงกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และในปัจจุบันได้แก้ปัญหา เหล่านี้ให้มีมาตรฐานในการเข้ารับเบี้ยยังชีพที่เป็นไปตามกำหนดการที่แน่นอนและชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น” (วรยุทธ วุฒิโรจน์.2554: สัมภาษณ์)

7. การให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การเข้าถึงผู้สูงอายุโดย การให้คำแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ความเข้าใจที่ เป็นไปในทางเดียวกัน ในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในการทำให้ ผู้สูงอายุได้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“โดยหลักๆ หน่วยงานจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 500 บาท และ ขั้นตอนในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่วนในเรื่องอื่นๆ ก็จะไม่ค่อยได้รู้เรื่องอะไรมากมาย แค่ ได้รู้ว่าได้เงินจากภาครัฐมาเท่าไร และเข้ารับอย่างไร คงไม่ทราบถึง กระบวนการอื่นๆ อีกทั้งสูง ก็แก่แล้ว ก็ไม่ได้สนใจอะไรสักเท่าไร” (บุญยัง ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์) โดยทางบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นและเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“จะแจ้งให้ผู้สูงอายุได้ทราบถึงเงินที่จะได้รับ จำนวน 500 บาทและขั้นตอนการเข้ารับ เบี้ยยังชีพเท่านั้น ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ก็จะแจ้งให้กับลูกๆ หลานๆ ทราบไปเบื้องต้น และ ผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังก็จะอธิบายเกี่ยวกับหลักฐานการแสดงการเข้ารับเบี้ยยังชีพ หรือ จำนวนเงินที่ได้รับ อย่างละเอียดกว่าผู้สูงอายุที่อยู่กับลูกๆ หลานๆ เนื่องจากเพื่อให้เอกสารและ ผู้สูงอายุจะได้มีความเข้าใจที่ตรงกับเจ้าหน้าที่” (ประทีป รักคุณ.2554: สัมภาษณ์)

8. ปัญหาที่เกิดจากเบี่ยงชีฟที่ประสบอยู่ตอนนี้ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญกับการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ปัญหาก็จะมีเล็กๆ น้อยๆ แผลอาจจะจะเป็นความล่าช้าของหน่วยงานบ้างและความขัดแย้งในหน่วยงานบ้าง ก็จะเป็นในเรื่องงบประมาณและรวมถึงความไม่เข้าใจในการสื่อสารในแหละ” (ไทย ขวัญสุข.2554: สัมภาษณ์) โดยทางบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นและเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย ครั้งนี้ว่า

“ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาเดิมที่เกิดจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกันจากหน่วยงาน รวมถึงงบประมาณต่างๆ ที่ยังไม่เพียงพอกับประชาชนในตำบล จึงทำให้เป็นข้อถกเถียงกันบ้าง ในหน่วยงาน อาจจะเป็นความคิดที่ไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดข้อขัดแย้งกันบ้าง รวมถึงความขัดแย้งที่เกิดจากผู้สูงอายุ ที่ยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ อาจจะเป็นล่าช้า หรือไม่ทันใจ กับความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละท่าน ทั้งนี้ หน่วยงานก็ต้องตอบสนองกับความ ต้องการให้แก่ผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมกันอยู่แล้ว” (สามารถ มุลย์ม.2554: สัมภาษณ์)

#### ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวิจัย

ผลจากการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยมีความเห็นว่าใน อนาคตแนวทางการวิจัยในเรื่องนี้ควรเป็นไปใน 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ของ อบต.อื่นๆ (โดยใช้แนวคิดของไทเลอร์ หรือแนวคิดของนักวิชาการอื่นๆ ก็ได้)
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินโครงการ ระหว่างพื้นที่ อบต. กับพื้นที่ เทศบาล (หรือเขต กรุงเทพมหานคร)
- 3) ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกในบางประเด็นที่น่าสนใจเช่น ความจำเป็นในการใช้เบี่ยง ชีฟผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะความยากจน, ฐานะปานกลาง, และ ฐานะร่ำรวย เป็นต้น



## บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2554). *ข้อมูล จปฐ ข้อมูล กชช.2ค*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.cdd.go.th/intro/index.htm>.
- กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. (2544). *ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย*. คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา และคณะกรรมการ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *สาระสำคัญของแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคล สิทธิของเด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการทุพพลภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- คณะกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.(2545). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2564)*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะทำงานพิจารณานโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ. *สาระสำคัญของนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2554)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศูนย์ข้อมูลพัฒนาชุมชน(กชช.2ค). (2553). *ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2554. <http://www.rdic.cdd.go.th/>.
- นภาพร ชโยวรรณ. (2542). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน*. ในกรมประชาสงเคราะห์. *การประชุมวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุผู้สูงอายุด้วยคุณภาพ*. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สมาคมพฤฒวิทยาและเวชศาสตร์ ผู้สูงอายุไทย สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย วันที่ 22-24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ณ โรงแรมปรีณซ์ พาเลซ.
- นภาพร ชโยวรรณ. (2542). *รายงานการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย.เอกสารสถาบันหมายเลข 246/39*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร ชโยวรรณ. (2531). *สภาวะเศรษฐกิจและรายได้ของผู้สูงอายุ*.สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวกรณ์ ลำไย. (2553). *รายงานการพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น*. องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก.

- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ. (2546). พรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.  
สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2554. <http://www.thailandlawyercenter.com>.
- พัฒนาพร กิตติวิบูลย์.(2543). การจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ลักษณะหน่วยเคลื่อนที่ในชุมชนตามทัศนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาริสสา ภูเพ็ชร. (2535). สวัสดิการสังคม: แนวคิดและทฤษฎี.  
วารสารสังคมสังเคราะห์ศาสตร์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1-2 มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2535.
- มันทนา พานานรามย์. (2540). การศึกษารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อหลักประกันทางสังคม: อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- มันทนา พานานรามย์. (2546). หลักประกันผู้สูงอายุไทย: บทเรียนจากบางประเทศในเอเชีย, วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2546.
- มารศรี นุชแสงพลี. (2532). ปัจจัยที่มีอิทธิพลความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษย์วิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มรกต สิงหะเชนทร์. (2546). สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของงานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย. เอกสารเสนอในการประชุมเวทีผู้สูงอายุภาคกลาง โครงการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตชนบท โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546.
- เมธี ถูกแบบ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ร.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2541). นโยบายสวัสดิการสังคม (SOCIAL WELFARE POLICY).
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2542). การประเมินโครงการบริหารสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม เพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ระพีพรรณ คำหอมและคณะ. (2544). แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคม. โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2545). การประเมินโครงการสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน. เสนอต่อสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.).

- ระพีพรรณ คำหอม. (2545). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.โครงการปริญญาโท*  
สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์.
- ระพีพรรณ คำหอมและคณะ.(2542). *ของโครงการวิจัยย่อยเรื่อง การประเมิน*  
*โครงการการบริการสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย.*  
ในยุพา วงศ์ไชย (หัวหน้าโครงการวิจัย) ชุดโครงการวิจัยและพัฒนานโยบายระบบ  
สวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. ได้รับทุนสนับสนุน  
วิจัยจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของ*  
*ผู้สูงอายุในเขตชนบท,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). *การประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- วันทนีย์ วาสิกะสิน สุรางค์รัตน์ วศินารมณ และ กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2541).  
*ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร :*  
*สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- วิจิตร ระวีวงศ์ และคณะ. (2541). *สถานการณ์คนจนและการจัดการแก้ไขปัญหาคนจนใน*  
*ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*  
*(สกว.).*
- ศ.ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์. (2530). *ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน.*  
*ศาสนธรรมกับกาลเวลา กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.*
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ใน*  
*ประเด็น พื้นที่ศึกษาในเขตภาคกลาง.งานวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดล และ*  
*คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ศิริพร เขียวไสว. (2550). *การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การ*  
*บริหารส่วนตำบลวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์ รป.ม. สาขาวิชานโยบาย*  
*สาธารณะ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.*
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง*  
*ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตชนบท.*  
*สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2552). *หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการด้านผู้สูงอายุ.*  
*สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553. [www.oppo.opp.go.th/info/network.htm](http://www.oppo.opp.go.th/info/network.htm). 2552.*
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2549). *การฉายภาพประชากรของประเทศไทย ในช่วง*  
*ระหว่างพ.ศ. 2548 – 2568, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. (2541). *สถานะของประชากรสูงอายุไทยในปัจจุบัน และการดำเนินการ*  
*ต่าง ๆ ของประเทศ.*

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2528). *ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา*.  
รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2524). *การประเมินผลโครงการประชุมหลักการและการประยุกต์ใช้*  
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัย  
สุโขทัยธรรมิกราช.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2531). *การประเมินโครงการ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).  
ม.ป.พ.
- สมจินต์ โฉมวัฒนะชัย. (2539). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขาดการตอบสนองความต้องการ*  
*ตามทฤษฎีของมาสโลว์ในผู้สูงอายุ*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).  
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์*  
*และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อภิญา เวชชัย. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบี่ยงชีผู้สูงอายุ*.  
อภิญา เวชชัย. (2548). *ทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย*.  
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญญาณี น้อยศรี. (2547). *การประเมินโครงการบ้านหมอภาษา โรงเรียนนาหลวง สำนักงาน*  
*เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา.  
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Beaver M.L, (1983). *Human Service Practice with the Elderly*. Englewood Cliffs :  
Prentice – Hall, Inc. P. 161.
- Bradshaw J, (1972). *A Taxonomy of Social Need*. *New Society* 496 : 640-3.
- Martin O.Brien. and Sue, Penna, (1998). *Theorising Welfare* : Enlightenment and Modern  
Society. London : Thousand Oaks. New Delhi, PP. 7 – 8.
- Kart S. Cary, (1981). *The Realities of Aging*. Massachusetts Allyn and Bacon, P.22.
- Goffman Erving, (1961). *Asylums, Garden City*. New York : Doubleday. P. 433.
- Doanld E Gelfand, (1994). *Aging and Ethnicity Knowledge and Services*. New York :  
Springer Press.
- Turner B. John (Editor-inChief), (1977). *Encyclopedia of Social Work*. New York: national  
Association of Social Workers, Inc.,



Kathleen Jones and A. J Fowles, (1984). *Ideas on Institutions : Analysing the Literature on Long-term Care and Custody*. London : Routledge & Kegan Paul. P. 12-13.

Naomi Gottlieb, (1980). *Alternative Social Services for Woman*. New York : Columbia University Press.

Sieu,Chong let, (1999). *Re-engineering the Body of the Future*. Asiaweek August. P. 67.

Titmuss, (1974). *Social Policy*: Introduction New York: Pantheon.





ภาคผนวก



ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้สัมภาษณ์

## รายชื่อผู้สัมภาษณ์

### ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1. สว่าง ขวัญ
2. ไม้ ขวัญสุข
3. โชติ เสนอใจ
4. ไทย ขวัญสุข
5. เขียน ขวัญสุข
6. แวม ขวัญสุข
7. ทองใบ เสนอใจ
8. ใจ ขวัญสุข
9. บุญยัง ขวัญสุข
10. เจริญ บุญยังประเสริฐ
11. พูน พูลศิลป์
12. ละเอียด ผิวอ่อน
13. พุก ไพฑูรย์
14. จ้อย โชติช่วง
15. เล็ก เสนอใจ
16. พัก สวิงพงษ์
17. ชู เสนอใจ
18. ยง กล่องแก้ว
19. ป่อง ขวัญสุข
20. ประเสริฐ เสนอใจ

### บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1. จตุพล เสนอใจ
2. ประทีป รักคุณ
3. วรนุช โหยหวล
4. เกศรินทร์ แสงทวีป
5. วรยุทธ วุฒิโรจน์
6. ปฏิพันธ์ สุขดั่ง
7. อุทัย ขวัญสุข
8. นุชรี ปู่จันทร์
9. สามารถ มูลยิ้ม



## ภาคผนวก ข

- หนังสือขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีพผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก



ที่ ศธ 0519.12/3 44 0

บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 เมษายน 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก

เนื่องด้วย นางสาวพรทิพย์ เอียดพวง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการเลี้ยงขี้หมูผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วรพีทย์ มีมาก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้เจ้าหน้าที่บุคลากร และ ผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก คอบแบบสัมภาษณ์การประเมินโครงการเลี้ยงขี้หมูผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2554

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพรทิพย์ เอียดพวง ได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ


(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 088-012-9131



ภาคผนวก ค  
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย  
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น  
พ.ศ. ๒๕๕๒

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย  
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น  
พ.ศ. ๒๕๕๒

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับที่ประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕ และมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศ หรือมติอื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเมืองพัทยา

ข้อ ๕ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ในกรณีไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้ ให้ขอทำความตกลงกับปลัดกระทรวงมหาดไทยก่อนการปฏิบัติ



ปลัดกระทรวงมหาดไทยอาจมอบอำนาจตามวรรคสอง ให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้

#### หมวด ๑

#### คุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ

ข้อ ๖ ผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน

(๓) มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ เบี้ยหวัด บำนาญพิเศษ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ ยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘

#### หมวด ๒

#### ขั้นตอนการยื่นคำขอ

ข้อ ๗ ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีให้ผู้ที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณถัดไป ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยมีหลักฐานดังนี้

(๑) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายพร้อมสำเนา

(๒) ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา

(๓) สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนา สำหรับกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร

ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาลงทะเบียนด้วยตนเองได้ตามวรรคหนึ่ง อาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนก็ได้

(๗/๑) ในกรณีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบึงบรระมาณที่ผ่านมา ให้ถือว่าเป็นผู้ได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบนี้แล้ว

(๘) ในกรณีผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งย้ายภูมิลำเนาไปอยู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดิมยังคงจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจนกว่าจะสิ้นสุดบึงบรระมาณนั้น หากมีความประสงค์จะรับเบี้ยยังชีพกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ต้องไปลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ก่อนสิ้นบึงบรระมาณ

#### หมวด ๓

#### การตรวจสอบและจัดทำทะเบียนประวัติผู้มีสิทธิ

ข้อ ๙ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ให้จังหวัดแจ้งรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอตั้งงบประมาณในบึงบรระมาณถัดไป

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งของเมืองพัทยา ให้เมืองพัทยากำหนด หลักเกณฑ์วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๐ ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบสถานะของผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและให้ผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแสดงการดำรงชีวิตอยู่ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยจะแสดงด้วยตนเองหรือให้มีการรับรองของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นก็ได้

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบการดำรงชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุดังกล่าว จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร หรือหลักฐานอื่นที่มีสามารถตรวจสอบได้

#### หมวด ๔

#### งบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อ ๑๑ การตั้งงบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๑๒ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้จ่ายในอัตราเดือนละห้าร้อยบาท หรือตามมติคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๑๓ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิตามระเบียบนี้ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเป็นเงินสด หรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หรือในนามบุคคลที่รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นรายเดือนภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน

ในการจ่ายเงินให้แก่มอบอำนาจต้องตรวจสอบจนแน่ใจว่าเป็นบุคคลเดียวกับผู้ที่ได้รับมอบอำนาจและต้องได้รับการยืนยันว่าผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังมีชีวิตอยู่

การโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้เป็นไปตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหรือตามที่ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

#### หมวด ๕

#### การสิ้นสุดการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อ ๑๔ สิทธิของผู้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบนี้สิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๖

(๓) แจ้งสละสิทธิการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นหนังสือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การณีสติที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุดังกล่าวสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ส่งระบบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับบุคคลดังกล่าวทันที

ข้อ ๑๕ กรณีผู้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตาย ให้นายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นแจ้งการตายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้ตายมีชื่อในทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการตายและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้ตายมีชื่อในทะเบียนนั้น แจ้งแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามข้อ ๘ ต่อไป

ข้อ ๑๖ ภายใต้บังคับข้อ ๘ กรณีผู้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๔ (๒) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปิดประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

หากไม่มีผู้คัดค้านให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอรายชื่อผู้ขาดคุณสมบัติต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อส่งถอนรายชื่อ และระบบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทันที

ในกรณีที่มีการคัดค้านให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจนแล้ว รายงานผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรแก่กรณีต่อไป

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๗ ระเบียบนี้มีให้กระทบต่อสิทธิของผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่มีอยู่ก่อนหรือในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ และให้ถือว่าผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นผู้ได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบนี้แล้ว

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

บุญจง วงศ์ไตรรัตน์

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

## ภาคผนวก ง

### แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้เข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

### แบบสัมภาษณ์

(บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

**แบบสัมภาษณ์ (สำหรับผู้เข้ารับเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ)**

**เรื่อง** การประเมินโครงการเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยของนิสิตปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2. คำถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก
3. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เบี่ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

**ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

- ชื่อ - นามสกุล.....  
ที่อยู่.....
1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
  2. อายุ.....ปี
  3. สถานภาพสมรส  
( ) โสด ( ) หม้าย  
( ) อยู่กับคู่สมรส ( ) หย่าร้าง  
( ) อื่นๆ ระบุ.....
  4. ระดับการศึกษา  
( ) ไม่ได้รับการศึกษา ( ) ประถมศึกษา  
( ) มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย  
( ) อนุปริญญา/เทียบเท่า ( ) บริญญาตรี / และสูงกว่าปริญญาตรี
  5. การทำงาน (อาชีพ)  
( ) 1. ไม่ได้ทำงาน ( ) 2. ทำงานเพื่อหารายได้  
( ) 2.1 รับจ้าง ( ) 2.2 เกษตรกร  
( ) 2.3 ค้าขาย ( ) 2.4 ทำงานบ้าน  
( ) 2.5 อื่นๆ ระบุ.....

6. รายได้ประจำของท่านมาจากแหล่งใดบ้าง

- |                           |                        |
|---------------------------|------------------------|
| ( ) 1. เงินเดือนประจำ     | ( ) 2. ค่าจ้าง         |
| ( ) 3. ลูกหลานให้         | ( ) 4. เพื่อนบ้านให้   |
| ( ) 5. ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ | ( ) 6. อื่นๆ ระบุ..... |

7. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ.....บาท

8. ท่านได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาเป็นระยะเวลา.....ปี

9. รายได้ทั้งหมดและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุท่านนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร

- |  |
|--|
| ( ) 1. ค่าอาหารและกับข้าว ประมาณเดือนละ.....บาท                      |
| ( ) 2. ค่ารักษาพยาบาล ประมาณเดือนละ.....บาท                          |
| ( ) 3. ค่าทำบุญ ประมาณเดือนละ.....บาท                                |
| ( ) 4. ค่าพาหนะเดินทาง ประมาณเดือนละ.....บาท                         |
| ( ) 5. ให้หลาน ประมาณเดือนละ.....บาท                                 |
| ( ) 6. ประกอบอาชีพ เช่นซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ประมาณเดือนละ.....บาท |
| ( ) 7. อื่นๆ ระบุ.....   |

**ส่วนที่ 2** คำถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่นจังหวัดนครนายก

**คำชี้แจง** โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ ตามความคิดของผู้สูงอายุ

1. ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม

.....  
.....  
.....  
.....

2. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีเกียรติ เพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตมากขึ้น

.....  
.....  
.....  
.....

3. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

.....

.....

.....

.....

4. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขกับการได้อยู่ร่วมกันในครอบครัว

.....

.....

.....

.....

5. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชนมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

6. หน่วยงานได้สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการฝึกอาชีพตามความสามารถของผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

7. มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ไปดูการประกอบอาชีพจากแหล่งชุมชนอื่นตามที่ผู้สูงอายุต้องการ

.....

.....

.....

.....

8. ส่งเสริมการลดหย่อนภาษีผู้สูงอายุให้กับบุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น

.....

.....

.....

.....



9. หน่วยงานมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถที่มีความชำนาญ  
เฉพาะด้าน

.....  
.....  
.....

10. หน่วยงานสนับสนุนผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดการสืบสานวัฒนธรรมในท้องถิ่นกับคนรุ่นหลังมากขึ้น

.....  
.....  
.....

11. มีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแก่คนในชุมชน

.....  
.....  
.....

12. หน่วยงานได้แนะนำผู้สูงอายุในการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

.....  
.....  
.....

13. หน่วยงานสนับสนุนระบบสาธารณสุขเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสะดวกในการเข้ารับบริการรักษา

.....  
.....  
.....

14. หน่วยงานได้ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักวิธีการดูแลผู้สูงอายุ

.....  
.....  
.....

15. หน่วยงานมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขต่อเนื่องไปจนวาระสุดท้ายของชีวิต

.....

.....

.....

16. ส่งเสริมการทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามาแนะนำการจัดงานประเพณี เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ฯลฯ

.....

.....

.....

17. เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สอนแนวทางการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในชุมชน

.....

.....

.....

18. อำนาจในการอนุมัติสั่งการ ภายในหน่วยงานมีเพียงคนเดียวทำให้เกิดความล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

19. หน่วยงานมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม

.....

.....

.....

20. ในการคัดเลือกผู้สูงอายุหน่วยงานได้พิจารณาดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

.....  
.....  
.....  
.....

21. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุรับเบี้ยยังชีพได้ให้การสนับสนุนผู้สูงอายุในชุมชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง

.....  
.....  
.....  
.....

22. การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุใหม่ในแต่ละครั้งหน่วยงานไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ตามส่วนกลางกำหนดไว้

.....  
.....  
.....  
.....

23. การแจ้งผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสำรวจผู้สูงอายุหน่วยงานจะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับคนในชุมชนทราบเป็นไปนโยบายส่วนกลางกำหนดไว้อย่างชัดเจน

.....  
.....  
.....  
.....

24. หน่วยงานได้นำนโยบายเร่งด่วนของรัฐมาสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....  
.....  
.....  
.....

25. หน่วยงานมีการแจ้งกำหนดการ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

.....

.....

.....

.....

26. เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการกรอกเอกสารการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

27. ผู้นำในท้องถิ่นมีการสนับสนุนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ เช่น นโยบายการหาเสียงเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

28. การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในแต่ละครั้งผู้สูงอายุได้รับเต็มจำนวนโดยไม่ถูกหักค่าบริการจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน

.....

.....

.....

.....

29. จากนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุได้รับ จำนวน 500 บาท มีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน

.....

.....

.....

.....

30. ผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกอาชีพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

.....

.....

.....

.....

31. ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจที่ได้นำภูมิความรู้มาสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังได้นำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

.....

.....

.....

.....

32. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น

.....

.....

.....

.....

33. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้สมาชิกภายในครอบครัวดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

34. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

35. ผู้สูงอายุได้สร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง กับคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

**ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด  
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือปัญหาใดบ้าง
  - ( ) เงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย
  - ( ) หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่
  - ( ) ท่านไม่มีความรู้เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ระยะเวลาในการจ่ายเบี้ยยังชีพไม่สม่ำเสมอ
2. ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครมารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีเวลามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน
  - ( ) ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีลูก / หลานพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
3. ท่านต้องการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลท่านในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) ดูแลเรื่องสุขภาพการได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
  - ( ) ดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว
  - ( ) ดูแลเรื่องการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางร่างกาย
4. หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับท่านในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) คุณสมบัติผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) การจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท
  - ( ) ขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ระยะเวลาของการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
5. ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ท่านประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) มีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน
  - ( ) หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) หน่วยงานไม่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
6. นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

- ( ) ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สนับสนุนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความรู้ความสามารถ
  - ( ) งบที่มีการสนับสนุนไม่เพียงพอกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ความผิดพลาดที่เกิดจากหน่วยงานอื่นเนื่องมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อน
  - ( ) การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ
7. ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ควรเป็นอย่างไร
- ( ) ผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตัวเอง
  - ( ) เจ้าหน้าที่นำมามอบให้เอง
  - ( ) มอบให้ บุตร หลานไปรับแทน
  - ( ) ผ่านบัญชีธนาคารของผู้สูงอายุ



**แบบสัมภาษณ์ (สำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ)**

**เรื่อง** การประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยของนิสิตปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2. คำถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก
3. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เบี่ยงชีฟผู้สูงอายุให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

**ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

- ชื่อ - นามสกุล.....  
ที่อยู่.....
1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
  2. อายุ.....ปี
  3. สถานภาพสมรส  
( ) โสด ( ) หม้าย  
( ) อยู่กับคู่สมรส ( ) หย่าร้าง  
( ) แยกกันอยู่ ( ) อื่นๆ ระบุ.....
  4. ระดับการศึกษา  
( ) มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย  
( ) อนุปริญญา/เทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี  
( ) ปริญญาโท ( ) สูงกว่าปริญญาโท
  5. ตำแหน่ง  
( ) ระดับผู้บริหาร  
( ) ระดับปฏิบัติการ
  6. ลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการ  
( ) ระดับหมู่บ้าน  
( ) ระดับท้องถิ่น



7. ประสบการณ์ทำงานในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล
  - ( ) รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล
  - ( ) สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบล
  - ( ) กำนัน
  - ( ) ผู้ใหญ่บ้าน
  - ( ) อื่นๆ ระบุ.....
8. อายุราชการ.....ปี
9. ประสบการณ์ทำงานด้านเบี้ยงชีพผู้สูงอายุ.....ปี.....เดือน
10. อัตราเงินเดือน.....บาท

**ส่วนที่ 2** คำถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยงชีพผู้สูงอายุ : คีษาองค้การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แทนจังหวัดนครนายก

**คำชี้แจง** โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ ตามความคิดของบุคคลากร

1. ตามนโยบายเบี้ยงชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

2. เบี้ยงชีพผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีเกียรติ เพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

3. เบี้ยงชีพผู้สูงอายุทำให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

.....

.....

.....

.....

4. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขกับการได้อยู่ร่วมกันในครอบครัว

.....

.....

.....

.....

5. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

6. หน่วยงานได้สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการฝึกอาชีพตามความสามารถของผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

7. มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ไปดูการประกอบอาชีพจากแหล่งชุมชนอื่นตามที่ต้องการ

.....

.....

.....

.....

8. ส่งเสริมการลดหย่อนภาษีผู้สูงอายุให้กับบุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

9. หน่วยงานมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถที่มีความชำนาญ  
เฉพาะด้าน

.....

.....

.....

.....

10. หน่วยงานสนับสนุนผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดการสืบสานวัฒนธรรมในท้องถิ่นกับคนรุ่นหลังมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

11. มีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแก่คนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

12. หน่วยงานได้แนะนำผู้สูงอายุในการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

.....

.....

.....

.....

13. หน่วยงานสนับสนุนระบบสาธารณสุขเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสะดวกในการเข้ารับบริการรักษา

.....

.....

.....

.....

14. หน่วยงานได้ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักวิธีการดูแลผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

15. หน่วยงานมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขต่อเนื่องไปจนวาระ  
สุดท้ายของชีวิต

.....

.....

.....

.....

16. ส่งเสริมการทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามาแนะนำการจัดงานประเพณี เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ฯลฯ

.....

.....

.....

17. เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สอนแนวทางการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในชุมชน

.....

.....

.....

18. อำนาจในการอนุมัติสั่งการ ภายในหน่วยงานมีเพียงคนเดียวทำให้เกิดความล่าช้าในการจ่าย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

19. หน่วยงานมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ตามความรู้ความสามารถได้อย่างเหมาะสม

.....

.....

.....

20. ในการคัดเลือกผู้สูงอายุหน่วยงานได้พิจารณาดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

.....

.....

.....

21. หน่วยงานให้การสนับสนุนผู้สูงอายุในชุมชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง

.....

.....

.....

.....

22. การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุใหม่ในแต่ละครั้งหน่วยงานไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ตามส่วนกลางกำหนดไว้

.....

.....

.....

.....

23. การแจ้งผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสำรวจผู้สูงอายุหน่วยงานจะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับคนในชุมชนทราบเป็นไปตามนโยบายส่วนกลางกำหนดไว้อย่างชัดเจน

.....

.....

.....

.....

24. หน่วยงานได้นำนโยบายเร่งด่วนของรัฐมาสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

25. หน่วยงานมีการแจ้งกำหนดการ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

.....

.....

.....

.....

26. เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการกรอกเอกสารการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

.....  
.....  
.....

27. ผู้นำในท้องถิ่นมีการสนับสนุนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ เช่น นโยบายการหาเสียงเลือกตั้ง

.....  
.....  
.....

28. การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในแต่ละครั้งผู้สูงอายุได้รับเต็มจำนวนโดยไม่ถูกหักค่าบริการจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน

.....  
.....  
.....

29. จากนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุได้รับ จำนวน 500 บาท มีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน

.....  
.....  
.....

30. ผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกอาชีพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

.....  
.....  
.....

31. ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจที่ได้นำภูมิความรู้มาสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังได้นำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

.....

.....

.....

32. เบี้ยยังชีพช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น

.....

.....

.....

33. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้สมาชิกในครอบครัวดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุมากขึ้น

.....

.....

.....

34. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

35. ผู้สูงอายุได้สร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง กับคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

.....

.....

.....

**ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด  
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ปัญหาที่ท่านคิดว่าเกิดจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือปัญหาใดบ้าง
  - ( ) เงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย
  - ( ) หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่
  - ( ) ท่านไม่มีความรู้เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ระยะเวลาในการจ่ายเบี้ยยังชีพไม่สม่ำเสมอ
2. ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคกับการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ไกลจากหน่วยงาน
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีใครมารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) เป็นอุปสรรค เพราะไม่มีเวลามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบ้านอยู่ใกล้กับหน่วยงาน
  - ( ) ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีลูก / หลานพามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
3. ท่านต้องการให้หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ามาดูแลท่านในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) ดูแลเรื่องสุขภาพการได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
  - ( ) ดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว
  - ( ) ดูแลเรื่องการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางร่างกาย
4. หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ความรู้ในนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับท่านในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) คุณสมบัติผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) การจ่ายเงินสงเคราะห์สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 500 บาท
  - ( ) ขั้นตอนการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) ระยะเวลาของการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
5. ปัญหาที่เกิดจากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ท่านประสบอยู่ในเรื่องใดบ้าง
  - ( ) มีความล่าช้าของหน่วยงานในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน
  - ( ) หน่วยงานไม่ให้การสนับสนุนในการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - ( ) หน่วยงานไม่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ



6. นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

- ( ) ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สนับสนุนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- ( ) ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความรู้ความสามารถ
- ( ) งบที่มีการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- ( ) ความผิดพลาดที่เกิดจากหน่วยงานอื่นเนื่องมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อน
- ( ) การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ

7. ตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการเข้ารับเบี้ยยังชีพ ควรเป็นอย่างไร

- ( ) ผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพด้วยตัวเอง
- ( ) เจ้าหน้าที่นำมามอบให้เอง
- ( ) มอบให้ บุตร หลานไปรับแทน
- ( ) ผ่านบัญชีธนาคารของผู้สูงอายุ



ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์



## ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชนัตถ์วณิช יעียดพวง
วันเดือนปีเกิด	30 เมษายน 2523
สถานที่เกิด	อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	25 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา 90210
ประวัติการทำงาน	บริษัท ยูนิลีเวอร์ (ไทยเทรตติ้ง) จำกัด
ตำแหน่ง	Assistant Sales
	บริษัท ดาต้าแมท จำกัด (มหาชน)
ตำแหน่ง	Assistant Marketing Manager
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวชิราโปลีเทคนิค
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรบัณฑิต (บริหารคอมพิวเตอร์ธุรกิจ) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2554	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ